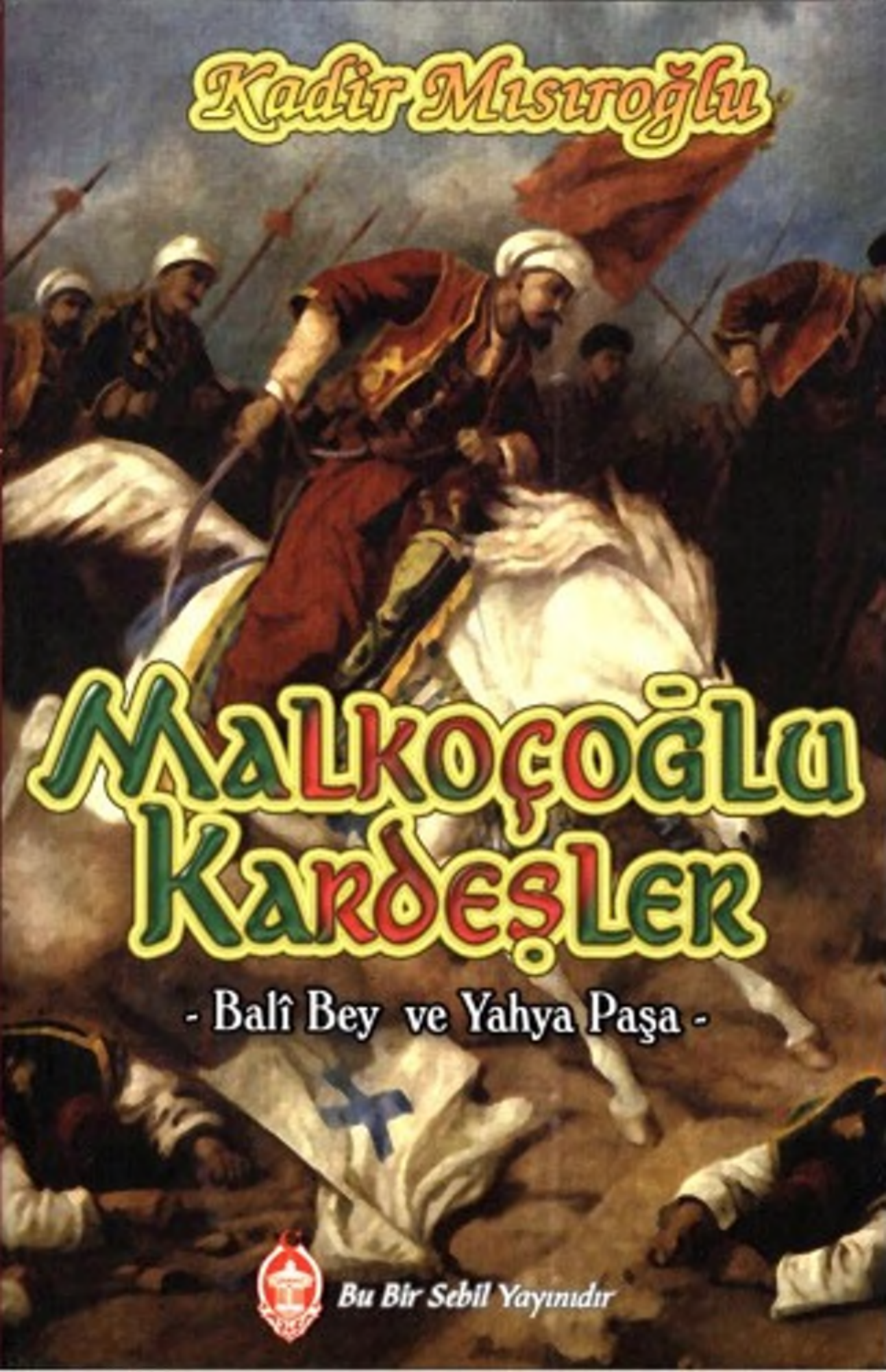

Kadir Mısıroğlu
MALKOÇOĞLU KARDEŞLER
- Balî Bey ve Yahya Paşa -
Bu Bir Sebil Yayınıdır



MALKOÇOĞLU KARDEŞLER

-BÂLÎ BEY ve YAHYA PAŞA-

(Târihî Roman)

SEBİL YAYINLARI Nu : **256**
DİZGİ : **Mus'ab CAN**
SAYFA TERTİBİ : **Sebil**
BASKI-CİLD : **İhlas Gazetecilik A.Ş.**
Tel: 0212 454 30 00

KAPAK : **Tuncay BAHADIR**
YAYINA HAZIRLAYAN : **Ali İhsan BAHADIR**

©Copyright SEBİL YAYINEVİ
ISBN 978-975-580-028-8

1. BASIM - 2007

İSTANBUL
2016

KADİR MISIROĞLU

MALKOÇOĞLU KARDEŞLER

-BÂLÎ BEY ve YAHYA PAŞA-

(Târihî Roman)

ÜÇÜNCÜ BASIM

SEBİL YAYINEVİ
Tunusbağı cad. Nu: 16 Doğancılar
ÜSKÜDAR-İSTANBUL
Tel: 0216 553 51 51
www.sebilyayinevi.com

MÜELLİFİN (YAZARIN) YAYINLANMIŞ ESERLERİ

- BENDEN TARİHE HABERLER (2016)
- ÖZLÜ SÖZLER (2016)
- CHP'NİN GÜNAH GALERİSİNDEN SAYFALAR (2015)
- ERMENİ MESELESİ VE ZULÜMLER (2015)
- OSMANLI TÂRİHİ c.II (2013)
- OSMANLI TÂRİHİ c.I (2013)
- PİRİ REİS (Târihî Roman) (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C.III (2012)
- ZORAKİ ÂSİ, ŞEHZÂDE BÂYEZİD (Târihî Roman) (2012)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. II (2011)
- MİMAR SİNAN (Târihî Roman) (2011)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. II (2010)
- TARİHTEN GÜNÜMÜZE TAHRİF HAREKETLERİ, C. I (2010)
- MUHTASAR İSLÂM TARİHİ, C. I (2009)
- SOKOLLU MEHMED PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- BARBAROS HAYREDDİN PAŞA (Târihî Roman) (2009)
- İSLÂM DÜNYA GÖRÜŞÜ (2008)
- MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA (Târihî Roman) (2008)
- VELİ BÂYEZİD'İN BEDDUÂSI (Târihî Roman) (2008)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLHAMİD (2007)
- MALKOÇOĞLU KARDEŞLER (Târihî Roman) (2007)
- CEM SULTAN'IN PAPAĞANI (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN ABDÜLAZİZ (2006)
- ZAĞANOS PAŞA (Târihî Roman) (2006)
- BİR MAZLÛM PADİŞAH SULTAN VAHİDEDDİN (2005)
- HAYAT FELSEFESİ YAHUD YAŞAMAK SANATI (2005)
- DÜZMECE MUSTAFA (Târihî Roman) (2005)
- KAVUKLU İHTİLÂLCİ (Târihî Roman) (2005)
- İTHAFLI FIKRALAR (2005)
- FİLİSTİN DRAMI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ (2004)
- GURBET İÇİNDE GURBET (2004)
- ÜÇ HİLÂFETÇİ ŞAHSİYET (1995)
- ÂŞIKLAR ÖLMEZ!.. (1994)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. I (Hâtırât) (1993)
- GEÇMİŞ GÜNÜ ELERKEN C. II (Hâtırât) (1995)
- BİN UYDURMA KELİMEYİ BOYKOT (1993)
- İSLÂM YAZISINA DÂİR (1993)
- ÜSTÂD NECİP FÂZIL'A DÂİR (1993)
- GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ İLE HİLÂFET (1993)
- CEMRE (Şiir) (1992)
- HİCRET (Hâtırât) (1990)
- İSLÂMCI GENÇLİĞİN EL KİTABI (1981)
- KANLI DÜĞÜN (Târihî Roman) (1972)
- UZUNCA SEVİNDİK (Târihî Roman) (1973)
- KIRIK KILIÇ (Târihî Roman) (1973)
- ALİ ŞÜKRÜ BEY (1978)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. I (1965)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. II (1974)
- LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ? C. III (1977)
- OSMANOĞULLARI'NIN DRAMI (1974)
- MUSUL MES'ELESİ ve IRAK TÜRKLERİ (1972)
- PERİLİ KÖŞK (Masal) (1972)
- OF LALA (Masal) (1972)
- MOSKOF MEZÂLİMİ (1970)
- AMERİKA'DA ZENCİ MÜSLÜMANLIK HAREKETİ (1967)
- KURTULUŞ SAVAŞI'NDA SARIKLI MÜCÂHİDLER (1967)
- YUNAN MEZÂLİMİ (TÜRK'ÜN SİYAH KİTABI) (1966)
- MACAR İHTİLÂLİ (1966)



İTHAF:

Sevgili,

EKREM KARATAŞ

Bey evlâdıma....

Kadir Museroğlu

Üstâd
KADİR MISIROĞLU
'nun Kaleminden
Târihî Romanlar Serisi

- KANLI DÜĞÜN
- UZUNCA SEVİNDİK
- KIRIK KILIÇ
- KAVUKLU İHTİLÂLCİ
- DÜZMECE MUSTAFA
- ZAĞANOS PAŞA
- CEM SULTANIN PAPAĞANI
- MALKOÇOĞLU KARDEŞLER (BALİ BEY VE YAHYA PAŞA)
- VELİ BEYAZİD'İN BEDDUASI
- MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA
- BARBAROS HAYREDDİN PAŞA
- SOKULLU MEHMED PAŞA
- MİMAR KOCA SİNAN
- ZORAKİ ASİ (Şehzade Bayezid)
- PİRİ REİS

AKINCI

Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin atlı, o gün dev gibi bir orduyu yendik!

Ak tulgalı Beylerbeyi haykırdı: "İlerle!.."
Bir yaz günü, geçtik Tuna'dan kafilelerle...

Şimşek gibi bir semte atıldık yedi koldan,
Şimşek gibi, Türk atlarının geçtiği yoldan,

Bir gün, dolu dizgin boşanan atlarımızla,
Yerden yedi kat arşa kanatlandık, o hızla...

Cennette bugün gülleri açmış görürüz de,
Hâlâ o kızıl hâtıra titrer gözümüzde.

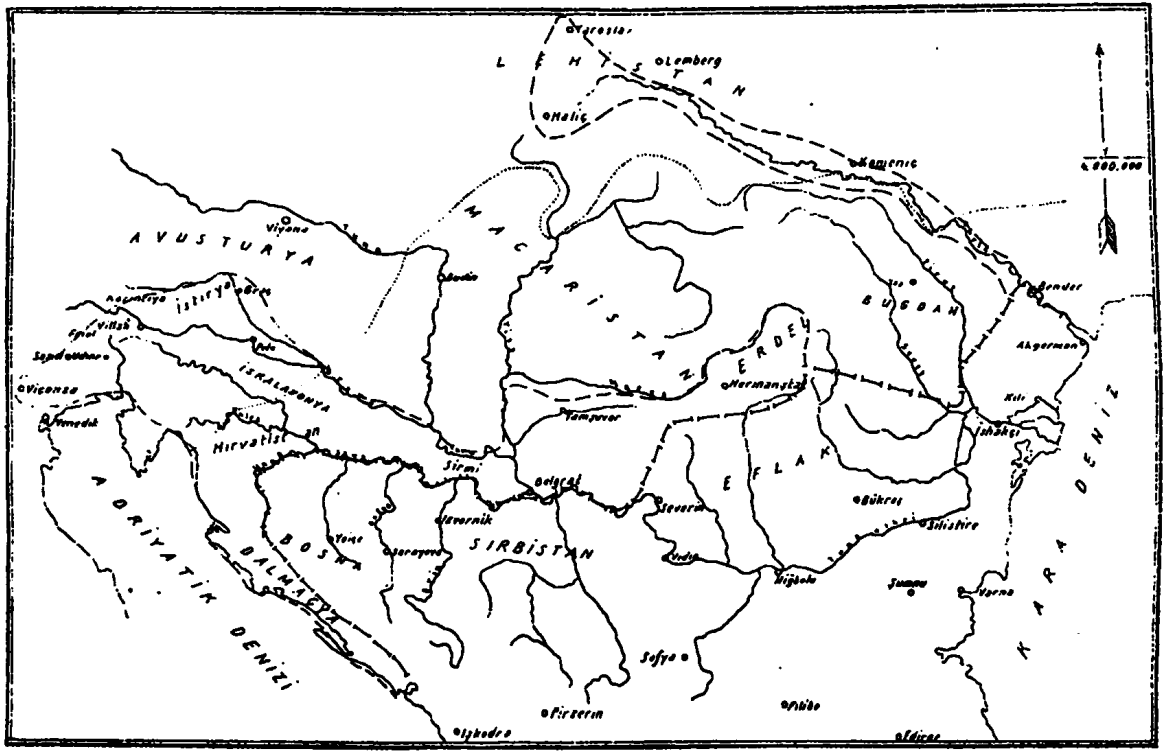
Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin atlı, o gün dev gibi bir orduyu yendik!

YAHYA KEMAL BEYATLI



İÇİNDEKİLER

I- BÜLBÜL YUVASINDA, BİR KARTAL YAVRUSU..11
II- TARİH, İBRET ALMAK İÇİNDİR!.. 31
III- KILIÇ YARASI MI, GÖNÜL YARASI MI?! 71
IV- SEFER MEŞAKKATİ, BÜYÜK BİR ZEVKTİR!... 91
V- AKINCILIKTA REKORU KIRILAMAYACAK
BİR ZAFER!.. 117
VI- KADER GEÇMİŞTE MALUM GELECEK İÇİNSE
MECHULDÜR!.. 141
VII- ŞEHİDLİĞE HASRET!.. 159


LEHİSTAN
Lemberg
Halič
AVUSTURYA
Viyana
MACARİSTAN
Budin
Temeşvar
Hermanştat
ERDEL
İSKLAVONYA
Hırvatistan
Sirmi
Belgrad
Semendrik
SIRBİSTAN
BOSNA
DALMAÇYA
ADRİYATİK DENİZİ
Sofya
Pirzerin
İşkodra
Bükreş
Silistire
Rusçuk
Varna
KARA DENİZİ
Akkerman
İsmail
Kili
Bender
BUĞDAN
ERDEL
EFLAK



-I-
BÜLBÜL YUVASINDA BİR KARTAL YAVRUSU

1461 yılı Mart ayı başlarında Niğbolu Sancakbeyliği konağında, büyük bir mâtem yaşanıyordu. Zira akıncı ocaklarının en ileri gelenlerinden biri olan **Malkoçoğlu** âilesinin mümtaz bir ferdi, fecî bir sûrette şehid olmuştu. Niğbolu sancakbeyi olan **Malkoçoğlu Hamza Bey**, Eflâk Voyvodası **Drakula**'nın eline esir düşmüş ve O'nun merhametsiz usûlleriyle hayatına nihayet verilmişti.

Tarihin gördüğü en büyük zâlimlerden biri olan bu voyvodaya, kendi halkı bile "cellât" manasına gelen **"çepelpuş"** adını vermişlerdi. Macarlar ise, O'na **"şeytan"** demek olan **"Drakula"** diyorlardı. Türklerse, eline geçirdiği esirleri kazığa oturtarak işkence ile öldürttüğü için O'na **"Kazıklı Voyvoda"** adını takmışlardı. Asıl adı olan **IV. Wlad** çoktan unutulup gitmişti. Kendisine mensûb insanlara karşı bile son derecede zâlim olan **Wlad**, Osmanlılar'ın amansız bir düşmanı idi.

Malkoçoğlu Hamza Bey'in, tertip edilmiş olan bir akında, **Wlad**'ın buz tutmuş olan Tuna Nehri'ni geçemeyeceğini sanarak gaflet etmesi, bu sebeple **Wlad**'ın eline esir düşmesi ve O'nun meşhur usûlüyle kazığa oturtularak fecî bir sûrette şehid edilmesi, Akıncıları mâteme boğmuştu. O'nun mümine hanımı **Âişe Sıdıka Hanım**'la, oğlu 12 yaşındaki **Yahya Bey** yapayalnız kalmışlardı. Gerçi ortada olgunluk yaşlarına varan bir de **Bâlî Bey** vardı. Fakat O, kocasının ilk hanımı olan **Hayrunnisâ Hanım**'dan olmaydı. **Hamza Bey**, genç yaşta ölen bu sevgili eşinden sonra **Âişe Sıdıka Hanım**'la evlenmiş, ondan da geleceğin Rumeli Beylerbeyi **Yahya Paşa**sı olan küçük **Yahya**, Dünya'ya gelmişti.

Âişe Sıdıka Hanım fevkalâde dindar bir kadındı. Bu yüzden **Bâlî Bey**'i, kendi evlâdı gibi bağrına basıp O'nu da gerçek bir analık şefkati ile yetiştirmişti. Fakat O, Enderun Saray Mektebi'ni bitirdikten sonra Niğbolu'ya dönmüş ve İzvornik Sancakbeyi olan **Mihaloğlu İskender Bey**'in kızı **Dilârâ Hanım**'la evlenip kendi yuvasını kurmuş bulunuyordu. Onların **Ali** ve **Turali Bey** adında iki küçük evlâdı mevcuddu. Üvey oğlu **Bâlî Bey**'le otursa, küçük **Yahya**'nın üvey evlâd muâmelesi görmesinden korkuyordu.

Akıncıların:

"-Biz varız!.." diyerek kendisine verdikleri teminât, O'nu tesellîye yetmiyor:

"-Âh, kocamın işkence altında öldürülmesine mi yanayım, yoksa O'nun cesedini olsun elde edip kendi ellerimizle vatan toprağına defnedemediğimize mi yanayım?!" diyerek dövünüyordu.

Şüphesiz Akıncılar, kendisi ile yıllardır bir çok zafer kazandıkları beylerinin intikamını alacaklardı. Bu muhakkaktı. Fakat O, küçük oğlu **Yahya**'yı tek başına nasıl büyütüp yetiştirecekti?!

Âişe Sıdıka hanım, böyle yanıp yakılırken **Ham-**

za Bey'in silâh arkadaşlarından **Mihaloğlu İskender Bey**, muhâfızı bulunduğu İzvornik Kalesi'nden kalkıp Niğbolu'ya gelmişti. Hem dünürünün şehâdetinden dolayı damadını teselli etmek ve hem de bu âileye sahip çıkmak istiyordu. Bunu kendisi için bir vefâ borcu olarak kabulleniyordu. O, gelmeden önce de arkadaşının nasıl olup da pusuya düşürülebildiğine dâir mâlumât toplamıştı.

Âişe Sıdıka hanım ise, kocasının bu eski silâh arkadaşını çok iyi tanıyordu. Çünkü **Hamza Bey**'in sağlığında konaklarında civardaki Akıncı Beyleri'ne zaman zaman ziyâfet verilirdi. Bu sûretle az-çok tanışıklığı olan bu Akıncı beyine:

"-Nasıl oldu?" diye sordu.

Mihaloğulları da, Malkoçoğulları gibi Akıncılık tarihinde bir ocaktı. Hatta denilebilir ki, bu askerî sınıf, O'nun ceddi ve **Osman Gâzi** hazretlerinin silâh arkadaşı olan **Köse Mihail Bey** ile başlamış ve O'nun sülâlesi hep Akıncılar olarak devam etmişti. **Mihail Bey**, aslen Hıristiyan olduğu ve **Osman Gâzi** hazretleriyle dostluğu esnasında müslüman olup saf değiştirdiğinden Hıristiyanlar'ın ahvâline tamamen vâkıftı. Bu zâttan ve evlâtlarından Osmanlılar, gerek Anadolu ve gerekse Rumeli'deki fetihlerinde pek çok istifâdeler sağlamışlardı. **Hamza Bey**'in şehâdeti dolayısıyla öz kardeşini kaybetmişcesine müteessir olan **Mihaloğlu İskender Bey**, arkadaşının şehâdet hâdisesini orada bulunan akıncılara ve merhûmun hanımı ile yetim evlâtlarına şöyle hikâye etti:

"-Biliyorsunuz..." dedi. "Eflâk Voyvodası **Drakula** veya **Kazıklı Voyvoda**, Eflâk'ın başına geçmeden önce devletimiz başkentinde yıllarca rehine olarak bulunmuştu. Sadâkat yeminleri yapması üzerine himâyemiz altında ki, Eflâk'a Voyvoda olabilmişti. Tabiatıyla devletimizin bu lütfu mukabilinde O da bize, her yıl muayyen bir vergi vermeyi kabul etmişti. Birkaç yıldan

beri Macarlar'dan da destek sağlayarak şımaran bu zâlim, vergisini ödememeye kalkışınca Padişah efendimiz tarafından Edirne'ye dâvet edildi. Bu dâvete icâbet etmediği gibi uydurma bir bahâne ileri sürdü. Gûyâ Macarlar'ın ülkesine saldırmasından korkuyormuş da bundan dolayı devletini başsız bırakıp oradan ayrılmak istemiyormuş gibi bir yalanla bizi kandırmaya kalkıştı. Halbuki devletimizin şu Rumeli'de uçan kuştan haberi vardır.

Bu beyânı, hiç şüphesiz yalan ve mantıksız bir bahaneydi. Çünkü O'nun, aslında Macarlar'la o sırada arası çok iyiydi. Bunun üzerine efendimiz **Sultan Fâtih** hazretleri, O'na inanmış gibi görünerek Vidin vâlisi **Çakırcıbaşı Hamza Bey**'i Eflâk'ın muhafazasına memûren gönderdi ve **Drakula**'ya ülkesinin korunmasını Vidin vâlisine havale ederek artık Macarlar'dan endişe etmeksizin derhal Edirne'ye ulaşmasını bildirdi."

Sözün bu noktasında **Yahya Bey** sordu:

"-Amca Bey!.. Voyvoda ne demektir?!"

İskender Bey cevap verdi:

"-Voyvoda, Slavca bir kelimedir. Bizdeki Reis veya Ağa gibi bir mânâsı vardır. Şu Rumeli toprağında hıristiyan yerlilerin isteği üzerine devletimiz fethedilen eyâletlere kendilerinden bir başkan tâyin eder ki, bunlara Voyvoda denilir!.."

Yahya Bey teşekkür ettikten sonra **İskender Bey** izahatına şöyle devam etti:

"-**Hamza Bey** kardeşimizin Sancakbeyi olarak bulunduğu şu Niğbolu, Vidin'e çok yakın olduğu için, kendi emrindeki Akıncılarla Vidin vâlisine iltihâk etmesi emrini almıştı. O'nun adaşı olan Vidin vâlisi **Çakırcıbaşı Hamza Bey** harekete geçerek, Eflâk hududuna gelip Tuna kenarında karargâh kurmuştu. Fakat Osmanlı'ya tâbî bir beyliğin hududunda bulunduğu için ciddî bir askerî tertibat almaya lüzum görmemişti. Halbuki **Drakula**, Osmanlı'ya bu bağlılıktan çoktan

ayrılmış bulunuyordu.

Mevsim kış olduğundan Tuna Nehri buz tutmuştu. Vâli, **Drakula**'nın kötü bir niyeti olsa bile Tuna'yı geçemeyeceğini hesap ediyordu. Fakat umduğu gibi olmadı. **Drakula**, gece zifiri karanlıkta, atların ayaklarına keçe bağlatarak buz tutmuş olan Tuna'yı geçip Osmanlı kuvvetlerine âni bir baskınla müthiş bir zâyiât verdirdi. Vidin vâlimiz **Çakırcıbaşı Hamza** ile Silistre Sancakbeyi **Yûnus Bey** esir oldu. **Malkoçoğlu Hamza Bey** de böylece gâfil yakalan Osmanlı ordusunda esir edilerek Eflâk'a götürülmüş ve öğrendiğimize göre maâlesef orada şehid edilmiştir."

Aslında, asıl fecaat **Hamza Bey**'in şehîd edilişiyle ilgiliydi. Fakat **Mihaloğlu**, O'nun âilesi fertlerini daha fazla üzmemek için dilinin ucuna gelen gerçeği yutuvermiş ve O'nun kazığa oturtulmak sûretiyle işkence altında öldürüldüğünü söylememişti. Fakat **Âişe Sıdıka Hanım**, **Drakula**'nın öteden beri eline geçirdiği müslüman esirlere, akla hayâle gelmedik ne işkenceler yaptığına dâir kocasından pek çok şey duymuş bulunuyordu. Bu sebeple çocukların öğrenip üzülmelerini istemediğinden, üstü kapalı bir ifâde ile:

"-Kocamın ölümü de **Drakula**'nın mâlum usûlüyle olmuştur, değil mi?" dedi.

Mihaloğlu, bu suâli, belli-belirsiz bir baş hareketiyle geçiştirdi. Hâdiseyi böylece izah etmiş olan **Mihaloğlu**, **Âişe Sıdıka** hanıma dönerek:

"-Merak etmeyiniz, hemşire hanım!.. **Sultan Fâtih** hazretleri **Drakula**'nın bu alçakça tecâvüzünü aslâ yanına bırakmaz!.. Önümüzdeki bir iki ay içinde, Eflâk üzerine bir sefer yapacağına kat'î bir nazarla bakılabilir." dedi.

Hakîkaten bu bir kehânet değildi. İlkbaharla birlikte **Fâtih** hazretleri, O'nun üzerine **Mihaloğlu Ali Bey**'in de katılacağı bir sefer tertipleyecek, fakat **Drakula** karşı koyamayacağını anlayarak birkaç oyalama

hareketinden sonra 7.000 kayıp vermiş olmaktan dolayı Karpatların ormanlıklarının içine dalarak izini kaybettirecekti.

Âişe Sıdıka hanım ile birlikte **Malkoçoğlu Hamza Bey** hakkındaki bu elîm hikâyeyi dinleyenler, **Drakula**'dan intikam alınacağına dâir **Mihaloğlu**'nun bu temennisine karşı hep birlikte:

"-İnşaallâh!.." sadâlarıyla karşılık verdiler.

Bunun üzerine **Mihaloğlu, Âişe Sıdıka** hanımla husûsî bir şey görüşmek istediğini beyân ederek Akıncılar'a odayı boşaltmalarını söyledi. Bunun üzerine Akıncılar, **Mihaloğlu**'nu kandilli temennâlarla selâmlayarak dışarıya çıktılar. **Mihaloğlu, Âişe Sıdıka** hanıma, hem kendisi ve hem de küçük yetim evlâdı **Yahya Bey**'in, Akıncılara emânet olduğunu bildirdikten sonra:

"-Hemşire hanım!.." dedi. "Siz de bilirsiniz ki, Akıncıların çoğu, fazla okuyup yazmış insanlar değildirler. Böyle olmakla beraber onların beylerinin sadece bir akının îcâbı olan bilgilerle donanmış olmaları yetmez. Sizin evlâdınız, benim de evlâdımdır. Öğrendiğime göre, O, şu anda mahalle mektebine devam etmekteymiş. Burada öğrenecekleri yetmez. Ben, kendisini İstanbul'daki **"Enderun"**a göndermek düşüncesindeyim. Siz de muvâfakat ederseniz, ağabeyi **Bâlî Bey** gibi O da..."

Mihaloğlu İskender Bey'in Akıncılar hakkında söylediği, *"Bir çoğu fazla okuyup yazmış insanlar değildirler!.."* sözü, sadece din ve tarih kültürü itibariyle doğruydu. Yoksa her akıncı mutlaka Balkanlı milletlerden bir kaçının lisânını ana dili gibi konuşur ve yazardı. Hepsi de onların örf ve âdetlerine vâkıftılar. Kısacası vazifelerini îfâ etmenin gerekli kıldığı her şeyi mükemmel bir sûrette bilen kimselerdi. Yani aslâ câhil değillerdi.

Mihaloğlu, sözünü tamamlayamadı. Çünkü o

sırada 12 yaşlarında bir çocuk olan **Yahya Bey** atılarak:

"-Hayır, amca bey!.. Ben de babam ve dedelerim gibi akıncı olmak istiyorum!.. Bana ilim yolunda yürümek gerekmez!.. Onu başkaları yapsın!.. Ben savaşçı, yani bir mücâhid olmak istiyorum!.." dedi.

Mihaloğlu İskender Bey:

"-Evlâdım!.." dedi. "Akıncı olmanı ben de isterim. Fakat bunun için henüz yaşın küçüktür. Önümüzdeki günleri daha iyi ve seviyeli bilgi öğreten bir mektepte geçirmelisin!.. Saray'da **"Enderun"** diye bir mekteb mevcuddur. Orada devlete gelecekte hizmet edecek insanlar yetişir. Enderun mezûnları tamamen ilmiye sınıfına mensup kimseler değildir. Onların içinde **"seyfiye sınıfı"**na ayrılan, yani askerî sahada hizmet edenler de az değildir. Sen de onlardan biri olabilirsin." dedi.

Küçük **Yahya**, şimdiden babası ve ağabeyi gibi akıncı olmak istediğini, uzun bir tahsilden sonra askerlikte yetişmesinin güç olacağını, yaşından pek de umulmayacak olan büyük bir dirâyetle ileri sürüp itiraz etmişse de, annesi de **Mihaloğlu İskender Bey**'i tasdik edince, ister istemez boyun eğip Enderun'da tahsil etmek üzere İstanbul'a gitmeyi kabul makamında isteksiz bir şekilde:

"-Peki efendim!.." dedi.

Mihaloğlu, Âişe Sıdıka Hanım'a sordu:

"-İstanbul'da bir yakınınız var mıdır?"

Âişe Sıdıka Hanım:

"-Erkek kardeşim, daha doğrusu ağabeyim İstanbul'un Draman semtinde oturmaktadır." dedi.

Sonra aralarındaki konuşma şöyle devam etti:

"-Ne iş yapar? Size bakabilecek mâlî gücü var mıdır?"

"-Sanırım vardır. İstanbul'da merkez vâizidir. Benim iki yaş büyüğümdür. Çocukluğumdan beri beni

çok sever. Hanımı da öz ablam gibidir. Onların yanında kalabiliriz."

Bâlî Bey söze karışarak:

"-Hayır Peder Bey!.."

O, kayınpederi olan **İskender Bey**'e, daima böyle hitap ederdi.

"-Onlara ben bakamaz mıyım ki, annemle kardeşimi İstanbul'a göndermeyi düşünüyorsunuz?! Hiç olmazsa annem burada kalsa olmaz mı?!" dedi.

İskender Bey:

"-Hayır evlâdım!.. Elbetteki bakabilirsin!.. Fakat **Yahya Bey** oğlumuz, burada kalsa nasıl yetişecek? Burada mahalle mektebinden başka ne var?!.. O'nun da senin gibi Enderun'da okuyup bilgili bir akıncı olmasını düşünüyoruz. Annesine gelince, eee!.. Bu yaşta bir çocuk, İstanbul'da yalnız başına nasıl okur?!"

Bâlî Bey:

"-Dayım ve yengem O'na sahip çıkabilir!.." cevâbını verdiyse de bu fikre **Âişe Sıdıka Hanım**'ın da karşı çıkmasıyla **Bâlî Bey** sustu.

Onlar, bu minval üzere konuşurlarken, **Yahya Bey**:

"-Kusura bakmayınız, büyüklerimin fikirlerine karşı çıkmak haddim değil, ama siz kendi kendinize ölçüp biçiyorsunuz!.. Bense İstanbul'a gitmek istemiyorum. Burada ağabeyimin ve akıncı amcalarımın yanında kalarak babamdan kalan boşluğu kısa zamanda doldurmak arzusundayım." dedi.

Mihaloğlu, **Yahya Bey**'i, biraz daha telkinde bulunarak iknâ etmek gerektiğini düşündü. Annesinin O'nu susturmasına mânî olarak:

"-Bırak hemşire hanım!.. Çocuk, samimiyetle düşüncelerini ortaya koysun!.." dedi. Bundan sonra **Yahya Bey**'e dönerek:

"-Güzel yavrum!.." dedi. "Ben de senin gibi düşünüyorum. Sen bir akıncı olup babanın yerini doldur-

malısın. Zira sizin âileniz de, benim âilem gibi akıncılıkta gerçekten bir ocaktır. Bu ocağın devam etmesini elbette isterim. Fakat..."

Mihaloğlu, sözünü tamamlayamadı. Çünkü **Yahya Bey**, bu defa da:

"-Ocak ne demek?" diye sordu.

Mihaloğlu şöyle dedi:

"-Bir âilenin ocak olması, onun bütün nesillerinin muayyen bir meslek ve gâyeye kendilerini hasretmeleri demektir. Meselâ ilmiyede ocak olan âilelerin çocukları, birbirini tâkiben hem ilim yolunda yürürler ve âlim olurlar. Siyasette de böyledir. Meselâ **Çandarlı** âilesi siyâsette bir ocaktır. Tarihimizde bilinen her **Çandarlı**, vezir veya sadrazamdır.

Malkoçoğlu âilesi de akıncılıkta böyledir. Bu âileyi kuran **Malkoç Bey**'dir. O ve evlâtları, Hamidoğulları Beyliği'nin ortadan kalkmasından itibaren hep akıncı beyleri olarak bu devlete hizmet etmişlerdir. Evet, Malkoçoğulları'ndan bilinen en eski akıncı beyi, **Malkoç Bey**'dir. Âilenin nâmı, bu kahraman askerden gelmektedir. **Orhan Gâzi** ve **Sultan I. Murad** zamanında başlamış olan Rumeli fetihlerinde, bu mübârek ceddiniz devletimize pek çok büyük hizmetler îfâ etmiştir. O, Rumeli fetihlerini başlatan ve **"Hüdâvendigâr"** lâkabıyla bilinen **I. Sultan Murad** efendimizin kardeşi olan **Süleyman Paşa** ile birlikte Çanakkale Boğazı'ndan batı yakasına ilk geçenlerdendir. Daha evvel Anadolu beyliklerinden Hamidoğlu Beyliği emrinde çalışan bir kumandandı. Onun için **«Hamidoğlu Malkoç Bey»** diye bilinir."

Yahya Bey, yine O'nun sözünü keserek:

"-Hâmidoğulları Beyliği şimdi ne oldu?" diye sordu.

"-Milletimizin birlik ve beraberliği için onlar ortadan kaldırıldılar. Fakat **Malkoç Bey**, Selçuklu Devleti'nin yıkılışından sonra kurulan küçük küçük

beylikler arasında Osmanlı'nın yıldızının parladığını görünce, Müslümanlar'ın birlik ve beraberliği nâmına daha önceden Osmanlı'ya iltihak etmiş ve Devletimizin Rumeli'de ilk ve esaslı başarısı olan 1389 yılındaki I. Kosova Muhârebesi'nde sağ cenâh kumandanı olarak büyük bir hizmet ifâ etmiştir. Bu muhârebede O'nun oğlu **Mustafa Bey** de sol cenahın okçu kumandanı idi.

Güzel yavrum!.. Biz birlik-beraberlik hâlinde olmazsak, bunca düşman karşısında ayakta kalamayız. Bu birlik-beraberlik düşüncesiyle hareket etmek, dinimizin belli başlı emirlerinden biridir. Bilsen, senin ceddin **Malkoç Bey**, "**Hamidoğlu Malkoç Bey**" diye anılmasına rağmen Osmanlı'ya ne büyük hizmetler îfâ etmiştir. O'nun oğlu **Mustafa Bey** ise daha sonra, **Timur** mel'ununun Anadolu'ya saldırdığı hengâmda Sivas Kalesi kumandanı idi. Emrindeki üç bin kişilik bir kuvvetle, **Timur**'un fillerle donatılmış iki yüz bin kişilik ordusuna karşı konulamayacağını anlayınca 18 günlük yiğitçe bir müdâfaadan sonra açlık ve susuzluğa dayanamayarak **Timur**'la canlarının bağışlanması şartıyla anlaşmıştı. Fakat tarihin gördüğü en büyük zâlimlerden biri olan mel'un **Timur**, kan dökmemek hususunda verdiği sözü, bir hile ile değiştirmiş; kazdığı hendeklere **Malkoçoğlu Mustafa Bey** dahil olmak üzere, onun bir çok askerini, "İşte kan dökmüyorum!.." diyerek diri diri gömdürüp şehid etmişti. Bu demektir ki, senin baban gibi, deden de bu din ve devlet için şehid olmuş bir kimsedir. Onların intikamını almak gerçi, hepimize bir borçtur. Fakat bu borç, daha ziyade sana ve ağabeyin **Bâlî Bey**'e düşer!.. Ancak..."

Mihaloğlu, yine sözünü bitiremedi. Zira **Yahya Bey**:

"-Ancak, ne?!.. Öyleyse beni hemen akıncı kaydediniz efendim!.." dedi.

Âişe Sıdıka, hanım, ikide bir misafirin sözünü

kesmesine karşı O'nu azarladı.

Mihaloğlu:

"-Dokunma hemşîre!.. Bırak konuşsun!.." dedi ve:

"-Ancak şu..." diyerek durumu şöyle izah etti:

"-Peygamberimiz Efendimiz, her işin muvaffakiyetle neticelenmesi için en uygun zamanda yapılmasını emir buyurmuştur. Böyle yapanlara **"ibnü'l-vakt"** adını vermiştir. Bu, yapacağı iş için bir kimsenin en uygun zamanı seçmesini ifade eder. Sen daha çocuksun!.. Babanın intikamını alman için beş-altı sene geçmesi ve senin büyüyüp gürbüzleşmen lâzım!.."

Yahya Bey, bu çocuk sayılmasına itiraz ederek:

"-Aslâ çocuk değilim!.. Tam 12 yaşındayım. Siz, Akıncı kaydı için 15 yaş şartı aramıyor musunuz? Şunun şurasında on beş yaşına basman için ne kaldı? İşte ben de bu zamanı sizin yanınızda veya ağabeyim nezdinde tecrübe edinerek geçiririm!.." dedi.

Mihaloğlu:

"-Fakat başka bir mesele var. O da, kâfî derecede bilgi sahibi olmaktır. Bilgi ve görgünü arttırmazsan, sıradan bir akıncı olabilirsin. Halbuki sen, ataların gibi akıncılara başkan olmalısın!.. Bunun için güzel bir tahsil görmen lâzım!.. O da en mükemmel bir sûrette Enderun'da elde edilir. Temelli orada kalacak değilsin!.. Bilgili bir insan olduktan sonra, söz veriyorum, seni yanıma alacağım ve akıncı mesleğinde yetiştirip baban gibi akıncı başkanlarından biri olmanı sağlayacağım!.." dedi.

Yahya Bey, başını önüne eğdi. Anlatılanları değerlendirmeye çalışıyordu. **Mihaloğlu**, O'nun hâlâ tereddütte olduğunu anlayınca:

"-Bak güzel yavrum!.. Enderun, sadece ilim öğreten bir yer değildir. Orada askerlik dersleri de görülür. Bilgili asker, kumandan olur!.. Sense, cedlerinin yolunda giderek kumandan olmalısın!.." dedi.

Yahya Bey, Enderun'da askerlik derslerinin de mevcud olduğunu bu sûretle öğrenince, biraz rahatladı. Kayınpederinin bu kararlılığı karşısında artık iknâ olmuş bulunan ağabeyi **Bâlî Bey** de kendi okuduğu mekteb olan Enderun hakkında O'na biraz izahat verdi ve:

"-İşte bak!.. Ben de o mektebi bitirdim, bugün bir akıncıyım!.. Sen de benim gibi olacaksın!.." dedi. **Yahya Bey** bu defa da:

"-Orada ben askerî sınıfa ayrılabilir miyim?" diye sordu.

Mihaloğlu:

"-Elbette!. Enderun'da bazı sınıflar askeriye, bazı sınıflar ise, ilmiye ağırlıklıdır. Sen de ağabeyin gibi askerî sınıfa kaydolabilirsin!.. Ben şimdi Sadrazam **Mahmud Paşa**'ya senin durumunu anlatan bir mektup yazacağım. Kendisinden, seni Enderun'un askerî bölümüne kabul ettirmesi için yardım ricâ edeceğim. Müsterih olabilirsin!.." dedi.

Yahya Bey, Enderun'un askerlik öğretmek gibi bir iş de gördüğünü öğrenmekle iknâ oldu ve:

"-Peki öyleyse!.. Büyüklerim benden iyi bilirler!.." diyerek hakkındaki kararı kabullenmiş oldu.

Mihaloğlu Sadrazam **Mahmud Paşa**'ya bir mektup yazarak bunu, şehid akıncı **Hamza Bey**'in adamlarından bir müfreze teşkil ederek onların eline verdi. Âile, bir-iki gün içinde hazırlıklarını tamamlayarak İstanbul'a gitmek üzere yola çıkacaktılar ki bir gün önce, **Hamza Bey**'in şehâdet haberi çoktan İstanbul'a ulaşmış bulunduğundan, boşalmış olan Niğbolu Sancakbeyliği makamına, O'nun artık otuzuna dayanmış olan oğlu **Bâlî Bey**'in tâyini ile ilgili **Fâtih** hazretlerinden bir ferman geldi. Bu sebeble kederleri biraz olsun zâil oldu. Sâde bir törenle bu ferman toplanan Akıncılar huzurunda okundu. Duâlar edildi ve kurbanlar kesildi.

Bu merâsimden sonra kafile yola çıktı. İki çift atın

çektiği arabalardan birine **Âişe Sıdıka Hanım**'la **Yahya Bey** yerleşti. Diğer bir arabaya da eşyalarını koydular. Muhâfızlarsa, kendi atlarına binmişlerdi. Bunlardan yarısı arabaların önünde; diğer yarısı ise, arkasında gidiyordu. Yol; kâh dağların üstünden aşıyor, kâh da bir vâdiyi tâkip ediyordu. Dağlar, sık ormanlarla kaplı idi.

Osmanlı hâkimiyetinden önce olsa, buralardan emniyetle geçilemezdi. Fakat Osmanlılar, Balkanlar'da öyle bir emniyet ve adâlet sağlamışlardı ki, artık buralarda korkusuzca ve günlerce seyahat edilebiliyordu.

Yol boyu diğer akıncı konaklarında misafir kala kala on beş gün sonra İstanbul'a vâsıl oldular.

Müfreze, **Malkoçoğlu Hamza Bey**'in hanımı ile evlâdını Draman'daki vâiz **Nurullah Efendi**'nin adresini bularak kendisine teslim ettiler.

Nurullah Efendi, İstanbul'un muhtelif câmilerinde vaaz eden **"Dersiâm"** sıfatını hâiz bir hocaefendi idi. Dersiâm, her câmide vaaz eden ve halktan her sınıf insana ders verebilen bir hoca demekti. O, enîştesinin dul hanımı ve yetimini, büyük bir memnuniyetle hânesine kabul etti. Onlara, **Hamza Bey**'in yokluğunu hissettirmeyecek şekilde sıcak bir alâka gösterdi. Hanımı, **Hatice Hanım** da, görümcesi **Âişe Sıdıka Hanım**'ı bağrına bastı.

Malkoçoğlu Hamza Bey'in âilesi İstanbul'a bir Çarşamba günü vâsıl olmuşlardı. **Nurullah Efendi** onlara:

"-Bugün dinleniniz!.. Yol yorgunusunuz!. Yarın Perşembe... Mektepler ve resmî dâireler yarım gün çalışırlar. Ertesi gün Cuma; zaten tâtil!.. Cumartesi hafta başıdır. O gün **Yahya Bey**'i Enderun'a götürüp kaydettiririz!.." dedi.

Nurullah Efendi her gün ayrı bir câmi-i şerifte vaaz ederdi. Cuma günkü vaazı **Ebâ Eyyub el-Ensârî** hazretlerinin kabr-i şerifinin bulunduğu mahalde **Sultan Fâtih** tarafından yaptırılmış olan câmi-i şerifteydi.

O gün kendi hanımı ve çocuklarıyla birlikte **Âişe Sıdıka Hanım** ve **Yahya Bey**'i karşısına alarak onlara **Ebû Eyyub el-Ensârî** hazretlerinin menkıbesini kısaca hülâsâ ettikten sonra:

"-Beldemizin mânevî sultanı **Ebû Eyyub el-Ensârî** hazretleridir. O mübârek zât, Peygamber Efendimiz'in Medine'yi teşriflerinde saadetli hânelerinde ikamet buyurmasıyla şereflenmiş bulunan bir büyük sahabedir. Bundan dolayı kendisine **"Mihmandâr-ı Rasûlullâh"** denilmiştir."

Küçük **Yahya Bey** sordu:

"-Mihmandâr ne demek efendim?!.."

Nurullah Efendi:

"-Bir kimseyi misafir eden, onu ağırlayan demektir!" karşılığını verdi. Sonra izahatına devam ederek:

"Peygamber Efendimizin, İstanbul'un fethi müjdesi ve onu fetheden kumandanlar hakkındaki methiyesi sebebiyle yaşı seksenin üstünde olduğu bir zamanda, tâ Medine'den kalkarak 673 yılında **Süfyan bin Avf** kumandasında İstanbul'u fethe gelen bir orduya dâhil olup buraya gelmiş ve surların dışında, şimdiki kabrinin bulunduğu yerde şehid düşmüştür. Şehîd düştüğü yerde defnedilmiş olan bu mübârek sahâbinin kabri zamanla kaybolmuştu. Fetihten sonra **Akşemseddin** hazretlerinin keşfi neticesinde, bulunup o yere güzel bir türbe yapılmış, daha sonra da buraya bir câmi inşâ edilmiştir.

Milletimiz, o büyük sahabîye o derece itibar etmektedir ki, kendisini **"Eyüp Sultan"** nâmıyla yâd ettiği gibi, kabr-i şerifinin bulunduğu semti de aynı adla isimlendirmiştir. Çünkü O, mânevîyat âleminin emsâlsiz bir sultanıdır!.. İstanbul'a hâriçten gelenlerin ilk ziyâret ettikleri yer, bu büyük sahabenin kabr-i şerifidir. Bugün benim oradaki câmide Cuma namazından önce vaazım var. Haydi hazırlanın, hep birlikte oraya gideceğiz!.. Ben vaaz ederken siz de Hazret'i

ziyaret edersiniz. Bu Draman semti oraya çok yakındır. Yürüme gidebiliriz." dedi.

Yahya Bey'in gönlü çocukluğunu geçirdiği Akıncılar muhîtinde cihad aşkıyla dolu bulunduğu için, **Nurullah Efendi**'nin bu teklifine fevkalâde memnun oldu ve:

"-Yaşasın, mücâhidlerin pîrini ziyâret edeceğiz, demektir!.." dedi.

Nurullah Efendi, onun başını okşayarak:

"-Evet evlâdım, gerçekten o büyük sahabe mücâhidlerin pîridir. Lâkin aynı zamanda mâneviyât semâsında ebedî ve şaşaalı bir yıldız olduğundan biz O'na **"Eyüp Sultan Hazretleri"** diyoruz. Sen de öyle de!... Hadi bakalım, şimdi çabucak hazırlanın. Benim vaaz saatim yaklaşıyor!.." dedi.

Hâne halkı kısa zamanda en yeni elbiselerini giymiş, güzel kokular sürünmüş olarak evden çıkmaya hazır olmuşlardı. Birlikte **Eyüp Sultan Hazretleri**'nin türbesinin önüne geldiler. Orası, âdeta cennet bahçelerinden bir bahçeydi. Her taraf en güzel İznik çinileri ile bezenmişti.

Yahya Bey, Cuma vaktine kadar kabr-i şerifte arka arkaya üç Yâsin-i şerif okumuş, sonra da câmi-i şerife girerek Cuma namazını edâ etmişti. O, Niğbolu'da çoktan Kur'ân-ı Kerim'i su gibi okumayı öğrenmiş ve başta Yâsin-i şerif olmak üzere bir çok sûreyi de ezberlemişti. Namaz kılmayı ise, yedi yaşında öğrenmiş ve o günden beri bu büyük ibâdeti aksatmadan muntazaman ifa etmekteydi.

Bu ziyâret ve Cuma namazından sonra **Nurullah Efendi**, kendi küçük oğlu **Zeynel** için Eyüp'den çeşitli oyuncaklar aldı. O zaman **Ebû Eyyub el-Ensârî** hazretlerini ziyaret için getirilen her çocuğa, buradan birkaç oyuncak almak âdetti. Zira câmî-i şerifin etrafında, artık ülkenin her tarafında meşhur olmuş bulunan bir oyuncakçılar çarşısı vardı. **Yahya Bey**, kendisi için

bir oyuncak alınmasına mâni olmuştu. Zira O, kendisini artık çocuk hissetmiyordu. Sadece üzerinde **"Eyüp Sultan"** yazılı bir küçük toprak testiyi, hâtıra olarak muhafaza etmek üzere **Nurullah Efendi**'nin ısrarına dayanamayarak almıştı.

O, beldenin mânevî sultanı **Ebâ Eyyub el-Ensârî** hazretlerini böylece ziyaret ettikten sonra, artık Enderun'a kaydolmaya hazır demekti. Hep birlikte eve döndüler. **Yahya Bey** ertesi gün olacakları tahmin etmeye çalışarak sabırsızlanıyordu.

Nurullah Efendi, Yahya Bey'i Sadrazam'a götürmeden evvel Enderun hakkında O'na kısa bir bilgi vererek, çocuğu en yüksek bir tahsil imkânına sahip olduğu yolunda bir kere daha iknâ etmek istedi. Çünkü sorduğu suâllerden **Yahya Bey**'in içinde hâlâ bir tereddüt olduğunu hissediyordu. **Nurullah Efendi,** O'nu karşısına oturtarak:

"-Evlâdım!.." dedi. "Enderun nasıl bir mekteptir; bak, sana kısaca anlatayım!.. Ülkemizin en yüksek bir tahsil müessesesi olan bu mektebi, ilk önce **Sultan Murad** efendimiz (**I. Murad**) Edirne Sarayı'nın içinde tesis etmiştir. Şimdiki sultanımız **Fâtih Hazretleri,** onu İstanbul'a nakletmiş bulunmaktadır. Bu mektebin gâyesi, gerek asker, gerekse sivil olarak devletimize, gelecekteki idâreci insanları yetiştirmektir. Şimdiye kadar buradan pek çok nâmlı devlet adamı yetişmiştir. İnşallâh, sen de onlardan biri olacaksın!.. Bu mektepte tahsil üç senedir. Sen, şimdi 12 yaşında olduğuna göre, 15 yaşında mezun olacaksın!.. O zaman babanın yerini doldurmak üzere doğru Rumeli'ye giden Akıncılara katılabilirsin!.. Zira akıncı kaydolmak için 15 yaşını ikmâl etmek şarttır."

Yahya Bey:

"-Yaşasın öyleyse!.. Tam zamanında bu mektebe başlayacağım, desenize!.." deyince, **Nurullah Efendi:**

"-Evet, tam zamanı!.." dedi ve ilâve etti:

"-Bak oğlum, akıncılar, her tarafta câhil insanlar olarak kabul olunur. Biraz okuyup yazmış kimseler, onları çoğu kere küçümserler. Halbuki işlerinin gereği olarak onlar bir çok yabancı dil bilirler!.. Yine de sen, derslerine iyi çalışır; bu mektepte öğrenilecek her şeyi öğrenirsen, daha bilgili bir akıncı olursun!.. Hatta kısa zamanda terfî ederek Akıncı beyi olur, babanın yerini doldurursun!.. Bu sebeple derslerine iyi çalış!.. Bu mektebin birinci sınıfına **"seferli koğuşu"**, ikinci sınıfına **"kilerci koğuşu"**, üçüncü sınıfına ise **"hazine koğuşu"** denilir. Fakat bu isimler seni yanıltmasın. Bu mektepte Kur'ân-ı Kerîm, fıkıh, hadis, kelâm ve tarih gibi çeşitli ilimler okutulduktan başka askerlik sanatı da bihakkın öğretilir. Birinci sınıftan sonra talebeler kendi temâyüllerine göre, ilmiye veya askeriye olmak üzere iki kısma ayrılırlar. Seni, hiç şüphesiz, âileni dikkate alarak askeriyeye ayırırlar."

Nurullah Efendi, **Yahya Bey**'e hocalarına hürmette kusur etmemesi, arkadaşlarıyla iyi geçinmesi ve derslerine mükemmel bir sûrette çalışması gibi çeşitli nasihatlerde bulunduktan sonra:

"-Hadi kalk, şimdi gidiyoruz!.." dedi.

Yahya Bey, vâlidesinin elini öpüp hayır duâsını aldıktan sonra **Nurullah Efendi**, O'nu alarak **"Bâb-ı Âsâfî"** denilen Sadrazam kapısına geldi.

Süleyman aleyhisselâm'ın baş veziri **"Asaf"** adında bir zâtmış. Bundan dolayı Sadrazam kapısına **"Bâb-ı Âsâfî"** yani Asaf'ın kapısı denilmek âdet olmuştur.

Sadrazamın muhâfızları **Nurullah Efendi**'nin elinde akıncı beyi **Mihaloğlu**'nun **Mahmud Paşa**'ya yazılmış mektubunu görünce derhal sadrazamın huzuruna girerek ziyaretçileri haber verdiler. Sadrazam **Mahmud Paşa**, o sırada Eflâk Voyvodası **Wlad**'ın ihâneti hakkındaki raporu okumaktaydı.

"-Fesuphânellâh, ne garip tesâdüf!.. Şimdi mübârek silâh arkadaşımız **Hamza Bey**'in şehâdetine âid raporu okurken, O'nun evlâdı bizi ziyârete gelmiş!.." dedi ve ziyaretçilerin hemen içeri alınmasını bildirdi.

Nurullah Efendi, yanında **Yahya Bey** olduğu hâlde Sadrazam'ın odasına girdiğinde, O'nu ayakta buldular. O, küçük **Yahya Bey**'i kucaklayarak bağrına bastı ve:

"-Gel, benim yiğit kardeşimin evlâdı!.." dedi.

Hakikaten **Mahmud Paşa**, **Malkoçoğlu Hamza Bey**'le birlikte bir çok muhârebelere katılmıştı. O'nun şehâdetine âid raporu okurken gözyaşlarını tutamamıştı. Fakat teessürünü misafirlerden saklamaya çalışarak:

"-Buyurun!.." hitâbıyla, onları karşısındaki divanda oturmaya dâvet etti.

Nurullah Efendi, kendisine **Mihaloğlu**'nun yazdığı mektubu takdim etti. Sadrazam bunu açıp okuduktan sonra:

"-Hay, hay!.. Baş üstüne!.." dedi ve sonra **Yahya Bey**'e, Enderun'dan hangi meslekte temâyüz etmiş olarak mezun olmayı düşündüğünü sordu. **Yahya Bey**:

"-Akıncı olup babamın yerini doldurmak istiyorum!.." deyince, Sadrazam:

"-Doğrudur. «Gürgzâde, âkıbet gürg şevet»!.." dedi.

Nurullah Efendi, Sadrazam'dan müsaade alarak, **Yahya Bey**'e bu Farsça cümleyi şöyle tercüme etti:

"-Kurdun yavrusu, eninde-sonunda kurt olur!.."

Bu, İslâm klasiklerinden **"Bostan"** ve **"Gülistan"** isimli iki eserin müellifi (yazarı) olan **Şeyh Sâdî-i Şirâzî**'nin bir sözü idi ki, İslâm âleminde öteden beri darb-ı mesel, yani atasözü olarak söylenirdi.

Sadrazam **Mahmud Paşa**, bir adamını çağırarak

Mihaloğlu'nun mektubunda talep edilen işleri yapmak üzere misafirleri O'nunla birlikte Enderun-i Hümâyun'a gönderdi.

Enderun, yukarıda da söylenmiş olduğu gibi **Sultan I. Murad** zamanında Edirne Sarayı'nda tesis edilmişti. Fakat İstanbul fethedildikten sonra **Fâtih Sultan** hazretleri İstanbul'un yedi tepesinden biri olan Bâyezid'de bir saray yaptırmış, Enderun'u da Edirne'den buradaki bir müştemilâta (ek binaya) naklettirerek ona yeni bir program yapmıştı.

Enderun'un başında **Mestan Efendi** adında devlet hizmetinde uzun yıllar geçirmiş bir âlim ve mücâhid şahsiyet vardı. İlim kadar cihad vâdisinde de hizmeti geçmiş ve bundan dolayı **"Kadı Asker"** manasına **"Kazasker"** ünvanını kazanmış bir kimseydi. **Mestan Efendi**, Sadrazam'dan gelen bu talebi büyük bir alâkayla karşılamış ve sağa-sola tâlimatlar yağdırarak bir saat içinde **Yahya Bey**'in Enderun'lu olmasını sağlamıştı.

Enderun'da başlangıç dersleri Kur'ân-ı Kerîm ağırlıklı idi. **Yahya Bey**, bunu Niğbolu'da mahalle mektebinde halletmiş bulunuyordu. İlk birkaç ay esnasında buradaki dersler alâkasını çekmiyordu. Çünkü O, bildiklerinin tekrar edildiği bu dersleri yavan buluyor, sadece tarih ve askerlik dersine alâka gösteriyordu.

Bu iki ders dışında, yaşının icabı olarak yaptığı bazı afacanlıkları, birkaç defa idâreye şikâyet edilince **Mestan Efendi**, işe el koymak mecburiyetini hissetmiş ve **Yahya Bey**'e tatlı-sert bir çok nasihatler etmişti. Buna rağmen, O, diğer talebe arkadaşları gibi uysallık göstermemeye devam edince, **Mestan Efendi**, O'nu mektepten kovmayı bile düşünürken, askerlik hocası **Firuz Bey**, duruma müdahale ederek:

"-Efendi hazretleri!.." dedi. "Mâlumunuz olduğu üzere, her çocuğun ayrı bir kabiliyeti ve fıtrî, yani yaratılıştan bir temâyülü vardır. **Yahya Bey**, sâkin sâkin

dînî ilimler tahsil edecek veya hâfızlık yapacak bir tıynette değildir. Siz, O'nu bir de askerlik dersinde görünüz!.. Bu çocuğa kıymayalım. Geçen gün tarih hocasıyla görüştüm. O da kendisini fevkalâde medh ü senâ etti. Benim anladığım şudur. Bu çocuk, "**bülbül yuvasına düşmüş bir kartal yavrusu**"dur. Bu kadar huzursuzluğu hoş görerek, O'nun zaten bildiği meselelerin tekrarı ile vakit geçirmesi yerine o saatlerde tarih ve askerlik hocasıyla birlikte olmasına imkân veremez miyiz!.." dedi.

Mestan Efendi, ağarmış sakallarını sıvazlayıp bir müddet düşünceye daldıktan sonra:

"-Doğru söylersin **Firuz Bey**!.. Bu çocuk cihad ruhuyla yoğrulmuş bir muhitten geliyor. İliklerine kadar cihad arzusu ile dolu!.. Ne yapalım, senin de dediğin gibi, O, âdeta "**bülbül yuvasında bir kartal yavrusu**"dur!.. Onu da böyle kabul edelim!.." dedi.

Gerçekten O, burada çok huzurlu değildi. Çünkü O da, kendisini **"Bülbül yuvasına düşmüş bir kartal yavrusu"** gibi hissediyordu!..





II-
TARİH, İBRET ALMAK İÇİNDİR!..

Askerlik hocası **Firuz Bey**'in müdâhalesiyle Enderun'dan atılmaktan kurtulan **Yahya Bey**, Perşembe günleri öğleden sonra mektebin tâtil olması dolayısıyla evci çıkıyor ve -bazan da- şehirde biraz dolaştıktan sonra Draman'a gidiyordu. Bu dolaşmalar esnasında bir gün çarşı ve pazarı teftiş eden bir grup Yeniçeri'ye rastgeldi. Onlarla karşılaşmak Rumeli'de geçirdiği bir takım çocukluk günlerindeki hâtıralarının tazelenmesine sebep oldu. Arkalarına takılarak birkaç saat onlarla birlikte çarşı-pazar dolaştı. Bu subaşılık (polis) yapan grupun başında **Ferhat Ağa** adında bir kıdemli yeniçeri vardı ki, **Yahya Bey**'in kendilerini bir gölge gibi tâkip etmekte olduğunu fark etmekte gecikmedi. Arkadaşlarından bir kaç adım geriye kalarak onunla konuşmak ihtiyacını hissetti:

"-Delikanlı!.. Neden arkamıza takıldın!.. Saatlerdir bizi tâkip ediyor gibisin, farkındayım!.. Niçin?" diye sorunca **Yahya Bey**:

"-Benim babam da sizin gibi askerdi. Sizi görün-

ce O'nu hatırladım!.." dedi.

Ferhat Ağa:

"-Baban kimdi?" diye sorunca, **Yahya Bey**:

"-Akıncı beylerinden **Malkoçoğlu Hamza Bey**'di." karşılığını verince **Ferhat Ağa**'nın gözleri parladı. Zira **Malkoçoğlu Hamza Bey**'le bir çok muhârebelerde beraber bulunmuş ve O'nun kahramanlıklarına yakînen şâhid olmuştu.

"-Vay, evlâd!.. Sen, demek, bizim cihad arkadaşımız **Malkoçoğlu Hamza Bey**'in oğlusun!.. Başın sağ olsun. Olanları duyduk. Fakat sen bu şehirde ne arıyorsun?" deyince **Yahya Bey**, kısaca Enderun mâcerasını anlattı. **Ferhat Ağa**:

"-Seni bırakmam!.. Şu tâtil gününü bizimle geçir!.. Biraz sonra vazifemiz bitecek, kışlamıza döneceğiz. Birlikte oluruz." dedi ve sonra arkadaşlarına dönerek:

"-Bakın Ağalar!.." dedi. "Rumeli'de pîrimiz **Malkoçoğlu Hamza Bey**'in evlâdı!.. O'nu, bu hafta sonu kışlamızda misafir edeceğiz!.."

Yahya Bey, bu babasını tanıyan yeniçeri ağasıyla karşılaşmaktan ve onlar tarafından alâka görmekten fevkalâde memnun oldu. Hep birlikte bir müddet daha çarşı-pazar dolaştıktan sonra, işleri biten bu subaşılar, **Yahya Bey**'i Saraçhâne'deki Yeniçeri Ortaları'na götürdüler.

Yeniçeriler bölük bölüktü. Her bölüğe **"orta"** deniliyordu. Bu ortalardan birinin mensupları da, çarşı ve pazarlardaki inzibatla meşgul olurlardı. Bunlara **"Subaşı"** denilir ve onlar bir nevî polis vazifesi görürlerdi.

Birkaç saat sonra hep birlikte kışlaya döndüler. Karavana kaşıkladılar. Babasının kahramanlıklarına dâir tecrübeli yeniçerilerin bildiklerini anlatmalarıyla çok güzel vakit geçirdiler.

Bu sûretle hafta sonlarını Yeniçeri kışlalarında geçirmeye başlayan **Yahya Bey**, burada pek çok dost edindi. Âdeta babasının askerler üzerindeki itibarına vâris olmuştu. Herkes O'nu çok seviyor ve kendisine **"Akıncı beyi!.."** diye hitab ediyordu.

Bu minvâl üzere bir hayli zaman geçti. **Yahya Bey**, onların tâlimlerine katılıyor, Enderun'daki derslere ilâveten burada askerlik bilgi ve tecrübesini artırıyordu. Zamanla Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan geceleri evine gitmeyerek Yeniçeri kışlasında gecelemeye başlamıştı. Böyle yapışının ilk seferinde, durumdan endişe eden **Âişe Sıdıka Hanım**, ağabeyi **Nurullah Efendi**'den O'nu bulmasını ricâ etmiş, O da arkadaşı olan Enderun'daki hocalardan biri vâsıtasıyla **Yahya Bey**'i konuşturup durumu öğrenmişti. Bunun üzerine rahat bir nefes alan **Âişe Sıdıka Hanım**, oğlunun Enderun'daki derslerle yetinmeyerek Yeniçeri kışlalarında dostlar edinmesine ve onların tâlimlerine katılarak askerlik fenninde yaşından beklenmeyecek derecede mahâret kazanmasına memnun olmuştu. Artık O, hem Enderun'daki derslere devam ediyor ve hem de hafta sonları Yeniçeri kışlasında tâlimlere katılıyordu.

Bu minvâl üzere devam ederken Enderun'u bırakıp Yeniçeri kaydolmak arzusunu göstermişse de **Ferhat Ağa**, bunun mümkün olmadığı **Yahya Bey**'e şöyle anlatmıştı:

"-Yeniçeri, Hıristiyan çocuklarından olur!.. Sen ebâ an ced, yani bütün ceddin itibariyle türk ve müslümansın! Belki rastlamamışsındır. Her sene Rumeli'de bir Osmanlı heyeti hıristiyan muhitleri dolaşarak yirmi âileden bir çocuk toplayıp İstanbul'a getirir. Bunlara **"devşirme"** denilir. Bu çocuk toplamanın da bir çok şartları vardır. Muayyen bir yaştan küçük veya büyük olmayacak, âilenin tek çocuğu bulunmayacak... vs.

Sonra onlar, Anadolu'da müslüman bir âilenin yanında birkaç sene bakılıp büyütülürler. Türkçe öğrenir, müslüman örf ve âdetlerini benimser, sonra belli bir yaşa gelince de askerlik sanatını öğrenmek üzere kışlaya alınırlar. Biz hepimiz böyleyiz. Allah'ın takdiri ile hıristiyan bir ana-babadan Dünya'ya geldiğimiz hâlde bize İslâmiyet ile şereflenmek nasip oldu. Doğup büyüdüğümüz yerleri müslümanlaştırmak için ruhumuzda tuğyan hâlinde (taşkın) bir arzu vardır. Biz, Osmanlı ordusunun bir sınıfıyız. Sen, bu sınıfa giremezsin, amma akıncı olabilirsin!.. Esâsen âileniz, akıncılıkta bir ocaktır. Sen yolunu değiştirme!.. Zaten değiştiremezsin de!.. Seni yeniçeri olarak kaydetmezler!.. Fakat senin okuduğun Enderun'a bizlerden de ihtiyaca göre talebe alırlar!.. Ama Enderun'da okuyanlar ekseriyetle müslüman âilelerin çocuklarıdır. Bizden oraya kabul edilenler bazı saray hizmetleri için az bir miktardadır!.."

Yahya Bey:

"-Ben Rumeli'de iken, bazı müslüman Boşnaklar'ın çocuklarını yeniçeri kaydettiklerini görmüştüm. Benim bir çocukluk arkadaşım vardı. Âilesinin O'nu yeniçeri kaydettirmek için çocuk toplayan heyete teslim etmişti. Onlar müslümandı. Siz, bilginizin doğru olduğundan emin misiniz?" diye sordu.

Ferhat Ağa:

"-Elbette!.." dedi. "Boşnakların durumu bir istisnâdır. **Fâtih** hazretleri bir fermanla onlara böyle bir hak bahşetmiş!.. Ama sadece onlara!.. Bunun başka istisnâsı yok!..."

Bu arzusunun mümkün olmadığını öğrenen **Yahya Bey**:

"-Peki öyleyse!.. Enderun'da okuduğum müddetçe hafta sonlarını sizinle geçirmekliğime müsaade edilse bana bu kadarı da yeter!.." dedi.

Enderun'da dersler ilerledikçe askerlik ve bilhassa tarih dersleri **Yahya Bey**'e haz vermeye başlamıştı. Lâkin O, asıl askerlik tarihini merak ediyordu. Tarih hocası **Şâhin Bey**, O'nun zaman zaman askerlik tarihini dinlemek hususundaki arzusuna rağmen çoktan beri umûmî tarih okutmakla iktifâ ediyordu.

Şâhin Bey, önce, tâ Hazret-i Âdem -aleyhisselâm-'dan başlayarak peygamberler tarihini okutmuş, ondan sonra da sırayı bizim Peygamberimize getirmişti. Birinci senenin sonunda ancak O'nun peygamberlik devresi olan ve "Asr-ı Saadet" denilen kısmın sonuna gelebilmişti. **Yahya Bey** ise, bir an evvel dersin Osmanlı tarihi bahsine gelmesini ve bu derste de bilhassa askerlik tarihinin anlatılmasını istiyordu. Bir gün:

"-Hocam!.. Bu gidişle mektep bitene kadar siz askerlik tarihine ve bu arada akıncılara sözü getiremeyeceksiniz galiba!.." demesi üzerine **Şâhin Bey**; söze,

"-Hayır!. Hayır!." diye başlayarak "Asr-ı saadetten, yani Peygamber Efendimizin hayatından sonraki kısmı çok çabuk ve özet olarak naklederek Osmanlı tarihine geleceğim, merak etme!.." karşılığını verdi ve şu ilâveyi yaptı:

"-Hiç şüphesiz Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini en iyi anlayan ve en mükemmel bir sûrette tatbik eden Hazret-i Peygamber'dir. O'nun hayat ve faaliyetlerini doğru ve tafsîlâtlı bir şekilde öğrenmek, iki sebeple çok ehemmiyetlidir:

Bir kerre Cenâb-ı Hak, O yüce varlığın bizim için bir **"üsve-i hasene"** olduğunu bildirmektedir. Üsve-i hasene, taklid ve tâkip edilecek mükemmel bir örnek demektir. O'nun hayat ve faaliyetlerini lâyıkıyla bilmez isek, kendisini nasıl hakkıyla örnek alabiliriz?!.. Bakınız, biz askerlerimize **"mehmedçik"** diyoruz. Bu tâbir, **"Küçük Muhammed"** demek değil mi?!.. Peki Peygamber Efendimiz'in davranışlarını lâyıkıyla öğ-

renmeden, O'nun yaptıklarını, kendimize ölçü edinmiş olmanın olgunluğuna erişebilir miyiz?! Bu sebepledir ki, size, **"Asr-ı Saâdet"** dediğimiz, O'nun devrini bu kadar uzun uzadıya anlattım.

Bir de şu var:

Peygamber Efendimiz'in söz ve hareketleri, Allah'ın emirlerini lâyıkıyla anlayıp doğru tatbik etmemizi kolaylaştıran bir ölçüler manzûmesidir. Yani bunlar, ilâhî emirleri şerh ve izah ederek onların nasıl en iyi ve doğru bir şekilde tatbik edilebileceğini göstermektedir."

Hakikaten **Şâhin Bey**, beş-altı ders sonra Türkler'in kılıç zoru olmaksızın müslüman oluşunu, ilk müslüman Türk devleti Karahanlılar'ı, sonra Gazneliler'i, Samanoğullarını... ilh. hülâsâ edip Selçuklular'a gelmiş, Selçuklular'ın son dönemlerinde Osmanlıların, Moğol istilâları sebebiyle Horasan bölgesinden kalkıp batıya gelişlerini, Suriye istikametine giderken reisleri **Süleyman Şah**'ın Fırat Nehri'nde boğulması üzerine yollarını değiştirerek Ahlat'a gelişlerini, burada kendilerine yer gösterilmesi için Selçuklu Sultanına müracaatlarını ve bu müracaat üzerine Söğüt'e yerleştirilmelerini, kısa ve ibretli noktalarıyla naklederek **Yahya Bey**'in beklemekte olduğu Akıncılar tarihine sözü getirdi ve dedi ki:

"- Osmanlı tarihi kuruluştan itibaren âdeta bir akınlar tarihidir."

Bu sözü duyan **Yahya Bey**'in gözleri parladı ve:

"-Aman hocam, ne diyorsunuz!.. Devletimizin bütün askerlik tarihi, bir akınlar tarihi addedilecek şekilde akıncılık mühim bir askerî sınıf mıdır?" diye sordu.

Şâhin Bey:

"-Evet. Çünkü Söğüt'e yerleşen Osmanlıların ilk giriştiği askerî hareketler vasıf itibariyle tamamen bir akın mâhiyetindedir. O zamana göre, beyliğin bütün

fertleri askerdi. Eli silâh tutan herkes, akınlara katılmak mecburiyetindeydi. Bunlar, daimî asker değildiler. Tabiatıyla bu ilk Osmanlı askerlerine o zaman akıncı da denilmiyordu. Fakat yaptıkları iş, tamamen bir akındı. İlk Osmanlı ordusunun bir kısmı süvârî, yani atlı; bir kısmı ise piyade olurdu. Atlıların, ilk akıncılar olduklarını söyleyebiliriz.

Gerçekten devletimizin velî kurucusu **Osman Gâzi** ve O'nun oğlu büyük şahsiyet **Orhan Gâzi** zamanında Bizans üzerine yapılmış olan bütün seferler, hep birer akın mâhiyetindeydi. Çünkü akın; keşif, yağma ve tahriple düşmanı yıldırmak maksadıyla girişilen askerî hareketlere denilir.

Osmanoğulları Beyliği'nin Bizans'a karşı giriştikleri bütün askerî hareketler de tamamen bu mâhiyette idi. Bunlar hiç süphesiz korunma veya "fetih" maksadıyla yapılmaktaydı. Bu akınlara katılanlar devletten bir ücret almazlardı. Fakat **"ıkta"** denilen bir teşkilâtları vardı. Bu teşkîlat elde edilen ganimetleri, gâzilere taksim ettiği gibi büyük ölçüde başarı elde edenlere de fethedilen topraklar, o toprağın gelirine nazaran belli miktarda asker beslemek şartıyla verilirdi. Böyle kimselere zamanla **"sancakbeyi"** denilir olmuştur. Sancakbeylerinin idâre ettiği bölgeye de sancak deniliyordu. Sancakbeyleri sulh zamanlarında belli bir miktar asker besleyip hazır bulundurmaya mecburdu. Bunlar, sefer zamanında ganimetle, sulh zamanında ise, sancakbeylerinin giyindirip kuşandırmasıyla hayatlarını idâme ettirir ve böylece devlete mâlî bakımdan aslâ yük olmazlardı.

Osman Gâzi zamanında hidâyete eren, yani müslüman olan **Köse Mihal Bey**, aslında bir "tekfur" yani Bizans kale kumandanı idi. Bu nasipli insan, akıncılığı başlatan ilk mücahid sayılabilir. Çünkü O ve sülâlesi, hâlâ devam eden bir akıncı ocağıdır. Arkadaş-

larınızdan **Yahya Bey**'in âilesi de böyledir. Sonradan bu ocaklara **Turhanoğulları** da dâhil olmuştur."

Bunları duyan **Yahya Bey** o anda **Mihaloğlu İskender Bey**'i hatırladı. **Şâhin Bey** sözlerine şöyle devam etti:

"-Şimdi akıncılık bir ordu sınıfı hâline gelmiştir. Çünkü onların artık muntazam bir teşkîlatları mevcuddur. Düzgün bir şekilde kayıtları tutulur ve çok mükemmel bir askerî eğitim görürler. **Orhan Gâzi** zamanında bu akıncı asker vasfındaki yerli halkın çocukları kâfî gelmeyince **"devşirme"** denilen bir usûl icad edilmiştir. Bu usûle göre, hıristiyan çocukları toplanarak belli bir terbiye ve eğitimden sonra onlardan maaşlı ve dâimî bir asker sınıfı oluşturulmuştur. Bugün ordumuzun bel kemiğini teşkil eden ve **"Yeniçeri Ordusu"** denilen bunlardır.

Yeniçeriler, bir hassa ordusudur. Hassa, Padişaha âit demektir. Buna göre yeniçeriler, harplerde padişahı korumakla vazifeli askerlerdir. Sistemin kuvvetine bakınız ki, hıristiyan çocuklarını alıp müslüman ediyor ve sonra da devletin padişahını onlara korutuyor. Bu yeniçerilere verilen eğitimin ne kadar sağlam olduğunu göstermektedir.

Fakat bugün ben size yeniçeri ordusunun kuruluşundan ve bugünkü işleyişinden bahsedecek değilim. Bunu daha sonra yapacağım. Bugün **Yahya Bey** evlâdımızın arzusu üzerine, Osmanlı ordusu içinde akıncıların günümüze kadar oynadıkları muazzam rolü anlatmak istiyorum!.." dedi ve akıncıların gâyelerinin düşmanı yıldırmak, kâfir ülkesini yağmalamak ve onlar üzerinde dehşet salmak için ânî hücumlarla hudut boylarında emniyeti sağlamak olduğunu ifade edince, **Yahya Bey** elini kaldırarak söz istedi:

"-Hocam!.." dedi. "Benim cedlerim de hep bu işi yaptılar. Ben, bu yaşıma kadar onların hikâyelerini

dinleyerek büyüdüm. Ama aklımda bir sual var: Bize karşı harp eden veya böyle bir niyet taşıyan muharip kimselere karşı akınlar tertip edip onları ölmemek için öldürmeyi anlıyorum. Fakat bizimkiler, icabında masum köylüler üzerine saldırıyorlar. Onların mallarını yağmalıyor, canlarını telef ediyorlar. Siz, bize Asr-ı Saadet'i, yani Peygamber Efendimizin devrini anlatırken o yüce Peygamberin mücâhidlere şöyle nasihat ettiğini söylemiştiniz:

"-Kadınları, çocukları, ihtiyarları, sizinle muharebe etmeyenleri öldürmeyiniz!.. Karşılaştığınız düşman askeriyle bile muharebe etmeden önce, onlara müslüman olmaları teklifini yapınız!.. Eğer müslüman olurlarsa, kıllarına dokunamazsınız!.. O zaman onlar, sizin kardeşleriniz olurlar."

Hatta yanlış hatırlamıyorsam, büyük mücâhid **Hâlid bin Velid** Hazretleri'nin kumandasındaki bir ordunun sefer dönüşünde Hazret-i Peygamber Efendimiz, **Halid bin Velid** hazretlerine sormuş:

"-Siz, o insanlarla harp etmeden önce «Müslüman olun!.. Olursanız, sizinle kardeş oluruz. Olmazsanız sizinle harp edeceğiz!» teklifini yaptınız mı?"

Halid bin Velid:

"-Hayır, ya Rasulallâh!.. Buna gerek yoktu. Onlar, kendileriyle niçin karşı karşıya geldiğimizi biliyorlardı. İslâm'ı kabul ettikleri takdirde kılıcımızı kınına sokarak kendileriyle kucaklaşacağımızdan da haberdardılar. Bu sebeple böyle bir teklif yapmaya lüzum görmedik!.." demesi üzerine Peygamber Efendimiz:

"-Hayır ya **Halid**!... Onlar, bu gerçekleri bilmiş olsalar bile yine de kendilerine İslâm'ı teklif edecek ve ancak bunu reddetmeleri hâlinde onlarla harb edecektiniz. Bu, harbinizin meşrûiyet şartı idi. Bunu yapmadığınızdan kendilerine, her öldürdüğünüz adam için bir diyet (bedel) ödemeniz lâzımdır. Sadece insanlar için

değil, öldürdüğünüz köpekler için bile bedel ödemelisiniz." buyurmuştu.

Bunun üzerine bu bedeller ödenmişti. Bunu siz anlatmıştınız.

Şimdi akıncıların bir hıristiyan köyüne âni bir baskınla, işiyle gücüyle meşgul olan, bize karşı silâh kullanmayan, hatta kullanamayacak durumda olan insanların mallarının yağmalanmasını ve canlarının telef edilmesini nasıl tasvib edip doğru buluyorsunuz?!.."

Yahya Bey'in bu sözüne, sınıf arkadaşları da hak vererek onlar da belli itiraz sesleri yükselttiler. Bunlardan biri:

"-Hocam, siz başka bir dersinizde, baş başa bağlı, baş padişaha bağlı, padişah da şeriate bağlı!.. dememiş miydiniz?! Eğer bu suâlimize cevap vermek, sizin sahip olduğunuz şeriat bilgileriyle müşkil ise, kadıasker **Mestan Efendi**'yi çağıralım. Mâlumunuz olduğu üzere, O, asker olduğu kadar aynı zamanda da bir din âlimidir." dedi.

Talebeler, askerlik hocası **Şâhin Bey**'i müşkil bir duruma soktuklarını düşünüyorlardı. Onlara göre, adâleti her harekette birinci mesele olarak gören ve gözeten şeriat önünde, akıncıların hareketini mâzur görmek imkânsızdı. **Yahya Bey** daha önceleri bu noktayı asla düşünmemişti. Diğer derslerde öğrendiği şer'î bilgiler çoğaldıkça, cedlerinin akınlarına eskisi kadar mükemmel bir iş nazarıyla bakamıyordu. Zihninde böyle cevap bekleyen çeşitli sualler belirmişti.

Şâhin Bey, öteden beri dersi müzâkereli bir sûrette yürütmeyi benimsemiş bir insandı. Talebeleri sükûnetle dinledi:

"-**Mestan Efendi**'yi çağırmaya gerek yok, ben sizin müşkillerinizi hallederim!.." dedi ve şu izahatta bulundu:

"-Anlaşılan bir askerî sınıf olan Akıncılarla, idârî

ve siyâsî sistemimiz hakkında size biraz daha fazla bilgi sunmam gerekiyor. Tâbî olduğumuz hukuk sistemi ile Akıncıların gâyeleri, akınların mâhiyeti gibi hususlar iyice bilinmezse, böyle suâllerin akla gelmesi tabiîdir!.." dedi ve önce İslâm Şeriati'nin mâhiyeti ve onun harb-darb işlerine dâir kaidelerini izah etmenin gerekli olduğunu düşünerek sözlerine şöyle devam etti:

"-Bizim devletimiz, tam mânâsıyla bir hukuk devletidir. Bunun mânâsı, arkadaşlarınızdan birinin de ifâde ettiği üzere, herkesin, ama herkesin, padişahtan dağdaki çobana kadar, inanıp kabul ettiğimiz hukuk kâidelerine bağlı olmasıdır. İslâm'da **"velâyet-i âmme"** denilen ve topluma âid bütün işlerin görülmesi ile vazifeli olanlar, kullandıkları salâhiyeti kanunlardan alırlar. Bir kimsenin kendi aklına veya nefsânî arzularına tâbî olarak umum nâmına bir muâmeleyi icrâ etmesi bizim hukukumuzda aslâ câiz olan bir husus değildir. Hatta şahsımız adına ve şahsımızla ilgili işlerde dahî tâbî olduğumuz hukukun cevâz hududu içinde kalmaya, yani onun câiz gördüğü işleri yapmaya mecburuz.

Yüce İslâm şeriatinde siyâsî sistemin ruhu, hukûkun hâkimiyetidir. Bu da hürriyet, müsâvât, adâlet ve meşveretle kaimdir. Yani bu esaslarla ayakta kalır ve gerçekleşir.

Şeriatimizin koyduğu kaidelere uygun olmadıkça gerek ferdî ve gerekse sosyal davranışlarımızın hiçbiri aslâ meşrû olmaz. Bu, o kadar umûmî bir kaidedir ki, yiyip içmek gibi basit ferdî faaliyetlerden harp-darb dâhil, en ehemmiyetli işlere kadar her şey, yüce şeriatin cevaz hududları çerçevesi içinde olmalı, yani onun câiz gördüğü işlerden olmalıdır. Aksi hâlde bunlar asla meşrû olmazlar. Bu durum, biraz önce de söylemiş olduğum gibi herkes için aynıdır. Dağdaki çobandan devletin başkanı padişahımıza kadar!.." dedi.

Sonra bu fikrini bir misâlle kuvvetlendirmek için şâhid olduğu çok yeni bir vak'ayı talebelerine şöyle nakletti:

"-Şu güzel İstanbul'umuzu fethederek Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem'in **"Fe ni'mel'emîr"**, yani **"Ne güzel emir!.."** diye vasıflandırmasının muhâtabı olma şerefini kazanan Padişahımız **Fâtih Sultan Mehmed Han** hazretleri burada eşsiz bir câmi-i şerif inşâ etme arzusunda bulundu.

İslâm Hukuku'na göre, fethedilen gayr-i müslim bir memlekette fetih hakkı olarak birkaç kiliseye el koymak ve onları câmi-i şerif hâline getirmek câiz görüldüğünden Padişahımız da İstanbul'da ehemmiyetli yedi kiliseye el koymuştu. Onlardan birinin meşhûr Ayasofya olduğunu ve bunun câmi hâline getirildiğini hepiniz bilirsiniz. Diğer el konulmuş olan kiliselerden biri de, **"Havariyyûn Kilisesi"** idi. Burası, "Havariler Kilisesi" olarak isimlendirilmekle beraber aynı zamanda Manastır'dı ve yıkılmaya yüz tutmuş bulunmaktaydı. **Fâtih** hazretleri, bunun enkazını kaldırarak aynı yere, bir câmi, imârethâne, hamam ve medrese inşâsıyla burasını büyük bir külliye hâline getirmek istedi."

Sözün bu noktasında talebelerden biri:

"-Hocam, külliye ne demektir?" diye sordu.

Şâhin Bey:

"-Külliye, bir büyük câmi-i şerif ile onun etrafında medrese, hamam, şifâhâne (hastane) ve bazen de kervansaray, yani yolcuların bedava ikamet edebilecekleri bir otel inşa edilerek vücûda getirilen sosyal bir müessese demektir." dedikten sonra, anlatmak istediği bahse avdetle:

"-Arkadaşlar!.." dedi. "Bugün, Fâtih câmi-i şerifi adıyla anılmakta olan câmi, bu Havariler kilise ve manastırının yerine inşâ edilmiştir. Henüz bitirilmiş olan bu külliye için size nakletmek istediğim bir vak'a

devletimizin ne derecede hukuka bağlı bulunduğunu göstermek bakımından belki de cihanda bir eşi bulunamayacak derecede ehemmiyetlidir. Şöyle ki:

Ülkemizde **"Atik Sinan"** ünvanıyla tanınmış olan bir büyük mîmar vardır. Bunun isminin başındaki **"Atik"** kelimesi, Arapça derslerinden öğrenmiş olduğunuz üzere, lügat mânâsı itibariyle eski veya kadim demekse de buradaki mânâsı farklıdır. Şeriatta, vaktiyle köle iken âzâd edilmiş olan kimseler hakkında kullanılır. **Atik Sinan** da bu durumda olan yani eskiden köle iken sonradan âzâd edilmiş bir mimardı. **Fâtih** hazretleri, yaptırmak istediği câmi-i şerif için O'nu mimar tâyin etmişti. Kendisine, Bizans'taki yıkık binaların enkazından temin edilmiş iki büyük ve güzel granit sütunu teslim ederek inşâ edeceği câmi-i şerifte bunları kullanmasını ve bunlar üzerine tutturacağı kubbenin Ayasofya'dan daha yüksek ve daha geniş olmasını istediğini bildirmişti. Fakat hiç şüphesiz bir kubbenin iki sütunla ayakta durmasına imkân yoktu. **Atik Sinan**, kendisine teslim edilmiş olan bu iki sütun uzunluğunda diğer iki sütunu temin edemediğinden kendisine verilmiş olan bu sütunları iki üç arşın kısaltarak onların boyunu bulabildiği diğer iki sütunla eşitlemişti. Lâkin bu durumu gören **Sultan Fâtih** efendimiz, **Atik Sinan**'ın ileri sürdüğü mâzereti dinlemeyerek:

"-Benim câmi-i şerifim, kubbesinin yüksekliği itibariyle Ayasofya'dan daha şöhretli olacaktı!.. Sense verdiğim sütunları, her ne sebeple olursa olsun, iki üç arşın kısaltarak benim câmi-i şerifimi şöhretsiz kıldın!.." diyerek öfkelenmiş ve yanında bulunan cellâda mimarın iki kolunu bilek hizasından kestirtmişti.

Atik Sinan, kesik kollarıyla İstanbul kadısı tâyin edilmiş bulunan **Hızır Bey**'in karşısına çıkarak Padişahımız Efendimizden dâvâcı oldu.

Alelacele temin edilen bir cerrah ile bir taraftan

mimarın kolları sarıp sarmalanıp O'nun kan kaybı ile ölmesinin önlenmesine çalışılırken diğer taraftan da kadı'nın gönderdiği kethudâ (haberci) ile, Efendimiz huzuruna celbedilmiş bulunuyordu.

Efendimiz, alışkanlık sebebiyle kadı'nın odasındaki divanda oturmaya hazırlanırken, **Hızır Bey** öfkeyle:

"-Bey!.. Şer'-i şerif huzurunda Padişah ile kul (teb'a) arasında hiçbir fark mevcud değildir!.. Sizden davacı olan mimarın yanı sıra ayakta durunuz!.." dedikten sonra, davacıya şikâyetini sordu.

Davacı verilen iki sütuna eş olabilecek uzunlukta diğer iki sütun bulamadığı için bunları kısaltmak mecburiyetinde kaldığını, bu durumu davalıya anlattıysa da mâzeretinin kabul edilmemesiyle cellâda havâle olunarak haksız bir sûrette ellerinin bileklerinden kestirildiğini, bundan dolayı da kendisinden davacı olduğunu söylemesi üzerine, kadı, **Fâtih**'e bu şikâyete karşı ne söyleyeceğini sordu. Efendimiz de da şu yolda ifâde-i merâm etti:

"-Bu mimar, benim memurumdur. Memur, âmirin tâlimâtına uymaya mecburdur. Benim tâlimâtımın esâsı ise, yapılacak câmi-i şerifin, Ayasofya'dan daha şöhretli olmasıydı. Bu mimar, bana danışmadan kendisine teslim ettiğim, bu değerli granit sütunları üç arşın kesip kısaltarak benim câmimi şöhretsiz kıldı. Bu sebeple verdiğim cezayı hak etti."

Buna karşı kadı:

"-Kesilen sütunlar ne kadar değerli olursa olsun, nihayet taştır!.. Sen, o taşlarla bir şöhret matlub etmişsin!.. Şöhret, dinimize göre, âfet olduğunu bilmez misin?!.. Bir taş ile insan kolları eşit midir ki, mukabilinde şu mimarın ellerini bileklerinden kestirmişsin!.. Hem de hiç bir mahkeme kararı olmadan!..

Âdemoğlunun, Allah katında meleklerden daha

mükerrem olduğundan haberin yok mudur? Bağlı bulunduğumuz şeriat, sana, devlet reisi olarak bazı haklar tanımıştır. Hatta bunlar arasında **"siyâseten katl"** denilen, idam cezaları bile vardır. Ekserî ulemâ da bunu câiz görmüştür. Lâkin böyle bir cezâyı ülkeyi bölme şansı olan ve bu mâhiyette olmak üzere, isyan çıkarak veya çıkarmak ihtimali olan hanedan mensupları ile vezir rütbesini hâiz olan kimselere karşı kullanabilirsin!.. Bu hususdaki müsâade ve size tanınan takdir hakkı böyle istisnâî bir durumu olan hanedan mensubu ve vezirlere mahsustur. Halbuki, bu mimar, ne hânedân mensubudur ve ne de vezir rütbesini hâizdir!..

Hâ!.. Şeriat sana, bir de sefer hâlinde bulunulduğu zaman bozgun çıkarmak ihtimali olan neferi bile katlettirmek salâhiyetini vermektedir. Ancak şu anda sefer hâlinde olmadığımıza göre bu kaideye de sığınamazsın!.. O hâlde, İslâm şeriatinin herkes gibi senin de bilmen lâzım gelen bu gibi ahvâle dâir hükmü **"kısas"**tır. Yani öldüren, öldürülür!.. Nâhak yere bir kimsenin herhangi bir uzvunu kesenin aynı uzvu katlolunur. Hüküm..."

Kadı sözünü tamamlayamadı. Bir müddetten beri buram buram terleyen ve terlerini ipek çehresiyle silmekte olan **Fâtih** hazretleri:

"-Dâvâcı devlet memurudur. Beytulmâl'den bir ulûfe tahsisi ile zararını tazmin edeyim!.." deyince, kadı:

"-Aslâ!.. Bu olmaz. Beytu'l-mal, senin şahsî kusurunun tazminâtı olarak kullanılamaz!.. Eğer bir tazminât mevzubahs olursa, onu şahsî malından karşılamak mecburiyetindesin!.. Ancak bu da dâvâcının kabulüne bağlıdır. Bakalım, dâvâcı kısas yerine bir diyet, yani bedel ödenmesini kabul edecek mi?!.." demiş.

Bunun üzerine kesik kollarının ızdırabıyla kıvra-

nan mimar **Atik Sinan**:

"-Aslâ!.. Kabul etmiyorum." deyince, kadı, Efendimizin kollarının aynı yerden ve aynı vâsıtalarla kesilmesine karar vermiştir ki, biz hepimiz bu mahkemeyi tâkip için oraya koşmuş bulunuyorduk. Mimara diyet kabul etmesi için yalvarmaya başladık. **Mimar**, epey naz ettikten sonra **Fâtih** hazretlerinin habire diyeti miktar olarak arttırması üzerine nihâyet kabul ettiğini şu sözlerle ifade etmesiyle herkes rahat bir nefes aldı:

"-Ben..." dedi. "Mimarım. Ellerim bana çok lüzumludur. Çoluk çocuğumu, bu ellerle çalışıp geçindirmekteyim. Dâvâlının vermeye râzı olduğu bedel, beni ve çoluk çocuğumu rahatça yaşatabilecek bir miktarda olmasına rağmen bu bedeli, çokluğundan dolayı kabul etmiş değilim!.." dedi ve bizi göstererek:

"-Şu beylerin ve paşaların yalvarıp yakarmalarından ve davalının bu ümmet için daha çok hizmet edecek mühim bir şahsiyet olmasından dolayı diyeti kabul edip kısas talebinden vazgeçiyorum! Çünkü ben samimi bir müslümanım! O'nun umum müslümanlara daha nice faydalar sağlayabileceğini düşünerek umumun menfaatini benim şahsî menfaatime tercih ediyorum!." demesiyle hazırda bulunanlar:

"-Allahu ekber!.. Allahu ekber!.." sayhalarıyla kadı'nın makam odasını inlettiler.

Bu sûretle kararı yeniden yazdıran kadı, hepimizi dışarı çıkardıktan sonra, **Fâtih** hazretlerine:

"-Beyim!.. Demin davacı ile birlikte sıradan bir insandınız!.. Onun için Padişahlara karşı gerekli olan ihtiram vazifemizi, suçlu sıfatınız îfâ etmemize engeldi. Şimdi dava bitti. Şu anda karşımda devletimizin Padişahısınız!.. İhtirâmât-ı fâikamı (yüksek hürmetlerimi) kabul buyurarak geçip sedirde oturunuz!.." demiş.

Bunları mahkeme kâtibinden biz, sonra öğrendik.

Ve de öğrendik ki **Fâtih**, bu tavır değişikliği üzerine, cübbesinin altına daha evvelden saklamış olduğu kılıcını çıkararak:

"-Eğer nazarında bütün insanların eşit olduğu şeriate riâyet etmeyerek bana Padişah muâmelesi yapıp da kararını ona göre verseydin, sakladığım şu kılıçla kelleni vuracaktım!.." demiş.

Bunun üzerine **Hızır Bey** de minderinin altına sakladığı çomağı çıkararak:

"-Padişahım!.. Ben de tedbirimi almıştım. Eğer siz de dâvâcıyla birlikte eşit bir muâmeleye tâbî olmayı kabul etmez ve kararımı biraz evvel söylemiş bulunduğunuz gibi **"Hüküm, şerefli şeriatındır!.."** diyerek kabullenmemiş olsaydınız, bu çomakla sizi yola getirecektim!.." deyivermiş.

İşte beyler!. Başka milletlerin tarihinde bir benzeri bulunamayacak derecede hukuka bağlılığın, çoban veya Padişah ayırt etmeksizin, kanunların böylesine âdil bir sûretle tatbik edildiği ve adâletin gerçekleştirildiği bir hadise!.. Biz, böyle bir hâdiseyi şu son üç-beş ay içinde yaşamış ve görmüş bahtiyarlardanız!.." dedi.

Sonra **Şâhin Bey**:

"-Bizim tarihimizde böyle misaller saymakla bitmez!." deyince talebelerden birisi el kaldırıp:

"-Hocam bir iki misal daha anlatamaz mısınız?!" diye rica etti. Bunun üzerine **Şâhin Bey**:

"-Peki!." dedi ve anlatmaya başladı:

"-Büyük bir mücâhid padişahımız **Yıldırım Bâyezid** son derecede sert ve asabi idi. Böyle olduğu halde, O'nun devrinin büyük âlimlerinden Bursa kadısı olan **Şemseddin Muhammed Buharî** kendisinin bir murafada (duruşmada) şâhidlik etmesine müsâade etmeyerek o büyük hükümdârı mahkeme salonu hâricine çıkarttırmıştı. Bunun için O'nun namaz için muntaza-

man cemaate devam etmemekte olmasını sebep göstermişti. **Timur** mel'ununa tâlihsiz bir şekilde yenilene kadar yıldırım hızıyla hareket ederek bir Rumeli'nde bir Anadolu'da gözüküp at sırtından inmemiş olan o büyük hükümdâr, hakkındaki bu hükme rızâ göstererek **Şemseddin Muhammed Buharî** Hazretlerine ondan sonra daha büyük ölçüde hürmet göstermiş ve O'nu makamından azletmemiştir."

Talebeler:

"-Başka!. Başka!." diye ısrar edince **Şâhin Bey**:

"-Bu misaller kâfîdir!. Sonra başladığımız bahsi bitiremeyiz!." diyerek yarıda bıraktığı bahse devamla:

"-Şeriatimiz..." dedi. "Bir fertten sâdır olabilecek fiilleri sekiz kategori içinde değerlendirmektedir: Farz, vâcip, sünnet, müstehab, helâl, haram... vb. gibi... Bunları din dersinde öğrenmiş olmalısınız. Bunların hâricinde kalan hiçbir beşerî fiil düşünülemez.

Burada üzerine parmak basılması icab eden bir ehemmiyetli nokta da şudur: Şer'î kaideler, beşerî irâde mahsûlü olmayıp ilâhî menşelidirler. Böyle olmasa kanunları koyanlar, onu kendileri tatbik edecekleri için kendi işine ve kolayına gelen kâidelerle bir hukuk sistemi vücuda getirirler. Bu takdirde o sistemle yürüyen devletler, tam bir hukuk devleti olamazlar. Çünkü kanunu yapan da, tatbik eden de kendileridir. Kanunu ortaya çıkaran ile tatbik eden aynı irade olursa, beşerî zaaflar dolayısıyla adâletin mutlak bir sûrette korunması mümkün olamaz.

Bu sebepledir ki, yeryüzünde gerçek mânâsıyla bir hukuk devleti olan, sadece bizim sahip olduğumuz Devlet-i Aliyye, yani Osmanlı Devleti'dir. Öbür devletlerin idârecileri, tâbî olacakları kanunları kendileri vücûda getirirler. Bu ise, onların subjektif (enfüsî) olmak gibi bir zaaf ile mâluliyetini (illetli olmasını) neticelendirir. Halbuki İslâm şeriati, akıl ve irâdesi binbir zaaf ile

malûl (illetli) olan insanoğlunun eseri değildir. O'nun kaideleri, ilmi sonsuz olan Cenâb-ı Hak tarafından ortaya konulmuştur. Öyleyse şimdi size şeriatin mâhiyeti hakkındaki bu kısa izahattan sonra, bir de onun harb ve darble ilgili kaidelerini anlatmalıyım.

Sözün bu noktasında talebelerden biri sordu:

"-Hocam!.. Bütün insânî davranışlar için ilâhî kaideler mevcudsa, bu demektir ki, bizim takdirimize bırakılmış bir saha yoktur. Bu nasıl olur?!"

Şâhin Bey, cevap verdi:

"-İlâhî kanun ve kaidelerin hepsi de **«emredici»** mâhiyette değildir!.. Cenâb-ı Hak, emredici mâhiyetteki kaideleri, beşerî faaliyetlerin tamamı için değil, ancak pek az bir kısmı için koymuştur. Emredici mâhiyetteki kaideler, sadece insan tabiatının **Âdem** babamız ve **Havva** anamızdan beri aslâ değişmeyerek aynı kalan hususlara dâirdir. Değişken olan durumlar için, yüce şeriatimiz, bizi emredici kaidelerle bağlamayarak, bu gibi hâlleri İslâm'a aykırı olmayan örf ve âdete veya âlimlerin içtihadlarına havâle buyurmuştur. Bu demektir ki, hayatta bizim irâdemize bırakılmış oldukça geniş bir saha da mevcuddur.

İçtihad denilen şeyse, tanzim edilmemiş olan bir sahada zuhûr eden bir hukûkî mesele hakkında maslahatın, yani içinde bulunulan şartların takdiri ile yeni hüküm ve kaideler koymaktır. Bunu yapan âlimlere müçtehid denilmektedir. Fakat onlar, şeriatin koyduğu umûmî kaidelere ters düşmemek hususunda son derecede titiz davranmak mecburiyetindedirler. Dinin temel esaslarına bağlı kalmak şartıyla ortaya çıkarılan içtihadlar, İslâm hukukunu teferruatlandırmak ve şümullendirmek maksadına bağlıdır. Zira dinamik olan hayat, dâima yeni icab ve ihtiyaçlar ortaya çıkarır.

Sizler, din dersinde öğrenmiş olmalısınız ki, bir hükmün meşrûluğu şu dört kaynaktan birine istinad

ettirilmedikçe aslâ iddia olunamaz. Bunlar:

a-Kitap, yani Kur'ân-ı Kerîm;

b-Sünnet, yani Peygamber Efendimiz'in tatbikatı, (söz ve hareketleri)

c-İcmâ-ı ümmet, yani bir hususta ümmetin birlik olması!.. Ancak bu, sahabenin ittifakıdır. Yoksa sıradan insanların bir hususta belli bir kanaatte olması **"icmâ-ı ümmet"** değildir.

d-Kıyas-ı fukaha, yani fakîh denilen İslâm hukukçularının temel esaslarla mukayese sûretiyle ortaya koydukları hükümler...

Bu durumda, Akıncıların hareketlerinin de elbette bu dört kaynaktan birine mutâbık olmadıkça meşrû olmayacağını kabul etmek gerekir. Öyleyse Akıncıların ne yaptıklarını, akınların mâhiyetinin ne olduğunu kısaca görelim. Zira arada bir uygunluk olup olmadığı, akınların mâhiyeti iyice bilinmezse anlaşılamaz!.."

Yahya Bey heyecanlanmıştı:

"-Aman hocam!.. Hele şunu bir anlatınız!.." dedi.

Şâhin Bey, "Bekle veya sabret" makamında eliyle bir işâret yaptıktan sonra devam etti:

"-Düşman cephesine karşı yapılan bir harekâta **"akın"** denilebilmesi için, onun mutlaka bir akıncı beyinin idâresi altında icrâ edilmesi gerekir. Eğer akıncıların başında bir akıncı beyi olmazsa, bu harekâta **"harâmîlik"** denilir. Eğer böyle bir harekâtta bulunanlar, yüz kişiden az iseler, buna **"çete"** ismi verilir!.." dedi ve ilâve etti:

"-Akın, akmak masdarından türetilmiş bir kelimedir. Bu, sadece bize mahsus olmayıp her millette vardır. Düşmanın da aynı silâhı kullanması, akınların meşrûluk sebeplerinin ilkidir. Çünkü düşmanla baş edebilmek için, onun sâhip olduğu silâhın aynısına sahip olmak, bize yüce İslâm şeriatinin yüklediği bir borçtur!."

Hakikaten **Şâhin Bey** doğru söylüyordu. Akıncılık, tarih boyunca her millette görülmüştür. Türklerin bunu herkesten daha iyi bir sûrette başarmış olmaları herhalde bir kusur sayılamaz!.. Hatta bu usûlün günümüze kadar devam ettiği dahî söylenebilir. Bu günün **"komando"**su, dünün akıncılarından başka bir şey değildir. Zîra bunların üslûbu, gâyesi ve faaliyet şekilleri hep aynıdır.

Şâhin Bey, daha sonra talebelerine şunları da söyledi:

"-Rumeli'de hıristiyan devletlerle olan hududlarımız muntazam bir şekilde tanzim edilmiş değildir. Bu hududlar, âdeta her gün değişebilmektedir. Bu sebeple zaman zaman hudud ihlâlleri vâkî olmaktadır. Düşmanlarımızın da bizim akıncılara benzer **"şövalye"** denilen askerleri vardır. Onlar da her fırsat buldukça bizim hududlarımıza saldırarak sivilleri esir eder ve yağmagirlik yaparlar. Bu gibi hareketlerin yaşanmış pek çok misâli vardır.

Bu sebeple bizim akıncıların yaptıkları işler de bir nevî **"mukabele bilmisil"** denilen karşı hareketler mâhiyetindedir. Bu da akıncılarımız için ikinci bir meşrûiyet, yani hukuka uygunluk sebebidir.

Ayrıca akınlar, öyle akıncı beyinin canı istediği için yapılmazlar. Bunların her birinde ayrı ayrı bir meşrûiyet sebebi vardır. İleride belli başlı akınları anlattığım zaman göreceksiniz ki, bir akının gereği ve plânlanması devletin en üst kademesinde yapılır. Bu ise, en azından istihbaratla elde edilen bir bilgiye dayanır. Devlet büyükleri, düşmanın bize karşı bir tecâvüzü plânlamakta bulunması veya bir ittifak arayışı içinde olması gibi sebeplerle akını emrederler. Akıncı beyi, sadece verilen emri icrâ eder.

Bu durum, şununla da sâbittir ki, akıncıların nezdinde devletin daima **"kadı"** sıfatını hâiz bir memuru

bulunur. Bu memur, hem akınların meşrûiyet sebebini kontrol eder ve hem de elde edilen ganimet ve esirlerin devlete âid olan beşte birini teslim alır. Bu husus, şeriatin bir emri ve icabıdır. Bu hususta bir kaanun mevcuddur ki, buna biz, beşte bir mânâsında Farsça'dan alınmış bir kelime ile **"Pençik"** kanunu diyoruz.

Akınların meşrûluğunu temin eden diğer bir husus da şudur: Akın yapılan ülke ile aramızda bir sulh akdi, yani **"saldırmazlık paktı"** mevcud olmamalıdır. Böyle bir anlaşma varsa, o ülkeye yan gözle bakmak bile câiz değildir. Çünkü yüce Kur'ân-ı Kerîm'de İsrâ Sûresi'nin 34. âyet-i kerimesiyle **"Evfû bi'l-ahd"** yani "Verilen söze riâyet ediniz!.." buyrulmaktadır. Bu, bize ilâhî bir emirdir. Bu âyet-i kerimedeki emir ise, mutlaktır; yani istisnâsı olamaz.

Bu demektir ki, akın yapılan bir ülke ile o esnada aramızda bir husûmet mevcud olması şarttır. Bu ise, o ülke ile harb hâlinde bulunmamız demektir. Müslümanlar, tarih boyunca bu kaideye mutlak bir sûrette bağlı kalmışlardır. Aksine düşmanlarımız her fırsat buldukça yaptıkları anlaşmaları ihlâl etmişlerdir. İmzâ ettiği anlaşmayı ihlâl eden düşmana karşı harb etmek ve onu tekrar itaat altına almak ise, Müslümanlarca bir hak ve hatta bir vazifedir.

Meselâ tarihimizde **"Koca Hünkâr"** lâkabıyla anılan **II. Murad**, Macar kralı **Lâdislas** ile Segedin Muâhedesi denilen, on senelik bir saldırmazlık paktı akdetmişti. Buna istinâden hududlarımızı emniyet altına aldığını düşünerek bugünkü padişahımız **Sultan Fâtih Hazretlerini** henüz 12 yaşındayken tahta çıkarmış ve kendisi ibâdetle meşgul olmak üzere inzivaya çekilmişti. Osmanlı tahtına çocuk denilecek yaşta bir kimsenin padişah sıfatı ile geçip oturmuş olduğunu gören düşmanlarımız, hem de Papa'nın o günkü vekili Kardinal **Julyen Cezarini**'den fetvâ alarak bu ahdi

bozup hududlarımıza saldırmışlardı. Bunun üzerine **Koca Hünkâr**'ın, dehâsı daha o zaman ortaya çıkan oğlu tarafından yeniden devletin başına geçmesi talep edilmiş, O da bunu kabul ederek tahtına geri dönmüş ve ülkemize saldıran düşmanları 1444 yılında Varna'da fecî bir sûrette mağlup etmiştir.

Macarlar'ın, üstelik Eflâk, Sırp, Polonya, Hırvat, Alman ve Venediklileri de yanına alarak tertip ettikleri Haçlı Seferi'ni bu sûretle akîm bırakmış, **Ladislas**'ın kesilen kafasını, imzaladığı muâhedenin geçirildiği bir mızrağa takıp:

"-Akdini bozanların hak ettiği cezâ budur!.." demişti.

Bütün bu söylediklerime ilâveten şunu da ifâde etmeliyim ki, bir yerin fethinden önce yapılacak ön hazırlık başarı elde etmek için şarttır. Bu da keşif ve istihbârâtı gerektirir. İşte akınlar, asıl bu gâye ile yapılır. Dikkat edilirse görülür ki, her akın, fethedilecek bir yere, fetihten önce icrâ edilmiştir. Bunun tarihimizde istisnâsı yoktur. Fetih içinse, meşrûiyet sebepleri mutlaka mevcuttur. Bunları da biraz sonra size, özet olarak dahî olsa, anlatacağım.

Evlâtlarım!.. Unutmayınız ki, şu anda bile Papalık meclisi dâhil, her yerde, devletimizin câsusları cirit atmaktadır. Roma'da Romalı'dan, Macaristan'da ise bir Macar'dan daha iyi bir sûrette onların lisanıyla okuyup yazan ve bu dilleri yerli halktan ayırt edilmeyecek şekilde konuşan, aynı zamanda oranın örf ve âdetlerine vâkıf bulunan bir çok casusumuz bütün düşman topluluklar arasında faaliyet hâlindedir. Çünkü düşmanlarımız, her ân bize karşı bir hareket yapabilmek için gerekli hazırlıklar içinde bulunmakta ve âdeta pusuda bekleyerek fırsat kollamaktadırlar. Fakat biliyor musunuz ki, bu casusların hepsi de akıncılardandır.

Onlar, devletimize kelle koltukta hizmet eden bü-

yük mücâhid ve fedâkârlardır. Her an ölümle burun buruna yaşarlar. Bundan dolayıdır ki, kendilerine **"dalkılıç"** veya **"serdengeçti"** denilmektedir. Gördükleri iş için mükemmel bir sûrette yetiştirilirler. Cevval, cesur ve gözükara insanlardan seçildikleri gibi kendileriyle mücâdele edecekleri milletlerin dinlerini, dillerini ve bütün husûsiyetlerini de mükemmel bir sûrette öğrenmiş olarak faaliyette bulunurlar. Akıncılara bazen öyle bir vazife verilir ki, bu esnada onların gidişleri var, ama dönüşleri yoktur. Onlar, böyle hizmetleri seve seve îfa ederler. Bu vatanda akşamları rahat rahat uyku uyuyan herkes bunu, onların fedakârlıklarına borçludur!.." dedi.

Şâhin Bey, hakikaten doğru söylüyordu. Akıncılar, bugün **"canlı bomba"** denilen fedâîlerin âdeta ilk örnekleriydiler. O, sözlerine şöyle devâm etti:

"-Bu sözlerimden akıncıların başıbozuk bir sûrette hizmet îfâ ettikleri sanılmamalıdır. Onlar, muntazam bir askerî eğitim gördükten sonra akınlarda gâyet intizamlı bir sûrette hareket ederler. On kişinin başında bir onbaşı, yüz kişinin başında bir yüzbaşı, bin kişinin başında ise bir binbaşı bulunur. Akıncıların hepsi de süvaridir. Yaya akıncı olmaz. En seçme atlarla akla durgunluk verecek derecede çevik hareketler yaparlar. Meselâ bir düşman topluluğuna yaklaşırken çoğu kere ayaklarını atın sırtında birbirine kenetleyerek kendilerini o atın karnı altında saklarlar. Düşman, uzaktan kendilerine doğru binicisiz, başı boş bir at sürüsü gelmekte olduğunu sanır. Lâkin düşmanlarına yaklaştıkları anda çevik bir hareketle ters yüz olur, atın sırtındaki yerlerini alır ve gâfil düşmanlarını çala kılıç perişan ederler. Bazılarının yelek gibi giydikleri bir zırha raptedilmiş muazzam kanatları vardır. Düşmana saldırdıklarında bir yardan bir yara âdeta uçarak amansız kılıçlarını müthiş bir sûrette kullanırlar. Akıncı

subayları ise, ekseriyâ leopar ve kaplan derisinden yapılmış elbiseler giyerler. Çoğunun uzun ve gür sakalları vardır. Onlar bu hâlleri ile düşmanlarına insanüstü varlıklar gibi görünürler.

Düşmana saldıracakları zaman, sâbit bir hedef teşkil etmemek için bir çok kollara ayrılırlar ve bu esnâda:

"-Kızıl elmada buluşuruz!.." diyerek vedâlaşırlar. "Kızıl elma" onlar için, ileri, daima daha ileri demek olan, hayâlî ve değişken bir hedeftir!.."

Şâhin Bey, bu sûretle başlayan konuşmasında Akıncıların bütün hususiyetlerini sayıp döktü. Tâ **Osman Gâzi** devrinden beri ordumuzun akıncı sınıfının faaliyetlerini anlattıktan sonra:

"-Peki bu işler, netice itibariyle hep düşmanla harb etmenin icabı olarak yapıldığına göre, harbin İslâm şeriati nazarında yeri nedir? O ilâhî hukuk sistemine göre, harb, Müslümanlar için meşrû bir iş midir? Ve hele meşrû olmaktan öteye bir emir midir? Şimdi biraz da bu hususu inceleyelim." dedi.

Şâhin Bey, İslâm nizamında harbin câiz olup olmadığı hususunu anlatmaya başlayacaktı ki, dershâneye dolan ezân sesiyle sükûta mecbur kaldı ve:

"-Azizallah, celle celâlühû ve lâ ilâhe illallâh!.." dedi.

O zamanlar, ezân okununca bunu duyanlar, oturuyorlarsa ayağa kalkarlar ve Allah'ın izzetini ikrar mânâsında bu sözleri söylerlerdi. Talebeler de böyle yaptılar. Hep birlikte ayağa kalkarak sükûnetle sonuna kadar ezân-ı Muhammedî'yi dinlediler. **Şâhin Bey**, biten ezânın arkasından ellerini duâ makamında havaya kaldırarak:

"*-Allahümme Rabbe hezihi'd-da'veti't-tâmmeh. Vessalâti'l-kaime. Âti seyyidinâ Muhammedeni'l-vesîlete velfazilete vedderacater rafiatel âliyeh. Veb'ashu maka-*

men mahmûdenillezi veaddeh. İnneke lâtuhliful mîâd." diyerek ezân duâsını okudu.

Bu duânın mânâsı şuydu:

"Ey yapılan bu dâvetin ve kılınacak namazın Rabbi olan Allâh'ım!..

Efendimiz Muhammed -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e vesîleyi, fazileti ve o yüce dereceyi ver!.. O'nu, kendisine vaad ettiğin makam-ı Mahmud'a eriştir!..

Hiç şüphe yok ki, sen vaadinden dönmezsin."

Talebeler, ayakta bu duâya "Âmin" diyerek, ellerini yüzlerine sürdüler.

O zamanlar, mekteplerde günde iki ders yapılırdı. Birinci ders, öğle ezânı okunana kadar devam ederdi. Sonra teneffüse çıkılır ve cemaatle namaz kılınırdı. Öğlen yemek yenmezdi. Öğle yemeği, bize Tanzimat'tan sonra gelmiş bir Frenk âdetidir. O zaman müslüman Türkler, günde iki kere yemek yerlerdi. Sabah namazından sonra en kuvvetli bir şekilde yemek yer, akşama kadar onunla durarlardı. Akşam namazından sonra ise, hafif bir yemek yer ve yatsıyı kıldıktan sonra mutlaka yatarlardı.

Sabahleyinse, gâyet erken kalkarlardı. O derecede ki, hiçbir müslümanın üzerine güneş doğmazdı. Çünkü günün ilk namazı olan sabah namazını, güneş doğmadan evvel kılmakla güneş doğduktan sonra kılmak arasında kırk şehid sevabı kadar büyük bir fark olduğuna inanılırdı. Öğlen namazından sonra bir miktar istirahat edilir, o esnada talebe olanlar, öğleden evvelki dersin müzâkere ve münâkaşasını yaparlardı. İkindi namazı kılındıktan sonra ikinci derse başlanır, bu da akşam namazına kadar devam ederdi. Haftanın bazı günlerinde ise, kılıç-kalkan kullanmak, ata binmek gibi askerî tâlimlerle vakit geçirilirdi.

O gün öğle namazını **Şâhin Bey**'in arkasında kılan talebeler, öğleden sonraki derse başladıklarında, O

söze başlamadan önce bir çok talebenin öğleden önce anlatılmış olanlar hakkında suâlleri olduğunu belirterek söz istedikleri görüldü. **Şahin Bey**, onlara:

"-Biraz bekleyiniz. Bahsi bitireyim. Belki o zaman sormak istediğiniz hususların cevabını kendiliğinden almış olursunuz." dedi.

Çocuklar ellerini indirdiler. **Şâhin Bey** anlatmaya başladı:

"-Ezelde bir var ediciye muhtaç olmamak sıfatıyla sadece Cenâb-ı Hakk'ın var olduğunu biliyoruz. Çünkü varlık zincirinin bir yerden başlayabilmesi için bu mantıkî bir zarûrettir. İşte başlangıçta varlığı böyle mantıkî bir zarûret olan o varlığa Allah diyoruz. Diğer bütün varlıklar gibi insan da O'nun nihayetsiz lütuf ve ihsanları eseri olarak yaratılmıştır. «Yok» olan bir şeyin «Var olmak»a kendiliğinden muktedir olamayacağı cihetle varlıklar mantıken O'nun «âdil» sıfatının değil, «lâtif» yani hak etmeden verici, lütfedici demek olan sıfatının eser ve icadıdır. Zâhirdeki sebepler, onları yaratarak ilk sebebi teşkil eden Rabb'ı örtüp unutturucudur. Fakat iman şuuru, insana bu görüş hatasını önleyen bir iktidar kazandırmaktadır. Bu sûretle varlıklar ve hâdiselerin kendi kendilerinin veya birbirlerinin yaratıcısı oldukları zehâbı (yanlış kanaati) önlenir. Zâhirdeki sebepler, oluşun faaliyet sıfatına hasredilerek, hâlikiyetin, yani yaratıcılık sıfatının ilk sebep olan Rabb'e âidiyetini kabulle kalp ve kafanın huzur ve selâmeti sağlanır.

Her lütuf zarûrî olarak bir vicdan borcu doğurur: Şükran hissi. Cenâb-ı Hakk'a karşı bu vicdan borcuna şükür denir. Hemen belirtmeliyiz ki, şükür varlığın ilâhî lütuf ve ihsan eseri olduğunu sadece dil ile ifadeden ibâret değildir. Fakat bu da dâhil olmak üzere, lutfedilen nimeti, muhafazasına memur bulunduğumuz ilâhî bir emânet kabul ederek onu güzel idâre ve muhâfaza ile lutfedilişindeki rabbânî gâyeyi gerçekleştirmek hu-

susuna azmetmek ve bilhassa bu nimetten mahrum olanların da istifadesini temine çalışmaktır. Mal da, evlâd da, ilim de böyledir.

İşte herhangi bir ilâhî nimetin gerektirdiği şükür borcu, o nimetten başkalarının da istifadesini temine çalışmak olunca, en büyük nimet olan imanın da böyle bir borç doğurduğu ortaya çıkmış olmaktadır. İşte bu husus, her müslüman için cihad mükellefiyet ve mecburiyetinin dînî ve mantıkî kaynağını teşkil eder. Bu yüzden iman ile şereflenip aydınlanan ve ruhunu ebedî bir huzurun saltanatına kavuşturan her insan, bunun başkalarına teşmilini de teminle mükelleftir. İman'ın şükür borcu böyle ödenir. Bu yüzden her müslüman, hayatı, bir cephedeymiş gibi yaşamaya mecburdur. Bu ömür boyu süren savaşın iki yönü vardır:

a- Nefse karşı: İman nimetinin korunup parlatılmasını temin için nefsin aşağılık tahriklerine kapılmamak ve onunla devamlı sûrette savaşmak gerektir. Güçlüğü sebebiyle buna dinde **«büyük cihad»** denmiştir. İslâm, bu cihadın erkân ve usullerini bütün teferruatı ile tâyin ve tesbit etmiştir.

b- Dış âleme karşı: Mü'minler dışa karşı da İslâm'ın (itikad ve amel olarak) hem muhafaza ve müdafaasına ve hem de yayılıp kuvvetlenmesine çalışmakla mükelleftirler. Bu hususta bütün varlıklarını (mal ve can) nisab ve nisbeti mahdud olmamak üzere seferber etmekle emrolunmuşlardır.

Halbuki İslâm şeriatinde aslolan sulhtür. Buna rağmen imanı hârice karşı korumak ve hele yaymak nasıl mümkün olacaktır?! Şimdi size onu izah edelim:

Evet, İslâm'da aslolan sulhtür. Harb hâli, ârizî olup ona muayyen şartlarda izin verilmiştir. Ama dikkat ediniz, emir değil; sadece izin!.. Emir mâhiyetindeki harp, şartları daha da sıkılaştırılmış bazı mahdud istisnâya münhasırdır.

İslâm tarihinden Asr-ı Saadet'e dâir okuduklarınızı hatırlayınız! Peygamber Efendimizin 23 senelik peygamberlik vazifesinin 13 senesini geçirdiği Mekke devrinde gördüğü eziyetleri hatırlayınız. Bütün bu zulümlere karşı Peygamber Efendimizin sabrını, metânetini tekrar düşününüz." dedikten sonra Peygamber Efendimiz'in Tâif'i ziyaretinde mâruz kaldığı küstahça muâmeleleri, Harem dâhilinde namaz kılarken kendisine karşı takınılan çirkin tavırları ve nihâyet müşriklerin ilk Müslümanlar'a, onları açlığa mahkûm edercesine tatbik ettikleri ve tam üç yıl süren iktisâdî ambargoyu uzun uzun anlattı.

Bunlar anlatılırken bilhassa **Bilâl-i Habeşî**'nin, efendisi tarafından kızgın kumlara gömülerek kırbaçlandığını, buna rağmen O'nun "Ehad!.. Ehad!" diye bağırarak Allah'ın birliğini, yani tevhid inancını haykırışını talebeler gözyaşlarıyla dinlediler. Nihayet bu zulümlere dayanmak imkânsızlaşınca bazı Müslümanların Habeşistan'a hicret ettiğini, Mekke'de kalanların ise, zikredilen üç yıl süren bir açlık ve ambargodan sonra Medine'ye hicret edişlerini tafsilâtıyla tekrar etti. Bütün bu zulümlere karşı Peygamber'in sabır, hilm, afv ve merhametle muâmele edişini hikâye etti. Sonra hicret hâdisesini anlattı. Bu yüce dini yaymak için gözyaşlarıyla Mekke'den ayrılırken bu mübârek şehre bir tepeden yaşlı gözlerle bakışını anlattı ve nihayet Hac sûresi 39. ve 40. âyet-i kerimelerle İslâm'ın düşmanlarıyla harb etmeye izin verildiğini şöyle ifade etti:

"-Cenâb-ı Hak bu âyet-i kerimede «Zulme uğrayanlara (düşmanlarıyla) harb etmek için izin verildi.» yahud «Allah bunun için onlara izin verdi. Hak Teâlâ onlara yardıma hakkıyla kaadirdir.» buyurmaktadır. "Çünkü onlar Rabbim Allah'tır dedikleri için doğup büyüdükleri şehirden çıkarılmışlardır."

İslâm nazarında harp çirkin bir şeydir. Ancak on-

dan daha çirkin olan zulüm ve şirktir. Harb, Allah'a ortak koşmak ve insanın insana zulmetmesi gibi çirkinlikleri ortadan kaldırmak veyahud da Allah'ın dinini yaşayıp devam ettirenlerin hayatta kalmalarını sağlamak için yapılırsa, şu güzel gâye sebebiyle, o da güzel bir iş olur!. O zaman ona **«harb»** değil, **«cihad»** denilir. Bu sebepledir ki; sonra Bakara Sûresi'nin 190 ve müteâkip âyet-i kerimelerinde:

«Sizinle döğüşenlerle Allah yolunda dövüşün!.. Lâkin haddi aşmayın» Yani insaf ve hakkaniyet hududunu aşıp da zulme koyulmayın **«Muhakkak ki, Allah, haddi aşanları sevmez!..»** meâlindeki âyet-i kerimeyle harbin cevâzına ilâveten emir hâline konulması da işte böyle kendileriyle harp edenlere karşı vâkî oldu. Çünkü İslâm, izzet (şeref) ve vakar dinidir. Âcizlik ve miskinliği reddeder!.. Saldıran bir düşmana karşı konulmazsa hayatta kalınamaz. Ya esir olunur ya da ölünür!... İslâm bu neticelerin hiçbirisini kabul etmez!..

Ancak dikkat edilirse, İslâm, muharip düşmanlara mukabeleyi emretmekle beraber bu hususta «Haddi aşmayın!..» ibâresi ile bu takdirde bile adâleti gözetmemizi istemektedir.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de adâleti emreden bir çok âyet-i kerime vardır. Nisa Sûresi'nin 51. âyet-i kerimesi'nde meâlen **"İnsanlar arasında hakem veya hâkim olursanız adâletle hükmedin!.."** buyrulduğu gibi zulmü men eden bir çok âyet-i kerime daha vardır. Meselâ Âl-i İmran Sûresi'nde 59. âyette **"Allah, zâlimleri sevmez!.."** ifâdesiyle zulüm takbih edilmiş, yani çirkin görülüp men edilmiştir. Böyle âyet-i kerîmeler pek çoktur.

Bakara sûresinde ise, «Size taarruz ederlerse, onları öldürünüz. Sizinle dövüşmedikçe, siz de onlarla dövüşmeyin.» buyrulduğunu hatırlayınız!..

Daha önce de ifâde etmiş olduğumuz üzere, İslâm'da, yöneldiği muayyen gaye sebebiyle tecviz edilen harbin umûmî adı, **«Cihâd»**dır. Fakat cihadın, mutlaka kılıçla yapılması gerekmez. İslâm'ı korumaya ve yüceltmeye dâir her fiil, bu mefhuma dâhildir.

Peygamber Efendimiz, "Cihâdın en iyisi bir kimsenin kendi nefsiyle mücâdele etmesidir!.." buyurmuştur. Bu sebeple düşmanla harbe **«cihâd-ı asgar»** (küçük cihad); nefisle mücâdeleye ise, **«cihâd-ı ekber»** yani büyük cihad denilmektedir. Bir de şunu hatırlatalım:

İslâm, yeni bir din değildir. Allah katında tek din vardır; o da İslâm'dır. Bu din, Âdem -aleyhisselâm- dan bizim peygamberimize kadar her peygambere aynı mâhiyette olmak üzere tebliğ edilmiştir. Tekraren tebliğ edilmesi ve gönderilmesi, insanların zamanla hak dini bozmuş olmalarındandır. Allahu Azimüşşân, başka semâvî kitapların başına gelen tahrif, yani bozulma halinden Kur'ân-ı Kerîm'i masun (korunmuş) kılacağını beyân buyurmuştur ki, bu el'ân da sâbittir.

Diğer taraftan İslâm, bütün insanlığa gönderilmiştir. O'nun dâveti umûmîdir. Bu dâvet, Âdemoğlunu ruhlar âlemindeki mîsâkı teyid ve yenilemeye dâvet mâhiyetindedir. Kur'ân-ı Kerîm'in Bakara Sûresi'nin 171 ve 172. âyet-i kerimelerinde bildirildiğine göre, Allahu Azimüşşân, ruhlar âlemindeki insanlara **"Elestü bi Rabbiküm: ben sizin Rabbiniz değil miyim?"** diye sormuş, onlar da **"Belâ"** yani "Evet!.." diyerek bunu kabul etmişlerdir. İşte bu ezeldeki misâkı kabul edenlere, Allah'ın iradesine teslim olmuş mânâsına müslüman denir." dedi.

İslâm nazarında gayrı müslimlerin bu ezeldeki mîsâka riâyette sebat etmeyenler olduğunu, Onlarla mücadelenin bir sebebinin de ezeldeki taahhüdlerine karşı göstermiş oldukları sadakatsizlikten onları vazgeçirmek olduğunu anlattı.

Sonra bu ağır ve ilmî bahsi biraz hafifletmek maksadıyla:

"-Burada size bir fıkra anlatayım!.." dedi ve şöyle devam etti:

"-Biliyorsunuz, insanlar melek değildir. Bazen bile bile Allah'ın emirlerini çiğnerler. Bizim aramızda yaşayan Bektâşîler gibi... Onlar hem müslümandırlar, hem de çoğu kere Allah'ın emirlerine itaat etmezler. Böyle bir Bektâşî'yi, bir Ramazan günü oruç yerken bir yeniçeri yakalamış. Ona:

"-Sen müslüman değil misin?" diye sormuş.

"-Evet, müslümanım!.." diye karşılık verince:

"-Ne zamandan beri?" diye sormuş.

Bektâşî, yukarıda anlattığımız misakı hatırlatarak:

"-Kaâlu belâdan beri..." demiş.

Yeniçeri:

"-O ne demek?" diye sormuş.

Bektaşi:

"-Kalu benim, belâ da sensin!.." diye karşılık vermiş.

Doğru veya yanlış, bu fıkranın ifade etmek istediği, dindeki emirlere riayet hususundaki zorlama meselesidir. Evet, gerçek şudur: dinde zorlamak aslâ câiz değildir! Kur'ân-ı Kerîm sarih bir sûrette, Bakara Sûresi'nin 256. âyet-i kerimesinde **"Lâ ikrâhe fiddin:** yani **Dinde zorlama yoktur."** diye buyurmaktadır. Lâkin bu zorlama, müslüman olup olmamak husûsunda yasaklanmış bulunmaktadır. İslâm, bu işin ikna yoluyla olmasını emretmektedir. Müslümanım diyen birinin ise, inancının temel kaidelerini her ihlâline bir cezâ verilir. Yani müslümana, tam bir müslüman gibi hareket etmesi için cebir tatbiki, zorlanması, İslâm devletinin aslî vazifelerinden biridir."

Lâfın burasında talebelerden birisi sordu:

"-Mâdem, müslüman olup olmamak hususunda cebir Kur'ân-ı Kerîm'de sarahaten men edilmiştir. O halde biz müslüman olmayanlarla nasıl harb edebiliyoruz? Bu nasıl meşrû oluyor?"

Şâhin Bey, cevab verdi:

"-İslâm'ın yayılma metodu harb değil, tebliğdir. Allahu Azimüşşân, Yüce Peygambere -sallâllâhu aleyhi ve sellem- İslâm'ı yaymak hususunda aslî bir metod olmak üzere, Nahl Sûresi'nin 125. âyet-i kerimesinde **«insanları güzel ve hikmetli sözlerle dâvet et!...»** diye buyurmaktadır. Asıl vasıta tebliğ olmakla birlikte, harbe istisnâî birkaç hâl için cevaz verilmiştir. Hatta bunlar câiz olmaktan öteye farzdır. Yani ilâhî bir emirdir. Bunlar da şunlardır:

a-Mürtedlere karşı. Bu İslâm'dan dönenlere karşı yapılan bir harptir. Yani kısacası İslâm nazarında, İslâm'dan dönme hakkı yoktur. Çünkü İslâm ile sâir dinler arasında akıl ve mantık önünde o kadar büyük ve bâriz bir fark mevcuddur ki, aklına bir bozukluk gelmeyenin, ondan bir daha aslâ dönmeyeceği kabul olunur. Ancak İslam'dan döndü diye bir adama derhal kılıç çekilmez. Muayyen usullere riâyet edilerek ikna edilmesi lâzım gelir. Tereddütleri varsa giderilir. Yine de inad ederse hapsedilir. Yani onun hakikati görmesi için sonuna kadar sulh ve müsâlemet yolları denenir." dedikten sonra bu bahsin teferruatını anlatan **Şâhin Bey**, daha sonra harbe cevaz verilen ikinci hâli:

"b-Meşrû idâreye karşı isyan edenler" diye ifade etti ve:

"-İslâmî idâre mutlak bir adâlet üzerine kurulur. İslâm devletine tebanın itaati adâlet şartına bağlıdır. Adâletten ayrılan bir idareye isyan ise, müminlere vâciptir. Ancak ülke, adâletle idâre edilmesine rağmen isyan eden, meşrû otoriteye karşı gelmiş olduğundan ona karşı kılıç çekmek meşrûdur." dedi.

Şâhin Bey, bu sûretle harbin câiz olduğu ikinci hâli de İslam fıkhının, yani hukuk sisteminin, **"Huruç ala's-sulta"**, yani "otoriteye baş kaldırmanın" hangi hâllerde câiz olduğu, bu hakkın nasıl kullanılabileceği, gayr-i meşrû baş kaldırmanın ne sûretle bertaraf edileceği gibi bir takım hususları uzun uzun anlattıktan sonra harbe cevaz veren üçüncü sebebi:

"c-Muhariplere karşı harb" diyerek ortaya attı. Bu Müslümanlarla harb hâlinde olana karşı, harbetmenin câiz, hatta emir olması demekti. **Şâhin Bey**, bir çok âyet-i kerime okuyarak bunun da tafsilâtını nakletti.

Bahsi bitirdiğini sanıyor ve talebelerin zihninde husûle gelmiş bulunan suâlleri cevaplandırdığına inanıyordu ki, talebenin biri elini kaldırarak söz istedi:

"-Hocam, İslâm tarihine baktığımız zaman bazı harplerin muhâriplere karşı harp olmadığını görüyoruz. Meselâ Müslümanların Şimalî Afrika'dan İspanya Kıtası'na geçerek orayı fethetmelerini, bu söylediklerinizle izah etmek bana pek mümkün görünmüyor. Bu hususta ne dersiniz?" dedi.

Şâhin Bey:

"-İspanya'nın fethinin Vizigotlar'ın zulmü altında inleyen yerli halkın dâveti üzerine oldu." dedikten sonra bu hususta tarihî gerçekleri sayıp dökerek durumu izah etti. Yerli halktan ve hatta Papazlardan Şimâlî Afrika'daki Müslümanlar'a, İspanya'daki zulmü bertaraf etmeleri için ne gibi davetler vâkî olduğunu anlattıktan sonra dedi ki:

"-O zaman İspanya'ya hâkim olan Gotlar, kral-larını seçimle tâyin ederlerdi. Her seferinde bir çok namzed ortaya çıkar ve bunların taraftarları, gücü yeten yetene birbirlerini kılıçtan geçirirlerdi. Bu usûl, en kuvvetli ve hatta en zâlim olanın seçilmesi neticesini doğuruyordu. Bu durumdan bunalan halkı selâmete

kavuşturmak için **Kont Julien** ile Sevil başpiskoposu tarafından Müslümanlar'a dâvet vâkî olmuştur. Fetih, bu dâvet sebebiyle gerçekleşmiştir. Çünkü İslâm'ın gâyesi bütün âlemde zulüm ve düşmanlığı ortadan kaldırmaktır. Bunun için zulüm görenlerin müslüman olması şartı da aranmaz. Yeter ki, Müslümanlar bunu gerçekleştirebilecekleri bir güce mâlik olsunlar! Hac Sûresi 39. ve 40. âyet-i kerimelerde, zâlimlerin zulmünü mazlûmlar üzerinden kaldırmak üzere harb etmek için Müslümanlar'a izin vermektedir. Çünkü İslâm nazarında bütün insanlar ümmet-i Muhammed'dir. Yani o yüce Peygamberin tebliğatına muhataptır. İslâm'ın gâyesi bütün Dünya'da zulmü ve şirki, yani Allah'a ortak koşma ayıbını ortadan kaldırmaktır. Bunun için insanlık İslâm nezdinde iki milletten ibârettir. Hazret-i Peygamber'in dâvetini kabul edenlere **«ümmet-i icâbe»**, henüz kabul etmemiş olanlara ise **«ümmet-i gayr-i icâbe»** veya **«ümmet-i dâvet»** denilir.

Ümmet-i dâvet de iki gruptur: Hazret-i Peygamber'in tebliğâtından, gâyesinden haberdâr olanlar veya bundan haberdar olmayanlar... Bu dâveti bilenlere Endülüs misâlinde olduğu gibi teklifte bulunmadan sırf zulüm veya şirki ortadan kaldırmak için kılıç çekilebilirken, dâvetten haberdar olmayanlara evveliyetle bu davet yapılmak lâzım gelir. Böyle bir dâvet yapılmadan aslâ kılıç çekilmez. Aksi hâlde İslâm'ın emri dışına çıkılmış olur. Üstelik düşman, İslâm'ı kabul etmediği hâlde **"Emân"** isteyebilir. Bu takdirde de canları ve mallarına dokunulamaz. O takdirde "zımnî" hukukuna tâbî olarak, Müslümanların idâresi altında hür ve serbest bir şekilde yaşarlar!.."

Yahya Bey sordu:

"-Hocam, zımnî ne demektir?"

Şâhin Bey, cevap verdi:

"-Müslüman olmaksızın İslâm devletinde yaşa-

yanlara «zımnî» denir. Müslümanlar zekât verirken, bunlar «haraç» denilen başka bir vergi verirler. Buna mukabil korunurlar. Dinlerine, dillerine vs. aslâ karışılmaz!.."

Sonra sözlerine şöyle devam etti:

"-Hazret-i Peygamber zamanında insanların çoğu İslâm'dan habersizdi. O hususî bir ulak göndererek civarındaki devletlerin başındaki insanlara tebliğatını ulaştırmış olduğu hâlde onlardan hiç kimse bu davete gönüllü icab etmediği gibi İran Sâsânî hükümdarı **Hüsrev** ve benzeri bazı nâdânlar, o mübârek peygamberin nâme-i şerifini yırtmaya teşebbüs etmişlerdir!."

Şâhin Bey, bu meseleyi tarihî delilleriyle biraz tafsil edecekti ki, **Yahya Bey** bu bahsin açılmasına sebep olan başlangıçtaki sorusunu hatırladı ve:

"-Hocam, Asr-ı Saadet'te **Hâlid bin Velid** hazretlerinin tebliğde bulunmadan muhataplarına kılıç çekmesi sebebiyle Hazret-i Peygamber'in ikazı üzerine öldürdüğü insanlar, ve hatta onların köpekleri için bile diyet ödettiğini hatırlatarak size bir sual sormuştum. Bu suâlime hâlâ iknâ edici bir cevap alamamış bulunduğum gibi, şu sözleriniz de benim suâlimi haklı kılar mâhiyette değil mi?" diye sorunca, **Şâhin Bey**:

"-Hayır evlâdım, sen o vak'ayı yanlış bellemişsin. **Hâlid bin Velid**, bir topluluğa karşı tebliğ için gönderilmişti, harb için değil!.. Bu tebliği yapmadan harbe tutuştuğu için Peygamber Efendimiz O'na diyet ödettirmiştir. Tarihî gerçek, senin aklında kaldığı gibi değil!.. Şöyledir:

Hicretin dördüncü yılında, yani 625'te Hazret-i Peygamber, Necid'deki **Benî Süleyme** kabîlesine bir tebliğ heyeti göndermişti. Bunların üzerlerinde silâh yoktu. Onlar «ashâb-ı suffa» denilen, kendilerini ibâdete adamış sahabelerdendi. Bunlar **«Bi'r-i Mâûna»** yani Mâunâ kuyusu denilen yerde şehid edil-

diler. Uhud Harbi'nden dört ay sonra 70 kurra', yani hâfızın bu sûretle şehid edilmeleri üzerine Hazret-i Peygamber bundan böyle tebliğ heyetlerinin refakatinde bir miktar muhârib insanı da birlikte göndermeyi bir tedbir olarak ihtiyar etmeye başlamıştı.

İşte **Hâlid bin Velid** hazretleri de böyle bir tebliğ heyetine refakatçı olduğu bir sırada muhatabları ile harb edip onları öldürmüştür." karşılığını verince **Yahya Bey** bir suâl daha sordu:

"-Muhterem Hocam, bizim Akıncılar, diyelim ki, Hazret-i Peygamber'in tebliğatından haberdar olanlara karşı akınlar yapıyorlar. Fakat gayr-i muhârib insanları öldürüyorlar. Bunun bir cevazı var mı?"

Şâhin Bey cevap verdi:

"-Hayır, güzel yavrum!.. Akıncıların hikâyelerini de sıhhatli bir şekilde öğrenememişsin. Akıncılar mal yağmalamak ve esir almak için akın yaparlar, adam öldürmek için değil!.. Akın esnasında kendilerine karşı koyan kimseler olursa ölmemek için öldürürler. Asıl olan o gibi kimseleri esir alarak düşmanı zaafa uğratmaktır. Bu esirleri öldürmek de dinimizde haramdır. O derecede ki, düşmanlarımız, bizim esirlerimizi öldürseler bile mukabeleten onların esirlerini öldürmemize dinimiz müsâade etmemektedir. Üstelik kurtuluş bedeli yani "fidye" ödeyerek esirlikten kurtulabilirler. Ağır işlerde çalıştırılamazlar. Fidyeyi kabul etmeyerek onları esir olarak alıkoymak da asla câiz değildir.

Düşmana psikolojik bir darbe indirmek, güçleri hakkında bir keşifte bulunmak ve onları ekonomik bakımından zaafa uğratmak maksadına bağlı olan bu akınların, misal yerindeyse ilk örneği Peygamber Efendimiz'in bizzat icrâ etmiş bulunduğu **Bedir Savaşı**'dır. Size onun hakkında anlattıklarımı hatırlayınız. Bedir, Medine'nin yüz kilometre kadar güney batısında bir yerdir. Oradan Mekke müşriklerinin

Şam'dan dönen ticaret kervanları geçecekti. Peygamber Efendimiz, müşriklere iktisaden bir darbe vurmak için Medine'den, müşriklere nazaran az bir kuvvetle çıkmış ve Bedir'e gelmişti. Peygamber Efendimiz'in harekâtını haber alan kafile başkanı **Ebû Süfyan**, hem güzergâhını değiştirmiş ve hem de Mekke müşriklerini haberdâr ederek onların bin kişilik bir kuvvetle Bedir'e gelmelerini sağlamıştı. İslâm varlığının omurgasını teşkil eden bu muharebede Müslümanların ise, 313 kişilik bir kuvvetleri vardı. Buna rağmen Allah'ın lutûf ve keremiyle muzaffer olmuşlardı.

Dikkat ederseniz, bu harbin ilk sebebi zikrettiğim kervanın vurulmasıydı. Bu demektir ki, o harekât da akıncıların yaptığına benzer bir harekettir. Bu bize, Akıncıların faaliyetleri için meşrûiyet sağlayan en esaslı bir delildir. Çünkü İslâmiyet miskinlik dini değildir. Aksine izzet, ikbal ve şecaat dinidir. Bizde Hıristiyanlıkta olduğu gibi bir yanağına vurana diğerini uzatmak yoktur. Onun yerine kısas denilen hak ettiği mukabelede bulunmak vardır. Çünkü Şûrâ Sûresi'nin 39. âyet-i kerimesinde şöyle buyrulmaktadır:

"Allah nezdindeki mükâfât; bir haksızlığa, yolsuzluğa uğrayınca (haddi aşmayarak) kendilerini müdafaa edenler içindir."

Unutmayınız ki, Bedir Harbi esnasında Peygamber'in harbettiği insanların hepsi de onun gâyesine vâkıftılar ve kendileriyle sulh hâlinde bulunulmuyordu. Bu şartlar, aynen akıncıların harekâtında da vardır.

Bu vesile ile şunu da söylemeliyim ki, Hazret-i Peygamber harpten nefret ederdi. Böyle olduğu hâlde bir çok harbe iştirak etmiştir. Fakat unutmayınız ki, bu, sahabeye moral vermek içindi. Yoksa O, **"Âlemlere rahmet olarak gönderilmiş bulunan"** Yüce Peygamber, asla kılıç kullanmamış ve haklı olarak dahî hiç

kimseyi öldürmemiştir.

Düşmanın üstümüze gelmesi, ölmekle öldürmek arasında bir tercih yapmak mecburiyeti değil de nedir?!..

Hâ!.. Şu var!.. Akıncıların yaptıkları gibi düşmandan evvel davranmak bir kusur değil, bilâkis akıl ve mantık icabıdır!..

Bekleyelim de, düşman üstümüze gelince, yani bizimle harb etme niyeti fiile intikal edince hareket edelim demek, ahmaklıktan başka bir şey olmaz. Çünkü bu takdirde ekseriyâ geç kalınmış olunur. Düşmanın niyet ve faaliyetini evvelden bilip harekete geçmek İslâm'ı muhafazanın ve izzetini korumanın aklî bir şartıdır. Buna tarihimizden bir tek misal verelim:

1363 yılında Hıristiyanlar kırk bin kişilik bir haçlı ordusuyla devletimize karşı harekete geçmişlerdi. Devletimizin Rumeli fütuhatında adı altın harflerle yazılı bir akıncı beyi vardır: **Hacı İlbey**!.. Bu büyük akıncı kumandanı kırk bin kişilik Haçlı ordusunu, gece gündüz sıkı bir yürüyüşle onlar, daha hududlarımıza tecâvüz etmeden, **"Sırpsındığı"** denilen bir mahalde, bir gece yarısı baskına uğratıp hepsini imhâ etmiştir. O ve emrindeki akıncılar:

"-Bekleyelim, düşman hududumuzu geçsin, toprağımızı çiğnesin de ondan sonra gereğini yaparız!.." dememişlerdir. Onlar böyle düşünmemişlerdir. Böyle yapsalardı, geç kalmış olurlar; bu da Müslümanlara pek pahalıya mâl olabilirdi. Erken davranarak, onları bir gece yarısı zil zurna sarhoş yakalayıp hepsini yok etmeleri doğru bir hareket değil midir?!..

Bütün anlattıklarımın hülâsâsı tek bir cümle ile ifade edilebilir:

"-Tarih, ibret almak içindir!.. Yani bu maksadla okuyup öğrenilir!.."

Şâhin Bey, bundan sonra tarih boyunca Haçlılar'ın

harpte hiçbir kanun ve kaide tanımaksızın kan dökmek ve zulmetmek hususundaki seyyiâtlarını anlatmanın gereğini hissetmiş olacak ki, şöyle dedi:

"-Evlâtlarım!.. İslâm'dan evvel harp, milletler arasında aslî bir hal kabul olunurdu. Hiçbir kaidesi yoktu. Gâlip, mağluba dilediğini yapardı. Yeryüzünde ilk defa İslâmiyet, birkaç istisnâî hal için cevaz verdiği harbin belli sebeplerle yapılabileceğini ve yapılırken de ihtiyarlara, kadınlara, gayr-i muhârip kimselere dokunulmayacağı, bitkilerin, hayvanların telef olunamayacağı gibi pek çok kaide ortaya koymuştur. Şimdi size İslâm'da harbin ne sûretle yapılabileceğine dair kaideleri ve buna mukabil Hıristiyanların değil kendileriyle muharip olanlara, böyle olmayanlara ve hatta kendi dinleri içinde başka mezhep mensuplarına karşı bile ne dehşetli zulümler irtikâb ettiklerini anlatacağım."

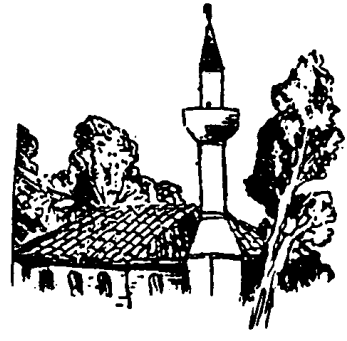
Şâhin Bey sözüne devam edemedi, zira mektep mescidinin minaresinden müezzinin:

"-Allahu Ekber!.." sayhasıyla akşam ezânını okuduğu duyuldu. Bu, dersin bittiğine dâir kat'î bir ihtar gibiydi. **Şâhin Bey**, acele ile talebesinin hatırında kalmasını istedi. Özet bir cümle söylemiş olmak için:

"-Evlâtlar!.. Unutmayınız, **"tarih ibret almak içindir!..** Bu maksadla okunur!.." dedi ve sonra da:

"-Azizallah celle celâlühü ve lâilâhe illallâh!" diyerek daha önce yapmış olduğu gibi ezânı dinlemeye koyuldu!..





-III-
KILIÇ YARASI MI, GÖNÜL YARASI MI?!..

1464 yılı Mayıs ayı sonlarına gelindiğinde bir saray mektebi olan Enderun'un son sınıfında hemen hemen bütün hocalar dersleri kesmişlerdi. Zira bu sınıf, artık mezûn olup diplomalarını alacaklardı. Hocalar, bu son günlerinde talebelerine atılacakları hayat mücadelesinde tutacakları yolu aydınlatacak nasihatlerle vakit geçirmekteydiler. Bir de topluca İstanbul'un gezilip görülecek yerlerini dolaştırıp buralar hakkında bilgi vererek onların pâyitahtlarını tanımalarını istemişlerdi. Sonra da birkaç ders, devletin işleyişi, hangi makamlara nasıl ve hangi rütbedeki insanların gelebildiğini, onların vazifelerinin ne olduğunu anlatarak devletlerinin tâbî olduğu siyâsî ve idârî sistemin işleyişi hakkında üç yıl boyunca öğrendiklerini bir kere daha özetlediler. Kendilerinin bu hiyerarşi içinde vazifelerinin ne olacağını, devlet kademesindeki memurlara rütbelerine göre

nasıl hitab edileceği gibi protokol bilgilerini verdikten sonra da son sınıfın yüzden fazla olan mevcudunu her birinin isteklerine göre sınıflara ayırdılar.

Yahya Bey de o sene mezûn olacaklar arasındaydı. Kendisiyle birlikte onsekiz arkadaşı **"Akıncılık"** mesleğine girmeyi arzu etmiş ve bu arzuları kabul olunmuştu. Çünkü **Yahya Bey** gibi Akıncı mesleğini tercih eden diğer arkadaşlarının da hemen hepsinin babaları akıncıydı. O zamanlar gençlerin baba mesleğini tercih etmeleri âdeta umûmî bir arzu ve an'aneydi.

Ondokuz akıncı namzedi içinde **Yahya Bey**, sınıf birincisi olarak seçilmişti. Okutulan derslerden en yüksek notları, O almıştı. Kalbi heyecanla çarpıyor ve diplomasını alıp babasının yerini doldurmak üzere Rumeli'ye gideceği günü heyecanla bekliyordu.

Nihayet mekteb müdürü, Haziran başındaki ilk Cuma günü, **"Selâmlık Merâsimi"**nden sonra, Padişahın da diploma merasimine katılacağını müjdelemesi üzerine **Yahya Bey**'in heyecanı doruk noktasına varmıştı. Çünkü o zamanda halktan bir kimse padişahı ancak **"Selâmlık Resm-i Âlîsi"** denilen Cuma namazlarına gidip gelirken görebilirdi. **Yahya Bey** ise, Cuma günleri eniştesi **Nûrullah Hocaefendi** ile beraber olur ve Cuma namazlarını, O'nun vazifeli bulunduğu **Eyüp Sultan** Câmii'nde kılardı. Bu sebeple şimdiye kadar İstanbul'u fethederek Peygamber -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in medhine mazhar olan ve artık **Fâtih** diye anılan **Sultan Mehmed Han Gâzi** Hazretlerini bir kere ve uzaktan bile görmemişti.

"-Her gelecek yakındır!.." derler, fakat insanların ruhları heyecan ve ızdırap yüklü oldukları zamanlarda âdeta zaman bereketlenir ve geçmek bilmez. **Yahya Bey**, bu müjdeyi aldığında günlerden Çarşamba'ydı. Demek ki, Cuma'ya üç gün bile yoktu. Fakat bu müddet, **Yahya Bey**'e Enderun'da geçirdiği üç yıl kadar

uzun gelmişti. Bütün talebeyi Enderun'un önündeki meydanlığa çıkaran mektep idârecileri, onlara Cuma günü yapılacak olan merâsimin bir provasını yaptırarak, talebelere öğrendikleri protokol kâidelerine göre, Padişah'ı nasıl karşılayacaklarını inceden inceye anlattılar.

Bütün talebeler, merâsim günü Cuma namazını mekteplerinin câmi-i şerifinde kıldıktan sonra askerî tatbîkât alanı olan bahçede sıraya dizildiler. En ön sırada, son sınıf talebeleri yer almıştı. Çünkü onlar, Sadrazam **Mahmud Paşa** tarafından isimleri okunacak ve ismi okunan:

"-Burda!.." diye bağırdıktan sonra hafif bir eğilmeyle önce Padişah'ı, sonra da sadrazamı selâmlayarak sert bir yürüyüşle birkaç adım attıktan ve sadrazamın elinden kırmızı bir kurdeleye bağlanmış diplomasını alıp üç kere öpüp başına koyduktan sonra arkasını dönmeden geri geri yürüyerek eski yerine dönecekti. Mezûnların taburlarının önünde, on metre kadar mesafeye Padişah'ın tahtı kurulmuştu. Muallimler, talebelerin sağ ve sol tarafında, ikiye taksim olup yerlerini almışlardı. Bahçenin giriş kısmına yakın bir tarafında mehterân hazır vaziyette bekliyordu.

Osmanlı padişahları taç giymez ve belli istisnâlar dışında tahta geçip oturmazlardı. Bu hususdaki istisnâlar, taht'a ilk geçişteki **"biat merâsimi"** ve bir de **"muâyede"** denilen bayramlaşmalardı. Biat Merâsimi, yeni taht'a geçen Padişah'ın bu mevkie gelişini kabul mânâsına bir nevî seçimdi.

Onlar bir de şimdi yapılacak olan gibi istisnâî merâsimlerde taht'a otururlar, sâir bütün zamanlarda paşalarıyla bir seviyede otururlardı.

O gün, **Sultan Fâtih** hazretleri, kendi yaptırdığı câmi-i şerifte Cuma namazını kıldıktan sonra arkasında vezirleri ve yanında **Akşemseddin** hazretleri olduğu

hâlde yol boyunca biriken halkı selâmlaya selâmlaya Beyazıd Meydanı'na geldi. Burada kendisinin inşâ ettirdiği sarayının kapısında atından inerek mâbeyn denilen protokol dairesinde bir müddet istirahat etmeye koyuldu. Maksad, hazırlıkların tamamlanıp merâsim yerinden her şeyin hazır olduğuna dâir bir haber gelmesini beklemekti:

O zamanlar **"Divan Toplantısı"** denilen hükümet toplantısına padişah başkanlık eder ve bu esnada da her zaman Paşalarıyla aynı sedirlerde yan yana otururdu.

Divan, haftada bir gün de halkın şikâyetlerini dinlerdi.

Daha sonra bugünkü **"Topkapı Sarayı"** yaptırılmış ve O'na **"Yeni Saray"** adı verilmiştir. Bundan böyle Divan toplantıları orada yapılmıştır. Bu toplantılarda Padişah ve vezirler, aynı seviyedeki sedirlerde otururlardı. Tâ ki, tâlihsiz bir vak'a olana kadar. O da şuydu:

Bir keresinde şikâyetini arz etmek üzere divana gelen ayağı çarıklı bir köylü, elini kalçasına koyarak toplantıdaki insanları süzmüş, hangisinin Padişah olduğunu anlayamayınca:

"-Kanginiz (hanginiz) saadetlü hünkârsınız?" diye sorunca, Paşalar, bu durumdan Padişah nâmına müteessir olmuşlar ve bundan sonra O'nun divan toplantılarına iştirak etmeyerek müzâkereleri bir kafes arkasından dinlemesi hususunda O'nu iknâ etmişlerdir.

Bu merâsimin yapılacağı tarihte, henüz bu kafes arkasından müzâkereleri tâkip âdeti ortaya çıkmamış bulunduğu içindir ki, başlangıçtaki sâdelik devam ediyordu. Padişah, pek tabiî olarak etrafında muhâfızlar bulunmak şartıyla halk arasında dolaşıyor ve çarşı-pazar milletin ahvâlini şahsen müşâhede edebiliyordu. İşte şimdi de o sadelik içinde protokol dairesinde me-

rasimin başlama vaktini dolduruyordu.

O, vezirleriyle **Akşemseddin** hazretlerinin bir dînî meseleyi izah edişini dinliyordu ki, kapıda bir mâbeynci belirdi. **Akşemseddin** hazretleri bunun, Padişah'ı merâsim yerine dâvet etmek için geldiğini kavramakta gecikmedi. Bahsi kısa kesip sohbeti bitirdi. Mâbeynci beline kadar eğilip Padişah ve vezirleri tamamladıktan sonra:

"-Efendimiz!.. Talebe kullarınız teşrifinize muntazırdırlar!.." beyânıyla beklenen dâveti yaptı. Bu kul kelimesini hiç şüphesiz **"teb'a"** mânâsına kullanıyordu. Padişah:

"-Pekâlâ!.." diyerek ayağa kalktı. Vezirler, O'nu tâkip ettiler; en önde **Sultan Fâtih** hazretleri olmak üzere kalabalık bir grup hâlinde bey ve paşalar arkasından yürüyerek saray bahçesine çıktılar. Giriş kapısının kenarında duran mâbeynci, O, bahçeye adım atarken:

"-Padişahım, devletinle bin yaşa!.. Uğurun açık ola!.." diye bağırdı.

Bu nidâ, bekleyenlere Padişah'ın teşrifini haber vermekteydi. Herkes «hazır ol» vaziyetine geçti. Padişah, vakur bir sûrette üç-beş adım daha atarak tahtın önüne gelip burada ayakta durdu. Merasim için en yeni elbiseleri ve üniformalarını giymiş, madalyalarını göğüslerine takmış olan bey ve paşalar, tahtın arkasında yer aldılar. Sadrazam **Mahmud Paşa** ise, tahtın kenarında Padişahın bir adım gerisinde yerini aldı. Mehterân zafer marşları çalmaya başladı. Marşlar bitince talebe hep bir ağızdan:

"-Mağrur olma Padişahım!.. Senden büyük Allah var!.." sözlerini nakarat hâlinde söylemeye başladılar.

Sultan Fâtih, talebenin bu nakaratını da tahtın önünde ayakta durarak dinledi. Talebe, habire tekrarlayıp duruyordu

"-Mağrur olma Padişahım!.. Senden büyük Allah var!.."

Osmanlı Devleti yıkılıncaya kadar Padişahların Cuma selâmlığına geliş gidişlerinde hep tekrarlanmış olan bu sözler, Padişah, Câmi-i şerife girinceye kadar, Câmiden çıkışlarında ise, ata binip uzaklaşıncaya kadar devam ederdi. Lâkin şimdi Padişah, merâsim için oraya teşrif etmiş bulunduğundan bu nakarat ne kadar devam edecekti. Nihayet mektep müdürü elini havaya kaldırarak:

"-Yeter!.." demek istemesiyle talebeler sustular. Bunun üzerine Padişah, tahtına geçip oturdu. Sadrazam **Mahmud Paşa**, O'na doğru eğilerek şehâdetnâmelerin (diplomaların) dağıtılmasına başlamak için müsaade istedi. Yanıbaşında duran yüksek rütbeli bir yeniçeri gümüş bir tepsi üzerinde dağıtılacak diplomaları getirmiş bulunuyordu. **Mahmud Paşa**, bunları hafifçe karıştırarak içlerinden **Yahya Bey**'in diplomasını çıkardı. Bu, rulo hâline getirilmiş ve kırmızı bir kurdele ile bağlanmıştı. Karışmasın diye herkesin ismi, rulonun bir kenarına küçük bir şekilde iliştirilivermişti. Bu sebeple **Mahmud Paşa**, **Yahya Bey**'in diplomasını gümüş tepsi üzerinden kolayca ayırt edip alarak:

"-Malkoçoğlu **Hamza Bey** zâde **Yahya Bey**!.." diye yüksek sesle bağırdı. **Yahya Bey**, bulunduğu sıradan bir adım öne çıkarak beline kadar eğildi. Sonra elini kalbi üzerine koyarak sâkin bir şekilde doğruldu. Sonra da vakur bir şekilde dört-beş adım atarak Sadrazam **Mahmud Paşa**'nın önüne geldi. Sadrazam **Mahmud Paşa**, O'na diplomasını vermeden önce tahta doğru eğilerek:

"-Efendimiz!.." dedi. "Bu genç, birkaç sene evvel Kazıklı Voyvoda'nın hışmına uğrayarak fecî bir sûrette şehid olmuş bulunan Akıncı beylerimizden **Hamza Bey**'in oğludur. Bu sene mezun olanlar arasında en

yüksek notları almış bulunmaktadır. Mektebin birincisidir. Yüksek tensiplerinizle akıncı sınıfına ayrılmış, babasının yerini doldurmak ve hatta O'nun intikamını almak emelinde bulunmuştur. Kendisine hayır duânızı lütfediniz!.." dedikten sonra diplomasını **Yahya Bey**'e uzatıyordu ki, Padişah hazretleri sordu:

"-Paşa hazretleri!.. Mektep birincisi olan bir gence ne gibi bir mükâfât tensib buyurdunuz?!"

"-...."

Mahmud Paşa, cevap veremedi. Çünkü böyle bir şey düşünmemişlerdi. **Sultan Fâtih**:

"-Pekâlâ, pekâlâ!.. Anlaşılan bunu akletmemişsiniz!.. O hâde O'nun mükâfâtını ben vereyim!.." dedikten sonra tahtın önünde ayağa kalktı. Belindeki kılıcı, kemeriyle birlikte çözerek heyecandan kalbi çatlayacak hâle gelmiş olan **Yahya Bey**'e uzattı. **Yahya Bey**, bu ummadığı iltifat karşısında tir tir titriyordu. Neyse ki, akıl edip tekrar yarı beline kadar eğilerek İstanbul fâtihini bir kere daha elini kalbi üzerine koyarak selâmlayabildi. **Fâtih** hazretleri, O'na doğru bir-iki adım ilerleyerek bu kemeri kendisine kuşandırmaya teşebbüs etmişti ki, **Yahya Bey**, tekrar eğilerek kılıcı mukaddes bir eşyâ gibi hürmetle üç kere öpüp alnına götürdü. Ondan sonra da:

"-Efendimiz!.. Zahmet buyurmayınız!.. Bendeniz, onu kendim kuşanabilirim!.." diyebildi.

Bu ifâde karşısında **Fâtih** hazretlerinin hafifçe tebessüm ettiği görüldü. **Mahmud Paşa** atılarak bu kılıcı **Yahya Bey**'e, Padişah yerine kendisi kuşandırdı. **Fâtih** Hazretleri:

"-Berhudâr ol, evlâdım!.. İnşallah cihad hizmetinde de hep böyle başarılı olur, şehid babanın nâmını devam ettirirsin!.." duâsından sonra:

"-Bu emâneti iyi muhâfaza et!:. Bu, benim İstanbul'un fethinde kullandığım kılıçtır!.. Sana mübârek

olsun!.." dedi. O anda gayr-i ihtiyârî bir sûrette bütün meydanda bulunanlar, üç kere yüksek sesle:

"-Allâhu ekber!.." diye bağırdılar.

Yahya Bey, üçüncü bir selâmlamayla geri geri çekilip sıradaki yerini aldığı zaman başı dönüyor ve gözleri kararıyordu. Herhâlde arz-ı ubûdiyet, yani tebalık mânâsına kulluğunu ifade ile teşekkür makamında bir şeyler söylemesi gerektiğini düşünememişti. Sadece babasının hayali gözü önünde belirmişti. Sanki babası da, O'nu kucaklayıp tebrik ediyordu.

O gün bütün mezûnlar diplomalarını **Sadrazam Mahmud Paşa**'nın elinden aldıktan sonra merâsim nihayete ermişti. Mektep idâresi, **Yahya Bey**'e verilen bu birincilik mükâfâtının hatırlatmış olmasıyla diğer mezûnlara da alelacele birtakım hediyeler tertip edip herkesi memnun etme yoluna gittiler. Akıncılar ve diğer mezunlara meslekleriyle ilgili olarak kıyâfetler ve silâhlardan maâdâ birtakım hediyeler tevzî olunmasıyla merâsim bitmiş ve herkesin tâyin edildiği yere gitmek üzere hazırlık yapmaları için kendilerine bir haftalık bir müddet tanınmıştı.

Akıncılık mesleğini tercih edenlerin pek çoğunun âileleri esâsen Rumeli'deydi. Sadece **Yahya Bey**'in anası, İstanbul'da bulunuyordu. **Yahya Bey** eve döndüğünde kendisini dört gözle bekleyen anası ve enişte**si Nurullah Efendi** ile hanımı, O'nun anlattıklarına önce inanamamışlardı. Zira İstanbul fâtihinin şimdiye kadar hiç kimseye böyle bir iltifatta bulunduğu işitilmiş bir şey değildi. **Nurullah Efendi** ise, ilmiye sınıfında rütbesi küçük olduğu için bu merâsimde bulunamamıştı. Fakat bu yalan olamazdı. Çünkü delil ortadaydı. **Yahya Bey**, **Fâtih**'in kılıcıyla evine dönmüştü. **Nurullah Efendi**, O'na önce bir şükür secdesi yapmasını söyledi. Bu, büyük bir muvaffakiyetten sonra Allah'a şükür makamında kılınan iki rekâtlık bir na-

mazdı. Sonra Eyüp Sultan'da bir mevlid-i şerif tertib etti. Mütevâzî maaşından fakirlere sadakalar dağıttı.

Akıncılar, devletten maaş almazlardı. Akınlarda elde ettikleri ganimetle geçinirlerdi. Bu sebeple diğer mezûnlara tâyin olundukları mevkilerin ilk maaşı peşin olarak verildiği hâlde akıncılara sadece «harc-ı râh» denilen yol masraflarını karşılamak üzere bir para verilmişti.

Enderun'dan mezun olup da Akıncı mesleğini tercih edenler, sınıf birincisi iseler, rütbeleri binbaşılıktan, ikincilikle bitirenler yüzbaşılıktan ve üçüncülükle bitirenlerin rütbeleri ise onbaşılıktan başlardı. Bu sebeple **Yahya Bey**, daha akıncı mesleğine adım atarken binbaşı rütbesini kazanmış ve harc-ı râhı da bu rütbe icabı olarak diğerlerinden fazla verilmişti. O da kendisine verilen harc-ı râhtan bir çok şükür sadakası dağıttıktan sonra yol hazırlıklarına başladı. Annesi ve kardeşi de kendisi ile birlikte Rumeli'ye gitmek istiyorlardı. **Nurullah Efendi**'nin ısrarlarına rağmen bu fikirlerinden aslâ caymadılar. **Âişe Sıdıka Hanım**:

"-Orada kocamın arkadaşlarından bir çok akıncı beyi vardır. Onlar bize beyimin eksikliğini hissettirmezler. Üstelik büyük oğlum **Bâlî Bey**'in de babasının yerine Niğbolu Sancakbeyi olduğu mâlumunuzdur!.. Sağolun, sizden çok iyilik gördük. Fakat artık evlâdlarım yetişti. Onlarla birlikte olmalıyım!.." diye ısrar etti.

Yola, müteâkib Cuma günü, Cuma namazından sonra Enderun önünden çıkılacaktı. O gün, bütün akıncı namzedleri, mektebin câmi-i şerifinde namazda hazır bulunuyorlardı. Hatib, bu vedâ merâsimi dolayısıyla hutbesini cihad âyetleriyle süsleyerek irad etti. Namazı müteâkib, mekteb müdürü **Mestan Efendi**'nin, Allah'tan bu genç mücâhidlere nusret dileyen veciz ve heyecanlı duâsıyla kafile yola girdi. Kafilenin başkanı,

rütbesi dolayısıyla **Yahya Bey**'di. O'nun annesi için de kafileye bir nakliye arabası ilâve edilmişti. Akıncılara **"İstabli Âmire"** denilen saray ahırından en seçme atlardan birer tane verilmiş, her ihtimâle karşı üç-beş tane atla da bunlar yedeklenmişti.

Kafile, İstanbul surlarının dışına çıkıncaya kadar halkın duâ ve tekbir sayhaları arasında yavaş yavaş ilerleyerek yola koyuldu. Güzergâhta belli başlı askerî kışlalara veya akıncı merkezlerine uğraya uğraya, buralarda istirahat ederek hem kendi ve hem de atlarının ihtiyaçlarını gördükten sonra yola devam eden kafile, önce İzvornik'e gidecekti. **Yahya Bey**'in hâmisi olan **Mihaloğlu İskender Bey**, hâlâ orada Sancakbeyi idi. Bu sebeple önce İzvornik'e varacaklar ondan sonra artık sancakbeyi olmuş bulunan **Bâlî Bey**'in yanına Niğbolu'ya gideceklerdi. Bu sadece bir vefâkârlık icabı değildi. Bunun asıl sebebi **Yahya Bey**'in bir akıncı binbaşısı olarak İzvornik'te, **Mihaloğlu İskender Bey**'in emrinde çalışmak üzere ilk tâyininin oraya yapılmış olmasıydı. Hatta beraberindeki on sekiz akıncının da ilk tayin yerleri İzvornik'ti. İstanbul'dan yola çıktıktan tam on beş gün sonra İzvornik'e yaklaşmışlardı ki, ummadık bir hâdise ile karşılaştılar.

Uzaktan şehrin silüeti göründüğü bir sırada âniden yol kenarındaki ağaçlıklar arasına saklanmış üç kişi kafileyi görmüş ve bundan dolayı dehşete kapılarak hemen ağaçlıklar arasında yola çıkıp atlarını kamçılayarak var güçleriyle kaçmaya başlamışlardı. Kafilenin önünde giden **Yahya Bey**, onların bu hareketine bir mânâ verememişti. Çünkü kıyafetleri itibariyle düşmana benzemiyorlardı. Giyim-kuşamları tamamen müslüman halktan biri gibiydi. Peki öyleyse niçin kaçıyorlardı? Bunda bir iş olmalıydı!.. **Yahya Bey**, âni bir kararla:

"-Yarınız, annemin arabasının yanında kalıp eski

minval üzere yolunuza devam ediniz. Yarınız da benim arkamdan seğirtiniz!.." diyerek atını kırbaçladı.

Akıncılar, eşi-emsâli az bulunur cins atlara bindiklerinden kaçaklara çabucak yetiştiler. Fakat onlar, «Dur!» ihtarına aldırış etmiyorlardı. **Yahya Bey**, onları durdurmak ve konuşturmak istiyordu. Böyle olmasa, arkadan atacağı birer okla hepsini öldürebilirdi. Böyle yapmadı. Onların atlarını hedef alarak ok attı. Kalçasına oku yiyen atlar, şâha kalkarak üstlerindeki köylü kıyâfetli insanları yere attılar. **Yahya Bey** ve arkadaşları derhal onların önüne geçtiler. Adamlar, kılıçlarına davrandılarsa da, çabucak pes demek mecburiyetinde kaldılar. **Yahya Bey**:

"-Nedir, ne var, niçin kaçıyorsunuz?!.." diye sorunca, verdikleri cevaplardan onların müslüman olmadıklarını derhal kavradı.

Çünkü bozuk bir Türkçe ile cevap veriyorlardı. Sıkıştırınca, bunların **Kazıklı Voyvoda**'nın adamları olduğu ortaya çıktı. O sırada **Kazıklı Voyvoda**, İzvornik kalesi'ni basmış, bu adamları da kaleye bir yardım gelirse, gelip kendilerine haber vermeleri için gözcü olarak buraya yerleştirmiş imiş!.. İzvornik Kalesi'ne giden diğer bütün yollarda da böyle gözetleyiciler varmış. Biraz canlarını yakmadıkça bu sözleri ağızlarından almak mümkün olamamıştı.

Yahya Bey, bu, kasden müslüman kıyafetini giymiş düşman askerlerinin derhal ellerini bağlatıp, onları kafilede bıraktığı iki-üç kişiye teslim ederek arkadaşlarına dönüp:

"-Haydin, yetişelim!.. Herhâlde beklediğimiz cihad şevkını daha menzilimize varır varmaz tadacağız!.." diyerek atını mahmuzladı.

Hakikaten o gün, günlerden salıydı. Salı günü İzvornik Kalesi'nde pazar kurulurdu. Yani salı, İzvornik'in haftasıydı. O gün köylüler, kale dâhilinde yaşayanla-

ra satmak için ürettikleri sebze-meyve ve tahıl vs. ile pazaryerine gelir, satacaklarını satar, alacaklarını alır, köylerine dönerlerdi.

Bunu bilen **Kazıklı Voyvoda**, kale kumandanı **Mihaloğlu İskender Bey**'in bir akına çıktığını haber almış bulunduklarından, kalede az bir kuvvetin bırakılmış olacağını düşünmüş ve bu kaleyi basarak kendisine nefes aldırmayan **İskender Bey**'den intikam almak hevesine kapılmıştı. Osmanlı'ya karşı gösterdiği sadâkatsizlik sebebiyle **Fâtih** hazretleri tarafından Voyvodalıktan azledilmiş ve yerine O'nun gibi Osmanlı Sarayı'nda belli bir müddet -rehine olarak- bulunmuş olan kardeşi **Radul** tâyin edilmiş bulunduğundan O, epeyden beri Rumeli dağlarında kaçak dolaşmakta idi. Hatta eski makamına geçmek için yardım talebiyle nezdine gittiği Macar kralı **Matyas Korven**, O'nun yüzünden Osmanlılarla bozuşmak istemediği için kendisini hapsetmişti. Bir yolunu bulup bu hapisten kurtulan **Kazıklı Voyvoda**, dağlarda kaçak geziyor ve böyle çetecilik yapıyordu. Fakat her tarafı Osmanlı toprağı olmuş bulunan İzvornik Kalesi'ne nasıl gelecekti?! Daima yakalanmak ihtimali vardı. Bunun için kendisi ve askerleri, müslüman köylü kıyafetine girmiş ve güya pazaryerine gelen köylülermiş gibi yaya olarak kaleden içeriye dâhil olmuşlardı. Atlarını ise kale dışında bir sipere yerleştirmişti.

Yahya Bey ve arkadaşları, atlarını kamçılayarak kaleye bir an önce ulaşmak ve **Kazıklı Voyvoda**'nın kaçmasına imkân vermeden O'nu yakalamak için acele ediyorlardı. Bu sırada kalede yangın çıkartıldığı belli oluyor, uzaktan gökyüzüne müthiş bir dumanın yükselmekte olduğu görülüyordu.

Yahya Bey ve arkadaşları kaleye dâhil olur olmaz, **İskender Bey**'in konağına yöneldiler. Çünkü **Drakula**'nın birinci hedefi, O'nun çoluk-çocuğu ol-

malıydı. Hakikaten İzvornik Kalesi'nin beylik merkezi olarak kullanılan konağın önüne geldiklerinde, onun cehennemî bir sûrette ateş almış, yanmakta olduğunu gördüler. Yerler, cesed doluydu. Bunlar, **İskender Bey**'in akına çıkarken kaleyi ve evini korumak için geride bıraktığı beş-on muhâfızın cesedleriydi. Fakat bunlar arasında köylü kıyâfetli insanlar da vardı. Bunlar da **Drakula**'nın adamları olmalıydı. Anlaşılan burada müthiş bir vuruşma olmuş, gelenlerin çokluğu karşısında muhâfızlar kâmilen öldürülmüşlerdi. **Yahya Bey**, yaralı bir muhâfız askere yaklaşarak:

"-Ne oldu?" diye sorunca, güçlükle konuşan yaralı:

"-Drakula, Drakula!.." diyebildi. Sonra da:

"-Beyimizin hanımı sizlere ömür!.. Onu şehid ettiler. Ama kızı **Dilruba**'yı kaçırıyorlar. Yetiş!.." diyebildi.

Bunun üzerine etrafa bakınan **Yahya Bey**, iki yüz metre ileride köylü kıyafetli birinin, bir hanımı sürüklercesine kaçırmaya çalıştığını gördü. Şâkiler kaleye köylü şeklinde atsız, bir iki eşekle girmiş olduklarından **Yahya Bey**, bir hamlede bir eşek sırtında **Dilruba**'yı kaçırmakta olan bu adama yetişti. O'nun kaçırmakta olduğu bu hanım **Dilrubâ** olmalıydı. Şimdiye kadar onu bir kere bile görmemiş olduğundan bundan emin olamazdı. Kısa bir vuruşmadan sonra ânî bir kılıç darbesiyle bu şakînin başını gövdesinden kopardı. Acaba bu **Drakula**'nın kendisi miydi? O'nu hiç görmemiş olduğu için bundan da emin olamazdı. Pek tabiî, O'nun adamlarından biri de olabilirdi. Fakat şimdi bunları düşünecek zaman değildi. Adamı haklarken kendisi de omuz başından hafifçe yaralanmıştı. Fakat bunu mühimseyecek zaman değildi. **Dilruba**'yı, atının üzerine koyup kaleye döndü. O, yaralıydı.

Bu hâinler, evi yakmadan önce etrafı ok yağmu-

runa tutmuşlardı ve:

"-Ne oluyoruz?!" diyerek kapıya çıkan annesi **Safiye Hanım**, hemen oracıkta can vermiş, cesedin üzerine kapaklanan kızı **Dilrubâ** hanım da atılan oklardan birinin omuz başına saplanmasıyla yaralanmıştı. Onların niyetleri kadınları öldürmek değildi. Fakat muhafızlarla mücadele ederken bu istenmeden olmuştu. **İskender Bey**'in karısını ve kızını kaçırmak işlerine daha çok gelirdi. Bu sebeple **Drakula** olması muhtemel bulunan biri, kale dışında siperde bıraktığı atlardan birini alıp gelmek üzere kaleden çıkmış, en yakın adamlarından birine de:

"-Bu kızı sırtlayıp siperimize doğru yürü! Ben, bir at alıp geleceğim!.. Onu bindirip kaçırırız!.." tâlimâtını vermişti.

Şimdi kaleye imdat geldiğini fark etmekte gecikmeyen **Drakula**, kız sevdasından vazgeçerek ormana doğru kılıç artığı adamlarıyla kaçmaya başlamıştı. Bunu tahmin etmekte güçlük çekmeyen **Yahya Bey**, adamlarından bir kısmını O'nun tâkibine sevketmişse de, bunlar geç kalmış olmaktan dolayı elleri boş olarak geriye dönmüşlerdi. **Dilruba**'yı, atına alarak gerisin geriye yanmakta olan konağın bahçesine geri gelen **Yahya Bey**, O'nu yatırıp yarasına bakacak bir yer aradı. Konak, samanlık, at ahırları, muhâfızların barındıkları yerler kâmilen yakılmıştı. Her taraftan koyu bir duman yükselmekteydi.

Dilruba, yarı baygın hâldeydi. Yarasının acısından inliyordu. **Yahya Bey**, nihayet O'nu, konağın bahçesinde emin bir yer bularak yatırdı. Yarasından sızan kan, elbisesinden dışarıya vurmuştu. Acaba bu yara derin miydi? **Dilruba**, bundan kurtulabilir miydi? Bunu anlamak için O'nun elbisesini göğüs hizasından biraz geriye iterek yaraya bakmak ihtiyacını hissetmişti. O anda bu genç ve güzel kızın kendisi için nâmahrem

olduğunu akıl edememişti. Lâkin elbisesini kenara itip omuz başındaki ok yarasına bakayım derken bu bey kızının henüz olgunlaşmaya başlayan göğüslerini görmekle ürperdi. Hayatında ilk defa erkek olduğunu hissediyordu. Bu hisle genç kızın yaralarına bakmak ve O'na imkân dâhilinde bir tedâvî tatbik etmekle dînî duyguları arasında muhayyer kaldı. Bir-iki defa elini kızın elbisesine attığı hâlde geri çekildi. Sonra da:

"-Bu hayat meselesi!.. Şimdi O can derdinde!.. Ben neler düşünüyor ve hissediyorum!.." diye kendi kendini ayıpladı.

Dilruba'nın yüzü kağıt gibi bembeyaz olmuştu. Derin derin inliyordu. Bahçe musluğuna giderek yanındaki matarasıyla biraz su alıp geldi. Önce bu su ile O'nun yüzünü güzelce sildi. Sonra cebinden çıkardığı bir mendil ile kuruladı. Diğer bir çevreyi de yaralının göğüs hizasından elini sokarak yara yerinin üzerine bastırdı. Lâkin eli, **Dilruba**'nın tenine deydiği anda iliklerine kadar bir ürperti geçirdi. Bu nasıl olurdu? Kendisine bu kadar iyilik etmiş bir akıncı beyinin kızına kötü gözle mi bakıyordu? Uyanan erkeklik hislerini zabt edememekten dolayı kendinden utandı. Kendi kendisini kınayan düşüncelere dalmıştı ki, arkadaşlarından birinin:

"-Bey, bu kız da anası gibi ölür!.. Buna bir çâre bulmalıyız!.." hitabıyla başını kaldırıp baktı.

Bu, O'nun sınıfının ikincisi **Rüstem Bey**'di. O'nun babası da bu havalîde namlı bir akıncı beyi idi. Burada pek çok tanıdığı olduğundan:

"-**Yahya Bey** kardeşim!.." dedi. "Ben, bu kardeşimizi tedâvî edecek birisini tanıyorum!.. İzin verirsen, hemen O'nu alıp geleyim!"

Yahya Bey:

"-O kimdir?" diye sormak ihtiyacını bile hissetmeden:

"-Hemen, derhal!" deyiverdi.

Rüstem Bey, atına atlayıp kale civarındaki Rufâî Tekkesi'ne seğirtti. Bu tekkenin mübârek şeyhi **Kuddûsî Baba**, akıncıların seferlerde aldıkları kılıç yaralarını tedâvî için otlardan ilâç yapmakla şöhret bulmuş mübârek bir insandı. **Rüstem Bey**, kısa bir müddet sonra, O, yanında olduğu hâlde gelmişti. **Kuddûsî Baba**:

"-Siz bana bir kapla biraz su getirip çekiliniz!.." dedi.

Onlar bir kenara çekildiler. **Kuddûsî Baba**, beraberinde getirdiği bir bezi ıslatarak Dilruba'nın omuz başındaki ok yarasını temizledi. Sonra otlardan yaptığı bir merhemle yarayı kapatıp sıkıca sardı. Sonra da **Yahya Bey**'e dönerek:

"-Evlâdım!.." dedi. "Burada her yer yanmış. Burada barınamazsınız!.. **İskender Bey** gelene kadar bizim tekkeye buyurun!.. Hem ben ihtiyarım; bu kızımızın tedâvîsi için benim sık sık buraya gelmemdense o bizim yanımızda bulunsun. Akşam-sabah yarasına bakarım, süratle iyileşir!.."

Bunun üzerine hep birlikte Rufâî Tekkesi'ne geldiler. Rufâî tarîkatı, **Ahmed Rufâî** hazretlerinin kurmuş olduğu bir tarikattır. Tarikatlar, Allah'ın herkes için eşit miktarda emrettiği ibâdet ve fazîletlerden daha fazlasını yapmaya istîdâdı olanlara, bu istîdâdı kullanmaları için açılmış yollar demektir. İnsanların mizaçları muhtelif olduğu için, tarikatlar da bu farklı mizaçlara göre olan insanlara uygunluk sağlamak maksadıyla çoğalmıştır. Buna göre, her tarikatın usûlü birbirinden azçok farklıdır.

Rufâî Tarikati, İslâmiyet'e hâriçten bakan insanları şoka sokacak ve onların alâkalarını İslâmiyet'e celbedecek şekilde akıl ve havsalaya sığmaz kerâmetlerle doludur. Aslında kerâmet göstermek, bu salâhiyeti hâiz

olanlar için makbul olmadığı hâlde, belli bir maksad için bunların hoş görülmesi de mümkündür. O maksatlardan biri de, insanların İslâmiyet'e celbedilmeleridir. Rufâî tarikatinde, âyin esnâsında şeyhin, müridlere kılıç vurması, şiş sokması veya onların kızgın bir demiri yalamaları gibi gösteriler vardır. Bunu yapanlar, sıhhatçe hiçbir zarara uğramazlar. Bu tarîkat, bu hususta bir istisnâ teşkil etmektedir. Çünkü onun kurucusu **Ahmed Er-Rufâî** hazretleri Peygamber Efendimiz'i ziyaret ettiğinde kabr-i şerifinden o mübârek veliye elini uzatmış ve öptürmüştür. Bu, herkesin gözü önünde olmuş tarihî bir hâdisedir. Bu sebepledir ki, **Ahmed er-Rüfâî** hazretlerinin tarikatinde şeyhlik makamına oturanların böyle şiş sokmak vs. gibi gösteriler yapması men edilmemiştir.

Aslında keramet, onu gösterenin nefsine bir takviye olmak ihtimalinden dolayı kötü göründüğü hâlde, burada İslâm'ın hâricindekilere onların alâkalarını uyandırmak maksadıyla bu câiz addedilmiştir. Üstelik tasavvuf yolu, aslında ve belki de sadece nefisle mücâdele esâsı üzerine kurulmuş olduğu hâlde şu gâye dolayısıyla Rufâîlerde bu gibi hareketler mâzur görülmüştür. Bu sebeple olmalıdır ki, Rufâî tekkeleri, daha çok Müslümanlar'ın, gayr-i müslimlerle haşır-neşir yaşadıkları yerlerde görülür. İşte İzvornik'teki bu Rufâî Tekkesi de bu tarikatin şu aslî gâyesi sebebiyle burada açılmıştı.

Onun şeyhi, işte bu, **Kuddûsî Baba** adındaki kâmil insandı. Cuma akşamları bu tekkede zikir meclisleri toplar ve bunlara gayr-i müslimleri ve hatta onların papazlarını bile dâvet ederdi. Müridlerin vücutlarına bu zikir esnasında çeşitli yerlerinden şiş soktuğu hâlde, onların vücudundan bir damla kan çıkmadığını görenler veya kızgın demiri dillerine sürdükleri hâlde dillerinin yanmadığına şahid olanlar içinden Müslü-

manlığı kabul eden bir çok kimse çıkmıştı. Bunların arasında aslen papaz olanlar da vardı.

Yahya Bey, İskender Bey dönene kadar takriben on-onbeş gün bu tekkede misafir olmuş ve Cuma âyinlerine katılarak şiş sokulmasını ve kızgın demir yalanmasını görmüştü. O da **Dilruba**'yı kaçırmakta olan askerle vuruşurken kolundan yaralanmıştı. **Kuddûsî Baba**, O'nun kolundaki yarayı da tedâvî ediyordu. Bir gün âyinden sonra **Kuddûsî Baba** ile koyu bir sohbete dalmıştı. O'na bu kerâmetleri nasıl gösterebildiğini sormuş ve umûmiyetle tarikatler hakkında kendisinden bir hayli bilgi aldıktan sonra Rufâî Tarikatı'nın esaslarını da öğrenmiş ve yukarıda söylediğimiz gibi bu tarikatın kurucusu **Ahmed er-Rufâî** hazretlerinin Peygamber Efendimiz'in vefâtlarından çok sonra fiilen elini öpebilmesi sebebiyle bu âşikâre kerâmet gösterme müsâadesinin haleflerine de geçtini öğrenmişti. Kolundaki yara çoktan iyileşmiş olduğu hâlde, **Dilruba** ile ilk karşılaştığı anda gönlünde açılan yara bir türlü kapanmıyordu. Gezip dolaştığı her yerde O'nun hayalini görüyor ve **Kuddûsî Baba, Dilruba**'nın yarasını her pansuman edişinde ne yapıp yapıp O'nun yanında bulunuyordu. Beyinin kızına karşı duymaya başladığı bu hissi izah edemiyor, bu hususta **Kuddûsî Baba**'ya danışmak istiyor, fakat O'nunla böyle bir bahsi konuşmaktan hayâ ettiği için hep susuyordu. Fakat bir gün kolundaki kılıç yarasını bahane ederek:

"-Efendi hazretleri!.. Yaptığınız ilâçlar ve tedâviniz sayesinde kolumdaki kılıç yarası hamdolsun iyileşti. Fakat bu kılıç yarasından bakiye midir, nedir, bilemiyorum, içimde daimî bir sızı hissediyorum!.." deyince, O'nun hâlini çoktan beri fark etmiş olan **Kuddûsî Baba**:

"-Evlâdım!.." dedi. "Utanma, söyle!.. Sen, âşık olmuşsun!.. Aşk, ayıp bir şey değildir. Allahu Azimüşşân,

bütün canlıları erkekli ve dişili olarak yaratmıştır. Nesillerinin devamını da bunlar arasındaki bir birlik ve beraberlik şartına bağlamıştır. Bunun gerçekleşmesi içinse her cinsin erkeği ile dişisi arasında bir celbolma kanunu halketmiştir. Bu şüphesiz insanoğulları için de böyledir.

Muhabbet, bu âlemi dolduran varlıkların en temel varoluş sebebidir. Ezelde, yalnız Cenâb-ı Hakk'ın kendisi vardı. Varlığına duyduğu muhabbet sebebiyle bilinmeyi murad etmiş ve bütün mahlûkâtı "Latîf" ve "Hâlık" gibi sıfat-ı ilâhiyyelerini tecellî ettirerek vücûda getirmiştir. Sen de bu kanundan istisna olacak değilsin ya?!.. Sendeki bu hâl, kılıç yarasından değildir. O, çoktan kapanmıştır. Gönül yarası ise, vuslata kadar devam eder."

Yahya Bey, sırrının bu sûretle keşfedilmiş olmasından dolayı mahcub oldu ve:

"-Aa! Sahi bu içimi sızlatan kılıç yarası değil de, gönül yarası mıdır?" deyince, **Kuddûsî Baba**:

"-Evlâdım, bunu sen de biliyorsun, fakat itiraf edemiyorsun. Çünkü kurtarmaya mecbur olduğun bir genç kıza âşık olmayı, bir irâde zaafı ve kusur zannediyorsun!.. Halbuki ameller niyetlere göredir. Senin gâyen, temizdir. Niyetinde bir kötülük yok!.. Tekrar ediyorum, aşk, cürüm değildir. Bilâkis güzel bir şeydir. Çünkü Allah muhabbetine ulaşmak için, beşerî aşk, zarûrî bir merhaledir. O sebeple beşerî aşka "aşk-ı mecâzî" denilir. Gerçek aşk yaratıcıya karşıdır. Fakat insanoğlunun kalbi ancak beşerî aşk ile ilâhî aşka istidat kazanır. Aksi halde kalp, işlenmeyen ham toprak gibi istidatsızlaşır. Şimdi itiraf et bakayım, yüreğindeki sızının sebebi **«kılıç yarası mı, gönül yarası mı»**dır? Hadi, utanma, söyle!.." dedi.

Yahya Bey, utancından yüzü kıpkırmızı olduğu hâlde başını eğip sükût etti. Onlar şimdiye kadar **Bâlî**

Bey'le birlikte **"Malkoçoğlu Kardeşler"** idi. Şimdi bir de **"Malkoçoğlu Bacanaklar"** mı olacaklardı acaba!.

Çünkü **Dilruba**'nın ablası **Dilâra** çok evvel ağabeyi **Bâlî Bey** le evlenmiş ve ondan **Yahya Bey**'in **Ali** ve **Turali** isminde şimdi kendisi gibi delikanlılığa adım atmakta olan iki yeğeni Dünyâ'ya gelmişti.





-IV-
SEFER MEŞAKKATİ, BÜYÜK BİR ZEVKTİR!..

1486 yılı ilkbaharında Silistre Sancakbeyliği konağında büyük bir telâş yaşanıyordu. Zira artık Silistre Sancakbeyi olan **Bâlî Bey**, küçük evlâtları yedi yaşındaki **Hamza** ile beş yaşındaki **Sinan Bey**'leri sünnet ettirecekti. Haftalardan beri hazırlık yapılmış, İstanbul'dan mâşallâhlı, nazar boncuklu, mavi takkeli sünnet kıyafetleri getirttirilmişti. Bir ay evvelden Silistre ve civarında ilân edilerek fakir âile çocuklarının da **Bâlî Bey**'in çocukları ile birlikte sünnet olabilecekleri halka duyurulmuş bulunduğundan yirmiye yakın sünnet çocuğu ortalıkta cıvıl cıvıl dolaşıyordu.

Bâlî Bey 1461 yılında babası **Hamza Bey**'in, Eflâk Voyvodası **Drakula** tarafından fecî bir şekilde şehid edilmesinden hemen sonra, O'nun yerine Niğbolu Sancakbeyi olmuş, daha sonra da memûriyeti Silistre'ye nakledilmişti. 1486 yılındaki bu merâsime kadar Rumeli'de yapılan hemen hemen bütün akınlara

katılarak, şöhretli bir akıncı beyi olarak ülkenin her tarafında tanınmış bulunuyordu.

Kardeşi **Yahya Bey** ise, İstanbul'daki Enderun'u bitirip İzvornik'e dönmesinden itibaren Akıncı binbaşı olarak başladığı hizmet ve faaliyetleriyle süratle yükselmiş, 1480 yılında Bosna Sancakbeyliği makamına getirilmiş, ondan bir sene sonra da Rumeli Beylerbeyi olmuştu. Bu sebeple artık **"Yahya Paşa"** ünvanıyla anılmaktaydı. **Bâlî Bey** ve **Yahya Paşa** hemen hemen Rumeli'deki bütün akınlara katılmak ve göz kamaştırıcı başarılar elde etmiş olmalarından dolayı her tarafta **"Malkoçoğlu Kardeşler"** diye anılmaktaydılar.

Ancak **Bâlî Bey**, İzvornik Sancakbeyi olan **Mihaloğlu İskender Bey**'in kızı **Dilârâ** ile evleneli yirmi beş sene olmuş ve bundan aslan yavrusu gibi dört erkek evlâdı Dünya'ya gelmişti. Bunlardan **Ali Bey** şimdi 22, **Turali Bey** ise 20 yaşında civan gibi bir delikanlıydılar. Onlar da çoktan beri akınlara katılmakta ve parlak başarılar elde etmekte olduklarından bunlardan da **"Malkoçoğlu Kardeşler"** diye bahsedilmekteydi. Bu karışıklığa nihayet vermek için bir müddetten beri **Bâlî Bey** ile **Yahya Paşa**'ya **"Büyük Malkoçoğlu Kardeşler"**, **Ali** ve **Turali Bey**'lere ise **"Küçük Malkoçoğlu Kardeşler"** deniliyordu.

Bâlî Bey'in bu iki evlâdından sonra uzun müddet çocuğu olmamış, olanlar da yaşamamıştı. Epey bir aradan sonra şimdi sünnet edilmek üzere olan **Hamza Bey** ile **Sinan Bey** Dünya'ya gelmişlerdi.

Sultan Fâtih hazretlerinin 1481 yılında vefâtından sonra Rumeli'deki Akıncı faaliyetlerinde bir durgunluk görülmekte ve bundan dolayı bütün akıncı beyleri ciddî bir rahatsızlık hissetmekteydiler. Bu sebeple idi ki, **Bâlî Bey**, bu mes'ud sünnet hâdisesi dolayısıyla Rumeli'deki akıncı beylerinin hemen hemen hepsini dâvet etmiş, onlarla bu vesileyle bir istişârî

toplantı yapmayı plânlamıştı.

Dâvetliler arasında kayınpederi olan ve artık bir hayli yaşlanmış bulunan **Mihaloğlu İskender Bey** baş köşeyi işgal ediyordu. Ömrünü Rumeli muharebelerinde geçirmiş ve yüzlerce defa, Tuna Nehri'ni geçerek bu nehrin kuzeyinde, taâ Viyana kapılarına ve Adriyatik Denizi'nin kuzeyindeki Belgrat'a kadar çeşitli akınlara katılmış olan bu tecrübeli akıncıya herkes büyük bir hürmet gösteriyordu. O, çoktan beri Paşa olmuş bulunmasına rağmen, hâlâ arkadaşları tarafından bir alışkanlık eseri olarak "Bey" lâkabıyla anılıyordu. Ayrıca O, sadece **Bâlî Bey**'in değil, aynı zamanda **Bâlî Bey**'in kardeşi **Yahya Paşa**'nın da kayınpederi idi. İki kızından **Dilârâ**'yı **Bâlî Bey**'e; **Dilrubâ**'yı ise, **Malkoçoğlu Yahya Bey**'e vermişti. **Yahya Bey**, Enderun'dan dönünce İzvornik'te, düşman tarafından kaçırılırken kurtardığı ve bu esnâda âşık olduğu **İskender Bey**'in kızı **Dilruba** ile Rufâî tekkesi şeyhi **Kuddûsî Baba**'nın aracılığıyla evlenmişti. Ağabeysine aşırı muhabbetinden dolayı, bu hanımdan olan ilk oğluna **"Bâlî"** adını vermişti. İleride amcasından ayırdedilmek için buna **"Küçük Bâlî Bey"** denilecekti.

Mihaloğlu İskender Bey, hem ev sahibi iki akıncı beyinin kayınpederi olması ve hem de dâvetliler arasında en yaşlı ve tecrübeli bir akıncı beyi bulunması dolayısıyla baş köşeye oturtulmuştu. Etrafında kendisinin kardeşi **Mihaloğlu Ali Bey**, **Evrenosoğlu İsa**, **Hasan** ve **Ahmed Bey**'ler, **Turhanoğlu Ömer Bey** gibi en tanınmış akıncı beyleri yer almışlardı.

Bâlî Bey'in çocuklarıyla birlikte fukarâ çocuklarını da sünnet edecek olan Rufâî tekkesi şeyhi **Kuddûsî Baba**'nın teşrifi bekleniyordu. Vakit, öğleye yaklaşırken dâvetlilerin hemen hemen hepsi de teşrif edip yerlerini almışlardı. Henüz gelmemiş olan, sadece, çocukları sünnet edecek olan **Kuddûsî Baba**'ydı.

Konağın alt katındaki salonda, gerek **Bâlî Bey**'in çocukları ve gerekse diğer çocuklar için çeşitli oyuncaklarla süslenmiş yataklar hazır edilmişti. Nihayet **Kuddûsî Baba**'nın elinde sünnet çantası olan yardımcısı ile birlikte teşrif ettiği görülünce, hepsi, bu ihtiyar din adamına hürmeten ayağa kalkıp O'na başköşede yer gösterdiler. **Kuddûsî Baba**, elini kalbinin üstüne götürüp hafif bir reveransla bu mücâhid topluluğuna selâm verdikten sonra:

"-Hayır, beyler!.. Önce işimizi yapalım, ondan sonra oturur, sohbet ederiz..." dedi. Bunun üzerine sünnet olacak çocuklar getirtilerek birer birer **Kuddûsî Baba**'nın eli öptürüldü.

Fakat bunlar arasında **Bâlî Bey**'in büyük oğlu **Hamza Bey**'in mevcud olmadığı görülünce büyük bir telâş yaşandı. Tam sünnet olacağı sırada bu çocuğa ne olmuştu?!.. Konağın bütün odaları arandı. Yok, yok, yoktu!.. **Bâlî Bey**, günlerden beri bir alâka merkezi hâline gelmiş bulunan ve çeşitli hediyeler ve gösterişli elbiselerle oyalanmakta bulunan bu çocukların, kendilerinden daha büyük birinden başlarına gelecek olanı öğrenip korkmuş bulunabileceklerini düşünerek:

"-Samanlıklara kadar her tarafı arayınız!.." tâlimâtını verdi

Hakikaten kısa bir zaman sonra, konağın bahçesindeki samanlığa saklanmış olarak **Hamza Bey**'i bulup getirdiler. **Bâlî Bey**:

"-Bir akıncı çocuğu olarak sünnet olmaktan korkmak, sana yakışıyor mu?" diyerek O'nu azarladıysa da, **Kuddûsî Baba**, çocuğun gururunu korumak için:

"-Hayır babası!.. Bu yiğit delikanlıda korkacak göz mü var?!.. O, sadece bize oyun etmek için saklandı." dedi ve sonra **Hamza Bey**'e dönerek:

"-Öyle değil mi güzel yavrum!.." diyerek başını okşadı.

Hamza Bey'in bulunup getirilmesiyle sünnet merâsimi başlamış oluyordu. Topluluk hep bir ağızdan:

"-Oldu da bitti maşallâh!.." sayhalarından sonra nakarat hâlinde **Yunus Emre**'nin şu ilâhîsini okumaya başladılar:

"Arayu arayu bulsam izini,
İzinin tozuna sürsem yüzümü,
Hak nasip eylese görsem yüzünü,
Ya **Muhammed** canım arzular seni!..

*

Bir mübârek sefer olsa da gitsem,
Kâbe yollarında kumara batsam,
Hub cemâlin bir kez düşte seyretsem,
Ya **Muhammed** canım arzular seni!..

*

Zerrece kalmadı gönlümde hile,
Sıdk ile gelmişem ben bu hak yola,
Ebûbekir, **Ömer**, **Osman** da bile,
Ya **Muhammed** canım arzular seni!..

*

Ali ile **Hasan**, **Hüseyin** anda,
Sevgisi gönülde muhabbet canda,
Yarın mahşer günü Hak divanında,
Ya **Muhammed** canım arzular seni!..

*

Arafat Dağı'dır bizim dağımız,
Anda kabul olur duâlarımız,
Medine'de yatar Peygamberimiz,
Ya **Muhammed** canım arzular seni!..

*

Yunus medheyler seni dillerde,
Dillerde, dillerde hem gönüllerde,
Ağlayu ağlayu gurbet illerde,
Ya **Muhammed** canım arzular seni!.."

Bir taraftan topluluk yüksek sesle bu ilâhîyi söylerken diğer taraftan **Kuddûsî Baba** da birer birer önüne getirilerek sandalyeye oturtulan ve her birine bir başkasının kirvelik yaptığı çocukları sünnet ediyordu. Topluluk, **Kuddûsî Baba**'nın önüne her yeni çocuk getirilişte ilâhîyi keserek birkaç kere:

"-Oldu da bitti, mâşallâh!.." diye bağırışıyor ve ayaklarıyla zemine vurarak büyük bir gürültü çıkarıyor, bu sırada da sünnet icrâ ediliyordu.

Bu minval üzere bir saat geçmeden yirmiden fazladan çocuk sünnet edilmiş ve hazırlanan döşeklere yatırılmıştı. **Bâlî Bey**:

"-Beyler, biz artık yukarı kata çıkalım!.. Buraya, bahçede bekleşmekte olan hanımlar gelsin!.. Ben, cambaz ve hokkabaz gibi bazı göstericiler hazır ettim. Onlar, çocukları oyalarken bizim burada bulunmamız gerekmez. Bir de İstanbul'dan **Karagöz** gösterisi yapacak kimseler getirttim. Burayı onlara bırakalım!.." dedi.

Bu teklif üzerine, akıncı beyleri konağın bir üst katındaki salona çıktılar. Çeşitli ikramlardan sonra cemaatle öğlen namazlarını kıldılar. Namazdan sonra **Kuddûsî Baba** yorulduğunu beyân ederek izin alıp tekkesine döndü. Zira Rumeli bey ve paşalarının müzâkeresine başladıkları askerî meseleler, O'nu pek de alâkadar etmiyordu.

Mihaloğlu İskender Bey, burada da başköşeye oturtulmuştu. O, **Bâlî Bey** tarafından çağrılmalarının asıl sebebinin sünnetten ziyâde bu vesileyle Rumeli'deki akıncı faaliyetleri hakkında geniş bir istişârede bulunmak olduğunu biliyordu. Bu sebeple söze başlayarak:

"-Gaza ve cihad arkadaşlarım!.. Hepimiz, böyle bir araya gelmek imkânını her zaman bulamıyoruz. Serhatlar tekin değildir. Deniz gibi boyuna kıpırdar. Vukuâtsız olmaz!.. Bu bakımdan, kimse sefer dışın-

da bulunduğu yerden ayrılamıyor. Bugün şu mes'ud vesileyle bir araya geldiğimize göre, bunu değerlendirerek Rumeli'deki hâli hazır durumumuzu ve geleceğimizin ne olacağını görüşüp konuşmalıyız!.." deyince, dâvetliler hep birlikte O'nu tasdik ettiler ve:

"-Buyurun, buyurun!.." diyerek ilk sözü kendisine bıraktılar. O da:

"-Beylerim!.. Paşalarım!.." hitâbıyla bir durum muhâsebesi yapmak üzere söze başladı ve:

"-Biliyorsunuz!.." dedi. "Cihan tarihinin emsalsiz bir hükümdarı olan cennetmekân efendimizin otuz senelik saltanat müddeti, Rumeli ağırlıklı cihad faaliyeti ile geçmiştir."

O'nun, bu cümleyle kasdettiği, **Fâtih Sultan Mehmed Han Gâzi** idi. Hakikaten O'nun saltanat yıllarını dolduran mücâdelede Rumeli'deki fütuhat, büyük bir ağırlık teşkil etmekteydi. Akıncı beyleri bu tecrübeli kumandanlarını sükûnetle dinliyorlardı. O, sözüne devamla:

"-Fakat ben, o mübârek Padişahımızın âhirete intikalinden sonra bizim Rumeli'deki faaliyetlerimizde bir durgunluk müşâhede etmekteyim. Bu durum, geleceğimizin pek parlak olmadığını gösterir. Zira şu Rumeli toprağının her tarafı gizli ve âşikâr düşmanlarımızla doludur. Onların pek çoğu kılıçlarımıza baş eğmiş olsalar da, fırsat kolladıklarından aslâ şüphe edilemez. Biz böyle devletin zirvesindeki atâlete (hareketsizliğe) ayak uydurarak hareketsiz kalırsak, akıncılık ruhunun zamanla köreleceği muhakkaktır. Öyleyse bir şeyler yapmamız gerekmez mi?!."

İskender Bey'in sözünün bu noktasında kardeşi **Mihaloğlu Ali Bey** itirazla:

"-Bir dakika ağabey!.. Bu sözünüz bana pek doğru görünmedi. Sâbık sultanımız **Fâtih Hazretleri** ile bugünkü padişahımız **Velî Bâyezid** arasında büyük

bir fark mevcutmuş gibi söze başladınız. Bence böyle bir hüküm vermek için vakit henüz erken değil mi? **Sultan Bâyezid** hazretlerinin iktidarı şunun şurasında daha beş seneyi bile doldurmamış bulunuyor!.. **Sultan Fâtih** ise, otuz sene iktidarda kalmıştır. Otuz senenin yanında dört-beş sene çok az bir zaman değil mi?!. Üstelik bugünkü Padişahımız, üç sene evvel Macaristan üzerine Morova Seferi'ni yapmış, ertesi yıl, yani 1484'te ise Boğdan Seferi'ni gerçekleştirmiştir. Bu içinde bulunduğumuz yıl ise, geçen sene başlamış bulunan Osmanlı-Memlûk Harbi'ne devam etmekte bulunduğunu hepimiz biliyoruz. Dört senede şu Rumeli bölgesinde padişahın başında bulunduğu iki büyük sefer, az bir şey midir?!." deyince, **İskender Bey** şöyle cevap verdi:

"-Evet, azdır!.. **Fâtih** hazretlerinin devri ile mukayese edildiği zaman az olduğunu siz de kabul etmek zorundasınız. Çünkü o mübârek Padişah, otuz senelik iktidarı zamanında tam yirmi altı sefer-i hümâyun yapmış, bunların başında kumandan olarak bizimle birlikte düşmana kılıç sallamıştır. Bunların kâhir ekseriyeti ise, Rumeli'dedir. Bu, O'nun iktidarında aşağı yukarı her seneye bir sefer isabet etmesi demek değil midir?! Üstelik o mübârek Padişah, Anadolu'da uğraşırken bile, bizlere tâlimâtlar yağdırarak bizi Dalmaçya sâhillerinde, Macar ovalarında veya Kırım Hanlığı'na doğru Beserabya havalisinde sefere çıkarmak için üzerimize yağmur gibi emirler yağdırmıyor muydu? Biz, şimdi bekliyoruz. Padişahımız, sefere çıksın, başımıza geçsin de bir büyük akın gerçekleşsin!.. O ise, ya hükümet merkezinde oturmakta veya Anadolu dâhilinde uğraşmaktadır."

Mevcud padişahın böylesine târiz oklarına muhatab olması, O'na karşı derin bir bağlılık duyan beylerde müthiş bir soğukluk husûle getirdi. Başkası olsa, O'nu

susturur, Padişaha dil uzatılmasına müsaade etmezlerdi. Fakat konuşan, bir ömür boyu kelle koltukta bu devlet için kılıç sallamış bir pîr-i fânî olduğundan itiraza cesaret edemediler. Sadece kardeşi **Ali Bey**, konuşmanın bu tenkid üslubunu hafifletmek için söz aldı ve:

"-Ağabey!.." dedi. "Unutmayınız ki, göklere çıkardığınız, bizim de tasdikte tereddüt etmediğimiz büyük kumandanımız **Mehmed Han Gâzi** hazretlerinin ilk seferi de Anadolu'daki Karaman Beyliği üzerineydi. Devletimiz, çepeçevre düşmanla kuşatılmış bulunduğundan hangisi ile evveliyetle uğraşmak gerekiyorsa, Padişahımız ve etrafındaki paşalar onu tercih etmek mecburiyetindedirler.

Üstelik **Fâtih hazretleri**, tahta çıktığı zaman bu makamda rakîbi yoktu. O'nun altı aylık bir kardeşi vardı ki, paşalar, o büyük hükümdarın birinci padişahlığı zamanındaki gönül kırıklığı sebebiyle kundakta bir çocuk olan bu kardeşi kullanarak ihtilâl teşebbüsünde bulunmuşlar ve bu musîbet, o küçük şehzâdenin boğdurulması neticesinde çabucak bertaraf edilebilmişti. Halbuki **Sultan Bâyezid** hazretleri tahta oturduğu günden beri kendisiyle rekabet hâlinde bulunan **Cem Sultan**'ın çıkardığı gâilelerle uğraşmaktadır. Arkasından emin olmadıkça, Rumeli'de yeni bir sefere çıkabilmesini nasıl bekliyorsunuz?!.." deyince **İskender Bey**, O'nun sözünü keserek:

"-Evet doğrudur. Padişahımız Efendimiz hazretlerinin **Cem Sultan** gâilesiyle başının belâda olduğunu hepimiz biliyoruz. Şimdi buna bir de Osmanlı-Memlûk muhârebeleri ilâve olmuştur. Ancak Padişahlar bir geminin kaptanına benzerler. Gemi fırtınaya tutulduğunda, içindeki eşyalardan bazılarını denize atmak fedâkârlığında bulunamayan kaptanlar gemiyi batırırlar. Bakınız, siz de ne güzel söylediniz, Peygamber

Efendimiz'in medhine mazhar olmuş bulunan o büyük kumandan bile altı aylık kardeşini bir fitneye sebep olmak ihtimali belirdiği anda boğdurtmakta tereddüt etmemiştir. Halbuki bugünkü padişahımız, **Cem Sultan** hazretlerine O kılıca sarılmış bulunduğu hâlde, eline geçen bütün fırsatları hebâ ederek kıyamamış ve bundan dolayı hem kendi ve hem de devletin başındaki belâyı büyütmüştür. Bakın, göreceksiniz; bundan böyle de eline fırsat geçse, O'nun öldürülmesini irâde edemeyecektir. Çünkü O, derviş tabiatlı bir padişahtır. Halkın daha şimdiden O'na **"Veli Bâyezid"** demeleri de bu sebeptendir.

Allah'ın velî bir kulu olmak elbette güzel bir şeydir. Ama biz, başta Padişahımız olmak üzere, bizi mağlub ederek taa Orta Asya'ya kadar kovalamak emelinde olan küffar karşısında sel önündeki bir bend gibiyiz. Gönülden ziyâde akla tâbî olmak ve milletimizin ayakta kalmasını sağlamak için her şeyden önce cihad gayreti ile hareket etmeliyiz. Dinde kendini ibâdete vererek ferdî derinleşme, devlet idaresini deruhte edenler için değildir. Onlar, takvâyı şahsî hayatlarında tercih edebilirler. Resmî vazifelerini de bu ölçüde yaparlarsa, işte böyle âtıl kalırlar!.. Hatırlayınız, **Fâtih Hazretleri** de tasavvuf yolunda ilerlemek istemiş, fakat ileri görüşlü bir âlim olan **Akşemseddin hazretleri**:

"-Sen bu devlete lâzımsın!.. Tasavvuf yolunda ilerleyenlerin bu vâdideki meşgûliyetten aldıkları zevk, taht üzerinde oturmaktan alınacak zevkten üstündür. Bu zevki tadarsan, Padişah olmanın zevki gözünden düşer. Halbuki sen, padişah olarak Müslümanlar'a hizmet etmek husûsunda müstesnâ kaabiliyetlere sahipsin. Bu kaabiliyetleri, cihad vâdisinde kullanman, ümmet hesâbına daha büyük bir kazanç olacaktır!.." diyerek O'na mâni olmuştu."

Ali Bey yeni Padişah hakkındaki bu "âtıl kalma"

hükmüne itirazla:

"-Evet..." dedi. "O'na halk, **"Velî Bâyezid"** diyor, bu doğru!.. Fakat kanaatimce O, velâyetin icablarınca, sadece şahsî hayatını idâme ettirmektedir. Devlet hayatında ise, at sırtından indiği ve kılıcını kınına soktuğu iddia edilemez. Şu anda bile Kayseri'ye kadar dayanmış bulunan Memluklular'la harb etmekte olduğunu neden dikkate almıyorsunuz?!."

İskender Bey cevap verdi:

"-Dikkate alıyorum da, evveliyetin Anadolu'da değil, Rumeli'de olduğunu söylemek istiyorum. Bakınız, **Fâtih Hazretleri**, otuz senelik iktidarı zarfında Doğu Roma ve Trabzon gibi imparatorluk vasfında iki devletle birlikte Kırım, Karaman, Sırbistan ve Bosna olmak üzere dört krallığı ortadan kaldırmış, on bir prenslik veya dukalığı kılıcına râm etmiştir. Bu demektir ki, on yedi devletin fâtihidir. Bunların sadece beşi türktür. On ikisi hıristiyan devlettir. Bunların da Trabzon Rum İmparatorluğu ile Bizans hâriç tutulursa, geri kalanı Rumeli toprağındadır. Bu, Fâtih hazretlerinin Rumeli'deki fütuhata ağırlık verdiğinin bir göstergesi değil midir?!.. O büyük hükümdar devletimizin başına geçtiğinde, ülkemizin genişliği 964.000 kilometre kareydi. Yani **Timur** gâilesi sonrasında parçalanan imparatorluğumuz, ancak **Yıldırım Beyazıd** devri genişliğine ulaşabilmişti. O büyük hükümdarın vefâtı ânında vatanımız 2.214.000 kilometre kareye ulaşmıştır. Geçen gün devletin aldığı vergileri tâkip etmekle mükellef bulunan defterdâr efendi ile konuşmuştum. Bu rakamlar ondan aldım. O diyordu ki:

"-Bu 2.214.000'nin 1.703.000 kilometre karesi Avrupa toprağındadır. Asya'da ise, geriye kalan 511.000 kilometre kare toprağımız mevcuddur. Şu rakamlar, o büyük hükümdarın devlete hâkim kıldığı hedefin Rumeli üzerinde ağırlık taşıdığını göstermiyor

mu?!.."

Huzurda bulunan beyler ve paşalar, O'na hak verseler de, yeni Padişahı tenkid zemininde konuşmaya ve bu sûretle O'nu tasdike cüret edemiyorlardı. Bu sebeple istişâre **İskender Bey**'le kardeşi **Ali Bey** arasında bir diyaloğa (ikili görüşmeye) inkılâp etmiş bulunuyordu.

Mihaloğlu Ali Bey, hem O'nun kardeşi olduğu ve hem de rütbece aynı seviyede bulunduğu için kendisine böyle cesûrâne karşılıklar verebiliyordu.

Gerçekten **Mihaloğlu Ali Bey** de yıllardan beri Rumeli'deki akınlarla temâyüz etmiş bulunan namlı bir akıncı beyi idi. **Fâtih Hazretleri**, 1473 yılında Akkoyunlu hükümdarı **Uzun Hasan**'la hesaplaşmaya hazırlanırken bir çok kıdemli akıncı beyi dururken **Mihaloğlu Ali Bey**'i Rumeli'nin muhafazasına memur etmişti. O da, bu esnada tertiplediği büyük bir akınla Varadin'i zabdetmişti. Emrinde sadece on sekiz bin akıncı mevcut olduğu hâlde, düşmandan tam altmış bin kişiyi esir etmiş ve buna ilâveten dokuz yüz bin de binek hayvanını ganimet olarak ele geçirmişti. Bu büyük başarı üzerine O'nun rütbesi de, genç yaşta "Paşa"lığa yükseltilmişti.

Lâkin bu rütbesine ve akıncılar arasındaki büyük şöhretine rağmen, O da, **İskender Bey**'den yaşça bir hayli küçük olduğu için yeni Padişahın tenkidi zeminindeki sözlerin söylenmesine mâni olamıyordu. Öteki bey ve paşalar ise, baştan beri susup dinlemeyi tercih ediyor ve bu iki kardeş arasındaki münakaşaya karışmak cesaretini gösteremiyorlardı.

İskender Bey, konuşmasına devamla:

"-Bakınız!.." dedi. "Size **Fâtih Hazretleri**'nin zamanındaki vak'aları kısa bir sûrette hatırlatırsam, sanırım sizler de bana kolaylıkla hak vereceksiniz!.. O büyük şahsiyet, şehzâdeliğinde babası **Gâzi Hünkâr**'la

(**II. Murad**) birlikte, O'nun üç seferine iştirak etmiştir. Bunlar: 1448 yılındaki ikinci Mora Seferi, aynı yıl gerçekleşmiş olan ikinci Kosova Harbi ile 1450'deki ikinci Arnavutluk Seferleri'dir. Bunların her üçü de, Rumeli'de vâkî olmadı mı?!.."

İskender Bey, böyle söylemesine rağmen aslında muhataplarından bir cevap beklemiyordu. Buna rağmen kardeşi **Ali Bey**:

"-Fakat tahta geçince ilk seferini Karaman üzerine tertiplemiş olduğunu da unutmayınız!.." deyince **İskender Bey**:

"-Evet!.." dedi. "Bunu biliyorum. Daha önce de hatırlattın. Fakat unutma ki, Karaman Seferi'nin âciliyeti vardı. Onlar da **Timur** mel'ûnu gibi nasıl müslümanlardıysalar, bize karşı Papalık'tan bile yardım görüyor ve destek alıyorlardı. Devletimiz, daha önce de bir çok kereler kendilerine hadlerini bildirmişse de, Padişahlarımızın, haklı olarak bile müslüman kanı dökmekten çekinmelerinden istifâde ederek beyliklerinin ortadan kalkmasını önlemişler, bunun için dâima Konya âlimlerini ricâcı olarak göndermişlerdir. Böylece Padişahlarımızın hüsn-i niyet ve müsamahasından istifade etmiş, fakat bunu birçok kereler kötüye kullanarak ahidlerini bozup tekrar be tekrar topraklarımıza saldırmışlardır.

Onlar böyleydi de, bir müslüman Türkmen beyi olan **Uzun Hasan** sanki farklı mıydı?!.. O da akrabalık tesis etmiş bulunduğu Trabzon Rum İmparatoru, Hıristiyan Gürcü Krallığı ve Papalık arasında bize karşı bir üçlü ittifak peşinde koşmuyor muydu?!.. Fakat **Fâtih Hazretleri**, öylesine güzel bir zamanlama ile onlarla mücadele etmiştir ki, bunların arzu ettikleri ittifakı gerçekleştirmelerine imkân vermeden hepsinin hakkından gelmiştir!.."

İskender Bey, **Fâtih**'in bu dahiyâne siyâsetini

uzun uzun anlattıktan sonra, O'nun seferlerini sayıp dökerek Rumeli'ye ağırlık verdiğini isbat etmek için:

"-1451'de Birinci Karaman Seferi... Bu, işaret edildiği gibi Anadolu istikametinde bir sefer-i hümâyundur. Fakat O'nun ikinci seferi 1453 İstanbul'un fethidir. Bilindiği üzere, İstanbul'un Anadolu sâhili çoktan bize geçmişti. **Fâtih Hazretleri**'nin bu seferi, Rumeli'deki ilk ve belki de hayatının en ehemmiyetli zaferi olarak tarihe geçmiştir. Aynı yıl, Cenevizliler'in elinden, Meriç Nehri'nin denize döküldüğü yerdeki Enez'i almıştır.

Fâtih hazretleri, ertesi yıl yani 1454'te bir Cenèviz kolonisi olan Kırım'ın limanı Kefe'yi devletine katmıştır. Bu sefere kendisi katılmadığı için bunu da hâriç tutabiliriz. Fakat aynı yıl, Birinci Sırbistan Seferi'ni yapmış ve o sene, kuzey Ege Adaları'nı fethetmiştir. Kaptan-ı Derya **Hamza Bey** kumandasındaki donanmanın, Rodos Seferi de 1454 yılındadır. Bir yıl sonra, yani 1455'te ikinci Sırbistan Seferi'ni tertiplemiş olduğu, hepinizin mâlumudur. Bizim **"Memleketeyn"** yani iki memleket dediğimiz, Eflâk ve Buğdan'ın devletimize tâbî bir hâle gelmelerinin bu seferle gerçekleştirildiğini hepiniz bilirsiniz. Ertesi yıl, yani 1456'da **Fâtih Hazretleri** başımızda olduğu hâlde, üçüncü Sırbistan Seferi yapılmış, bir çok beldenin fethi ile birlikte elli bin esir alınmıştır.

1458'de, birinci Mora Seferi'ni yapmış, bu seferde Korent Berzâhı'nı aşan **Fâtih Hazretleri**, Patras'a kadar ilerlemiştir. 1459'da dördüncü Sırbistan Seferi yapılarak nihayet Sırp Krallığı'nın tarihe intikal ettirilmiş olduğunu da, sanırım hepiniz çok iyi bilirsiniz. 1460 yılında ise, ikinci Mora Seferi ile bir çok memleket fethedilmiştir ki, bu sefer esnasında Mora Yarımadası'nın ortodoks rahiplerinin **Fâtih Hazretleri**'ne müracaat ederek re'sen himâye talep etmiş oldukları, yüksek mâlumlarınızdır.

Zikrettiğim bu seferlerle Rumeli'de kendisine karşı duracak hiç bir güç bırakmayan o büyük hükümdar, arkasından emin olarak 1461 yılında Trabzon Rum İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmıştır. Bu sefer-i hümâyununda Sinop'taki İsfendiyar Beyliği ile Kastamonu'daki Çandaroğulları Beylikleri'ni de ülkemize katmış olduğunu bilirsiniz. Fakat Anadolu'daki bu çıban başlarını halleder etmez, tekrar Rumeli'ye dönmüş 1462 yılında Eflâk Seferi'ni tertiplemiştir."

İskender Bey, bu Eflâk Seferi'ni anlatmaya sıra geldiğinde **Bâlî Bey**'e dönerek:

"-Bu sefer-i hümâyunu siz benden daha iyi hatırlarsınız. Çünkü ondan bir yıl önce babanız **Hamza Bey**'i, **Kazıklı Voyvoda** pusuya düşürerek şehid etmiş ve bunun intikamını almak için tertiplenen sefer-i hümayuna siz de Niğbolu Sancakbeyi olarak katılmıştınız!.." diyerek bu seferin tafsilatını nakletmeye başlamıştı ki, **Bâlî Bey**, babasının intikamını almak ümidiyle katıldığı bu seferin bir sinema gibi gözünde canlanmasıyla hayallere daldı. Şimdi, sanki o günleri tekrar yaşıyordu. **İskender Bey**, izahatına devam etmekteyse de, O artık anlatılanları duymuyor ve rüya gibi bir hayal âlemine dalmış bulunuyordu.

Hakikaten 1461 yılında Eflâk Voyvodası **Drakula**, taahhüd etmiş olduğu vergiyi:

"-Param yok!.." diyerek vermeyince **Fâtih Hazretleri** tarafından Edirne'ye çağrılmıştı. Bu dâvete bir bahane ileri sürerek gelmek istemediği görülünce Padişah'ın tâlimâtı üzerine Vidin Sancakbeyi **Çakırcıbaşı Hamza Bey** üzerine sevkedilmiş, O'nun adaşı olan **Bâlî Bey**'in babası **Malkoçoğlu Hamza Bey** de bu harekâta katılmıştı.

Drakula, üzerine sevkedilen Akıncıları Tuna Nehri'nin güneyinde bir gece baskını ile imhâ etmiş, Vidin vâlisi ile birlikte o zamanki Silistre Sancakbe-

yi **Yunus Bey** ve Niğbolu Sancakbeyi **Malkoçoğlu Hamza Bey**'i esir alıp götürmüş, sonra da bir çok esir akıncı ile birlikte bunları kazığa oturtarak fecî bir sûrette şehid etmişti. Bu başarı ile şımaran **Drakula** veya Osmanlılar'ın isimlendirilişi ile **Kazıklı Voyvoda,** Bulgaristan'ın kuzey kısımlarında Osmanlı toprağına saldırarak her tarafı yakıp yıkmış ve yirmibeş bin esirle geri dönmüştü. Bunun üzerine **Sultan Fâtih** 1462 baharında, bu hâin voyvoda üzerine karadan ve denizden büyük bir sefer tertiplemişti. Kendisi kara ordusunun başında olduğu hâlde, Edirne-Filibe-Dobruca ve İbrail yolu ile ilerlemiş, donanma kuvvetleri ile İbrail'de birleşilmişti.

Babasının yerine Niğbolu Sancakbeyliği'ne tâyin edilmiş bulunan **Bâlî Bey** de, kendi sancağına mensup akıncılarla birlikte bu sefer-i hümâyuna iştirak etmişti. Babasının intikamını alacağı ümidiyle fevkalâde heyecanlıydı.

O sırada Buğdanlılar ve Moldovyalılar'ın da **Drakula** ile araları açıktı. Osmanlı ordusu Tuna'yı geçip Eflâk arazisine girince, onlar da fırsattan istifâde ile **Drakula** kuvvetlerine karşı harekete geçmişlerdi. Böylece iki ateş arasında kalan **Drakula**, birkaç taktik muhârebeden sonra hiçbir netice elde etmesinin mümkün olmadığını görerek Karpatlar'ın sarp vâdilerine doğru ilerleyerek ormanlar içine dalmış ve izini kaybettirmişti. Fakat her tarafa saldığı casuslarıyla, Osmanlı ordusunun Eflâk dâhilindeki harekâtını adım adım tâkip ettiriyor ve ânî bir baskın için fırsat kolluyordu.

Nihayet, on bin kişilik bir kuvvetle Osmanlı ordusuna bir konaklama yerinde âni bir gece baskını tertiplemişti. Plânı gâyet ustaca idi. Gece zifiri karanlıkta ellerinde birer meş'ale bulunan on bin kişilik ordusuyla âni bir gece baskını yaparak Osmanlı askerlerinin ekserisinin uykuda bulunduğu bir sırada onları gâfil av-

lamak istemişti. Kendisi de en seçkin adamlarıyla teşkil eylediği bir müfreze ile güya **Fâtih Hazretleri**'nin çadırını basıp O'nu şehid edecekti. Karşısında, Cihan tarihinde benzeri olmayan bir askerî dehâ sahibi **Fâtih Hazretleri** gibi bir şahsiyet olduğundan gâfildi. Gerçekten bütün seferlerinde, maddî gücünden ziyâde zekâsını kullanan, o emsâlsiz kumandan, öyle kolay kolay gâfil yakalanabilecek bir kimse değildi. O'nun **"Otağ-ı Hümâyun"** denilen çadırı, her zaman, yirmi dört saat Yeniçeriler tarafından korunurdu. Fazladan olarak bu gece otağın sağ tarafında **Turhanoğlu Ömer, Evrenosoğlu Ahmed** ve **Mihaloğlu Ali Bey**'in kuvvetleriyle kendisi de (**Bâlî Bey**) sancağının akıncılarıyla yer almış bulunuyordu. Sol tarafta ise, diğer akıncı beyleri vardı. Bütün bu kuvvetler, hangi saatte olursa olsun, Padişah'ın çadırına doğru bir kuşun uçmasına bile müsaade etmeyecek şekilde gerekli bütün tertibatı almış bulunuyorlardı.

O sebeple **Drakula**, düşündüğü baskını yapmış, fakat bu harekâtı O'nun felâketi ile sonuçlanmıştı. **Drakula**'nın on bin kişilik ordusunun en az sekiz bini maktul veya esir edilmiş, kendisi ise, güç belâ kaçarak canını, şimdilik güçlükle kurtarabilmişti.

Bunun üzerine kuzeye doğru harekâtına devam eden **Fâtih Hazretleri**, Eflâk'ı baştan başa çiğneyip geçmiş ve **Drakula**'nın yerine, O'nun kardeşi **Radol**'u Eflâk Voyvodası tâyin etmişti.

Kaçan **Drakula**'nın tâkibine ise **Mihaloğlu Âli Bey** tâyin edilmişti. **Bâlî Bey**, bu hizmetin kendisine verilmesini talep edince **Fâtih Hazretleri**:

"-Hayır!.. Sen, O'na karşı intikam hisleriyle dolusun. Onu öldürüp merhum babanın intikamını almak dilersin!.. Halbuki O, bana sağ olarak lâzımdır!.." demişti.

Bâlî Bey, Drakula'yı tâkip ederek yakalamak

vazifesinin kendisine verilmemiş olmasından duyduğu hayal kırıklığı ve üzüntüyü hâlâ yaşıyordu. O, bunları düşündüğü sırada **İskender Bey**, **Fâtih Hazretleri**'nin seferlerini sayıp dökmeye devam ediyor ve tâ 1480 yıllarına kadarki vukuâtı nakletmiş bulunuyordu. Fakat **Bâlî Bey**, buraya kadar anlatılanları hiç duymamıştı bile...

İskender Bey, bu esnada Bosnalılar'ın hristiyanlık içinde Bogomil Mezhebi'ne mensup olmalarından ve bu mezhepte **Hazret-i İsa**'nın hâşâ ilâh değil, sadece yüce bir peygamber olduğunun kabul edilmesinden istifade ile **Fâtih**'in siyâsî bir dehâ eseri olarak bu topluluğu İslâm'a kazandırdığını anlatmış ve en son olarak Doğu Roma'nın Fethi'ne ilâveten Batı Roma'nın da fâtihi olmak için **Gedik Ahmed Paşa** kumandasındaki bir Osmanlı ordusunun Otranto'da karaya çıkarılışını anlatmış ve sonra sözü, o günkü padişah **Velî Bâyezid**'e getirerek:

"-Bugünkü Padişahımız ne yaptı biliyorsunuz: İlk icraat olarak **Gedik Ahmed Paşa**'yı geri çağırarak Batı Roma'nın fethi harekâtından vazgeçti!.." demişti. Bu söz üzerine, yine kardeşi **Ali Bey** araya girerek:

"-Ağabey!.." demiş, "Kanaatimce yine haksızlık ediyorsun!.. **Sultan Bâyezid** hazretleri, **Gedik Ahmed Paşa**'yı, Batı Roma'nın fethini arzu etmediğinden geri çağırmış değildir. **Cem Sultan** hazretlerinin büyük bir kuvvetle Bursa üzerine yürümesi dolayısıyla buna mecbur kaldığını sen de biliyorsun. Burada bulunan herkes çok iyi bilmektedir ki dinimizde bir kaide vardır. «Def-i mefâsid, celb-i menâfîden evlâdır!»"

Mihaloğlu Ali Bey'in zikretmiş olduğu bu İslâmî kaidenin mânâsı şuydu: Menfaat celbetmekle mazarrat defetmek arasında muhayyer kalanlar, evvelâ mazarratı defetmekle mükelleftirler. O sırada **Cem Sultan** gâilesi, Osmanlı ülkesi için dehşetli bir mazarrattı.

Onun defedilip Osmanlı Ülkesi'nde birliği sağlamak, Batı Roma Fethi'nden daha ehemmiyetliydi. Bu kaideye göre, **Sultan Bâyezid** hazretlerinin hareketini kınamak, ölçüsü İslâm olanlar için elbette doğru olamazdı. Fakat **Bâlî Bey** bir hayal âlemine dalmış bulunduğu için bütün bu söylenenlerden hiçbir şey duymamıştı.

İki kardeş, bu mesele üzerinde harâretli harâretli konuşurlarken, aşağı kattan gürültüler, bağrışmalar duyulmakla münâkaşaya ara verdiler. **Bâlî Bey** de bu kargaşa dolayısıyla daldığı hayal âleminden ayrılarak ayağa kalktı ve merdiven başına doğru yürüdü. Merdiven başına vardığında toz toprak içinde bir haberci ile karşı karşıya geldi. O, Akıncı beylerine âcil bir habe getirmişti. Bunun için alt salonu dolduran kadınların arasından yukarı kata çıkmak isteyince bağrışmala olmuş, fakat O, işin âciliyeti dolayısıyla kadınların itiraz seslerine aldırmayarak aralarından geçip üst kata çıkmış bulunuyordu. **Bâlî Bey**:

"-Nedir, ne oluyoruz?!.." deyince, karşısına dikilen haberci, Buğdan Beyi'nin Osmanlı ülkesine saldırdığı ve derhal bu duruma müdahale etmek lâzım geldiği yolundaki haberi heyecanlı cümlelerle nakledince, **Bâlî Bey**, O'nun elinden tutarak:

"-Gel!.." dedi.

Ne olup bittiğini merak eden Akıncı beylerinin önüne gelen habercinin naklettikleri dolayısıyla **İskender Bey**, anlatmakta olduğu meseleden vazgeçerek bu durumun müzâkere edilmesini söyledi. Haberci, Buğdan Beyi'nin Kili ve Akkerman Kaleleri'ni büyük bir kuvvetle muhasara etmiş bulunduğunu, kalede bulunan az miktardaki Osmanlı askerinin daha fazla mukavemet edemeyerek teslim olmak mecburiyetinde kalacaklarını bildiriyordu. Buğdan Beyi'nin ülkesinin Karadeniz'e çıkış kapısı olan Kili ve Akkerman Kaleleri'ni muhasara etmesinin sebebi şuydu:

1484 yılında **Velî Bâyezid**'in yapmış olduğu Buğdan Seferi'nde Kili ve Akkerman Kaleleri fethedilmişti. Bu sûretle Buğdan'ın Karadeniz'le irtibatı kesilmiş ve o bir kara ülkesi hâline gelmiş oluyordu. Ayrıca bu seferin neticesinde Prut Nehri'nin kuzeyindeki bu iki kalenin fethedilmesiyle Osmanlı Devleti, Kırım Hanlığı ile karadan irtibat sağlamış oluyordu.

Osmanlılar'ın **"memleketeyn"** yani "iki memleket" dedikleri Eflâk ve Buğdan'dan Eflâk, bugünkü Romanya'nın güneyinde, Buğdan ise onun da kuzeyinde yer alıyordu. Eflâk, çoktan fethedilmişti. Buğdanı ise, 1476 yılında **Fâtih Hazretleri** fethe teşebbüs etmişse de, orduda vebâ salgını baş göstermesinden dolayı başarı elde edilememişti. Halbuki Cenevizliler'in elinden Kefe alınmıştı. Ancak Kırım Hanlığı ile karadan irtibat sağlanamadığı için, bunun stratejik ehemmiyeti yoktu. Bir ilk hareket olarak Buğdan'ın sâhil şeridi ele geçirilirse, denize çıkışı engellenen ve limanları elinden giden Buğdan, büyük bir iktisâdî sıkıntıya düşer ve daha fazla ayakta kalamazdı.

1483 yılında Osmanlı'nın Rumeli'deki topraklarının kuzeybatısında yer alan Macarlar'la, bir saldırmazlık paktı akdedilmiş olduğundan hududlarımızın bu cihetten emniyeti sağlanmıştı. Bu sebeple **II. Beyazid**, 1484 yılında Edirne'den harekete geçerken donanmayı Karadeniz'den Buğdan'ın bu sâhil şeridi için sefere çıkarmıştı. Kendisi de kara ordusunun başında olduğu hâlde Dobruca'yı geçip Tuna'nın kuzeyine intikal etmişti. Burada kendisine tâbî bir beylik olan Eflâk Voyvodası rahip **Wlad Calugaru** da yirmi bin kişilik kuvvetiyle kendisine katılmıştı. Donanma, Buğdan'ın Karadeniz'de belli başlı iskelesi olan Kili'yi denizden, ordu da karadan kuşatmıştı. Dokuz günlük bir muhasaradan sonra Kili teslim olmuştu. Sonra biraz daha kuzeyde olan Akkerman üzerine yürümüştü. Burası da

ancak on iki gün dayanabilmişti.

Buğdan Beyi **Stefan Cel Mare** iki önemli liman ve ticaret merkezini kaybedince, ülkesinin daha fazla ayakta kalamayacağını anlamakta gecikmedi. Bunları geriye almak plânları yapıyordu. **II. Bâyezid**, seferden dönerken bu kaleleri tahkim etmiş ve kendisine iltihâk etmiş bulunan Eflâk askerlerinden bir kısmını oraya koymuştu. Bunlar, Osmanlı'ya tâbî olsalar da, gönülleri hâlâ düşmanlık doluydu. Bu sebeple Osmanlı ordusunun geriye gitmesinden sonra bu Eflâk askerleri, Buğdan beyine haber göndererek O'nu bu limanları geri almak hususunda teşvik ettiler ve böyle bir şey yaparsa kendisine yardımcı olacaklarını bildirdiler.

Bu haber üzerine Buğdan beyi bu iki kaleyi geri almaya teşebbüs etmiş ve onun bir kısım askerleri, Eflâklı muhâfızlar tarafından kale burçlarından ipler sarkıtılarak kaleye alınmışlardı. Bunun üzerine Rumeli beylerbeyi **Hadım Ali Paşa**, Buğdan üzerine sefere memur edildi. Eylül 1485'te Buğdan'a girdi. Buğdan Beyi **Stefan Cel Mare**, hem yardım istemek ve hem de canını kurtarmak için kaçıp Lehistan Kralı **Kazimir**'in yanına gitti. Buğdan baştanbaşa çiğnendi. **Hadım Ali Paşa**, pek çok ganimetle geriye döndü.

Lâkin O'nun avdetinden sonra, kaçmış olan **Stefan**, tekrar memleketine döndü. Daha önce Osmanlı'ya itaat etmiş bulunan bir çok beyleri etrafına topladı. Lehistan'dan büyük ölçüde askerî bir yardım temin ederek, artık kat'î bir şekilde Osmanlı'nın olmuş bulunan Kili ve Akkerman Kaleleri'ni tekrar kuşattı. İşte geceyarısı Silistre'ye ulaşmış olan habercinin getirdiği haber buydu.

Bâlî Bey, kısa bir müddet hazırda bulunan Akıncı beyleriyle bu durumu müzâkere ettikten sonra, düğünde muhafız olarak bulunan akıncıları haberci olarak sancak dâhilindeki akıncıların kışlasına sevk etti.

Herkesin bir-iki saat içinde yola girmek için hazır olmaları tâlimâtını verdi.

Ali Paşa, O'nun tek başına **Cel Mare**'nin takviyeli ordusuna karşı harekete geçmek istediğini görünce:

"-Bir dakika **Bâlî Bey** kardeşim!.. Ortada çok ehemmiyetli bir durum var. Düşman kuvvetinin miktarından haberdar değiliz. Senin bu sefere tek başına çıkman doğru olmaz!.. Şu Silistre Beyliği'nde çıksa çıksa beş-altı yüz akıncı çıkar. Bu kâfî değildir." dedi.

1480 yılında Niğbolu Sancakbeyi olan, bir yıl sonra da rütbesi Paşalığa yükseltilerek Rumeli Beylerbeyi tâyin edilmiş bulunan **Malkoçoğlu Yahya Paşa** da **Mihaloğlu Ali Bey**'e hak verir tarzda konuşunca, **Bâlî Bey**:

"-Vatanımıza fiilen tecâvüz edilmiş olan noktaya en yakın bulunan sancak, bu Silistre'dir. İşin âciliyeti dolayısıyla derhal harekete geçmek bana düşer!.. Müsaade ederseniz, ben bu gece yola gireceğim!.." deyince **Yahya Paşa**:

"-Ağabey!.. Beş-altı yüz akıncıyla bu iş olmaz!.." dedi.

Bâlî Bey, bu itiraz üzerine, önce Kur'ân-ı Kerîm'den Enfâl Sûresi'nin 65 ve 66. âyetlerini okudu. Bu âyet-i kerimelerin sonuna doğru, meâlen «**... Şimdi sizden sabredecek yüz kişi olursa, iki yüze galebe ederler. Sizden bin kişi olursa, Allah'ın izniyle iki bin kişiye galebe ederler.**» denilmekteydi. İtirazlar devam edince **Bâlî Bey**, Bakara Sûresi'nin 249. âyetini okudu. Bu âyetin sonunda da, «**Nice az bir cemiyet (topluluk), nice çok bir cemiyete, Allah'ın izniyle galebe çalmıştır.**» buyrulmaktaydı.

Akıncı beyleri:

"-Bu okuduğunuz Kur'ânî hükümleri bizler de biliyoruz. Fakat Cenâb-ı Hak, düşmana karşı gerekli tedbirleri almayı da emreder. Tedbirde eksik veya kusurlu

davranmanın da vebâli büyüktür. Kimbilir o hâin **Stefan**, Lehlerden ne kadar asker tedâriklemiştir?! Bunu bilmiyoruz!.." dediler.

Bâlî Bey:

"-Habercinin beyânına göre, düşman kuvveti altı bin kişi kadarmış!.." karşılığını verdi.

Ali Paşa:

"-Gördün mü ya!.. Senin sancağında çıkarabileceğin akıncı adedi bunun onda biri!.. Üstelik akıncının verdiği haberde yanlışlık da olabilir. Oturup düşman askerlerini saymadı ya!.. Biz tedbirli olalım, civardaki tımar ve zeâmet sahiplerine haber salalım. Onlar da arkandan seğirterek sana yetişsinler!.." dedi.

Mihaloğlu İskender Bey, bu tedbiri de kâfi görmedi. **Bâlî Bey**'e:

"-Ben de akıncılarımla birlikte seninle geleceğim!.." dedi.

Bâlî Bey:

"-Peder Bey!.." dedi. "Sizin Sancakbeyi olduğunuz İzvornik, şimdiki "kızıl elma"mız olan Viyana'nın biraz güneyinde değil midir?!.. Haritayı biraz gözünüzün önüne getiriniz. Silistre nerede, İzvornik nerede?!.. Siz şimdi yola gireceksiniz, akıncılarınızı toplayıp bana yardıma geleceksiniz!.. O zamana kadar bizim işimiz çoktan bitmiş olur."

Mihaloğlu Ali bey:

"-Hayır, hayır!.. O işi ben yapmalıyım!.. Çünkü benim sancağım, Silistre'ye en yakın olandır. Hem ben, civarımdaki timar ve zeâmet askerleriyle birlikte en az üç bin kişi toplarım!.." dedi.

Taraflar arasındaki bir hayli münâkaşadan sonra **Bâlî Bey**, civardaki timar ve zeâmet sahiplerine arkadan kendisine yetişmeleri için haber salınmasına, **Mihaloğlu Ali Bey**'in de kendi askerleriyle O'nu takviye etmesine karar verildi. **Bâlî Bey** de umûmî ittifak üze-

rine bu kararı kabul etmeye mecbur kaldı.

Akıncı beylerinin bu müzâkeresi bittiği anda, Silistre Sancakbeyliği konağının geniş bahçesinde toplanmaya başlayan Akıncıların ellerinde meş'aleler olduğu hâlde zafer şenlikleri yapmakta oldukları ve:

"Ey gâziler yol göründü
Yine garip serime (başıma)
Dağlar taşlar dayanamaz
Benim âh ü zârıma"

Marşını yüksek sesle ve hep bir ağızdan söyledikleri işitildi. **Bâlî Bey**, yol hazırlığı yapacağı için misafirler birer birer vedâlaşıp konaktan ayrıldılar.

Vakit gece yarısı olmasına rağmen, iki saat sonra **Bâlî Bey**'in altı yüz akıncısı harekete hazır bir vaziyette toplanmış bulunuyordu. Gece-gündüz cebrî bir yürüyüşle kısa zamanda hudud boylarına ulaştılar. Prut Nehri'ne vardıklarında, arkadan yetişen timar ve zeâmet askerleriyle **Bâlî Bey**'in kuvvetleri üç bin kişiye ulaştı. Burada, düşmanın Kili ve Akerman Kaleleri'ndeki muhasarayı kaldırarak üzerlerine gelmekte olduklarını haber aldılar.

Stefan Cel Mare'nin Lehlilerden temin ettiği kuvvetler, peyderpey kendisine iltihak etmek üzere dağınık bir şekilde güneye doğru hareket ediyorlardı.

Bâlî Bey, onlara bir tuzak hazırladı. Bir kısım akıncı beylerini artık yetişkin birer akıncı beyi hâline gelmiş bulunan oğulları **Ali** ve **Turali Beyler** kumandasında bu dağınık düşman kuvvetleri üzerine gönderdi. Bunlar, vur-kaç hareketleriyle düşmanı Prut Nehri istikametinde belli bir noktaya çekeceklerdi. Bu noktada **Bâlî Bey**, bir-iki gün içinde alelacele bir köprü inşâ etti. Düşmanın bu köprüden güneye geçmeye teşebbüs edeceğini biliyordu. Köprüyü bitirdikten sonra emrindeki asıl kuvvetleri orada pusuya yatırdı. Bu sırada kendisine yardıma gelmiş olan **Mihaloğlu Ali Bey**'in

üç bin kişilik kuvvetini de Prut'un kuzeyinde yakın bir mesafede pusuya yatırdı.

"Malkoçoğlu Küçük Kardeşler" denilmekte olan **Ali** ve **Turali Beyler**, vur-kaç hareketlerle **Cel Mare**'nin yekunu yirmi binin üzerinde olan kuvvetlerini Prut üzerinde inşâ edilmiş olan bu köprüye doğru kaçar gibi yaparak çektiler. Düşman ordusu, akıncıların kuvveti hakkında yanlış bir kanaate kapılarak kolay bir zafer kazanacakları düşüncesiyle taktik icabı güneye doğru çekilen **"Küçük Malkoçoğlu Kardeşleri"** tâkiben köprünün yakınına geldiler. **Malkoçoğlu Kardeşler**, köprüden güneye geçince onlar da arkasından hücum ederek onları tâkibe koyuldukları bir sırada, **Bâlî Bey**, sipere yatırdığı kuvvetlerle âniden karşılarına çıktığı gibi kuzey kesimde aynı şekilde pusuya yatmış olan **Mihaloğlu Ali Bey** de harekete geçerek, bunların ric'at hatlarını kesti.

İki düşman arasında kalmış bulunan **Stefan Cel Mare**'nin kuvvetleri birkaç saat içinde kâmilen imhâ edildi. Pek çoğu çöken köprü üzerinden Prut Nehri'nin azgın sularına düşerek boğuldu. **Bâlî Bey**, kaçamayan düşman askerlerini ise, kâmilen esir etti.

O, büyük bir zafer kazanmıştı. Fırsat elverip Kazıklı Voyvoda'dan babasının intikamını alamamıştı. Fakat müslüman düşmanlığında O'ndan geri kalmayan Buğdan Beyi ve O'nun Lehistanlılarca takviye edilmiş muazzam ordusunu, kılıçtan ziyâde zekâ kuvvetiyle işte böylece yok etmişti. **Bâlî Bey**'in düşmandan aldığı esir, kendi akıncılarının mevcudundan üç-dört kat fazlaydı.

Bu şapkalı düşman askerlerinin ellerini bağlayarak ikiye ayırdığı akıncıların ortasında yürüyüşe geçti. En önde kendisi ve **Mihaloğlu Ali Bey** vardı. Onların hemen arkasında **"Küçük Malkoçoğlu Kardeşler" Ali** ve **Turali Beyler** yer almıştı.

Ali Bey, at üstünde:

"-Gâzi baba!.. Şu sefer meşakketi ne büyük bir zevkmiş!.. Ben şimdiye kadar katıldığım hiçbir akında bu seferdeki kadar zevk ve heyecan duymadım!.." dedi.

Hemen yanındaki **Turali Bey** de ağabeysini tasdik edince, **Bâlî Bey**:

"-Evet evlâtlarım!.. Sefer meşakkati büyük bir zevktir. Şu şartla ki, sonunda galebe ve zafer müyesser ola!.." dedi ve şunu ilâve etti:

"-Bu zevki tadanlar, artık hiçbir şeyden bu derecede tatminkârlık duyamazlar!.. Hâ, size şunu da söyleyeyim: Bir akıncı bu hazzı idrâk etmedikçe, O gerçek bir akıncı olmuş sayılmaz. Görüyorum ki, siz bu defa seferin zevkini lâyıkıyla tattınız!.. Âlem, ne derse desin, doğrusu ben sizi şimdiye kadar gereği gibi bir akıncı saymıyordum. Artık bundan sonra siz de gerçek birer akıncı beyisiniz!.. Allah size böyle nice gazâlar nasib etsin!.. Berhudâr olun!.. Çünkü Allah yolunda cihadın en müessir şekli olan «Akın»ın ruhu, işte bu duyduğunuz zevktir!.. Bu noktadan sonra gerçekten akının meşakkati, meşakkat değil büyük bir zevktir!.."dedi.





-V-
AKINCILIKTA REKORU KIRILAMAYACAK BİR ZAFER!..

1498 senesinin latîf bir sonbahar sabahı kapısındaki muhâfızların:

"-Beyimiz, misafirleriniz var!.." diye seslenmeleri üzerine o sırada kuşluk namazı kılmakta olan Silistre Sancakbeyi **Bâlî Bey**, alelacele selâm verip kapıya yönelirken civardaki gazâ arkadaşlarından birinin, kendisini ziyârete geldiğini sanmıştı. Kapı önüne çıktığında başında kâtiplere mahsus, husûsî bir sarık bulunan bir efendi ile arkasındaki üç-beş muhâfızın bahçe kapısından içeriye girmiş, kapıya doğru ilerlemekte olduklarını gördü. Bunlar, İstanbul'dan geliyor olmalıydılar. Çünkü böyle ânî ve habersiz bir sûrette, zaman zaman İstanbul'dan serhatlere padişah veya sadrazamdan haberler getiren insanlar olurdu. Fakat böyleleri dâima askerlerden seçilirlerdi. Bu sefer ulağa benzeyen asker kılıklı üç-beş kişinin önünde **"kâtip"** kıyâfetli biri var-

dı. İçinden:

"-Hayırdır, inşallâh!.." diyerek misafirleri içeriye buyur etti.

Kısa bir hoş-beşten sonra durum anlaşıldı. Kâtip kılıklı zât, devrin vakanüvisti **Âşıkpaşazâde Derviş Ahmed Efendi**'nin yardımcılarından **Hasan Çelebi** idi. Diğerleri de O'nun muhâfızlarıydılar. Kafile, İstanbul'dan geliyordu. O sene **Bâlî Bey**, kırk bin kişilik muazzam bir akıncı kuvveti ile Lehistan üzerine iki büyük akın tertiplemiş ve taa Varşova'ya kadar uzanarak parlak bir zafer kazanmış, pek çok esir ve ganimet elde ederek Silistre sancağına dönmüştü. Döndükten sonra da bu iki akını hükümet merkezine bir raporla bildirmiş ve bu büyük zaferin devrin vakanüvisti tarafından tarihe lâyıkıyla intikal ettirilebilmesi için O'nun zahmet edip Rumeli'ye gelmesi hususundaki eski bir arzusunu tekraren İstanbul'a bildirmişti. Eski bir arzu diyoruz, çünkü O, böyle bir arzuyu 1485 tarihinden beri bir çok kere tekrarlamış olmasına rağmen her nedense şimdiye kadar bu maksatla Rumeli toprağına bu maksatla gelip giden hiçbir kimse görülmemişti.

Bâlî Bey, devrin vakanüvisti yerine O'nun kâtibi **Hasan Çelebi**'nin gönderilmiş olduğunu öğrenince, bu hususstaki talebini ilk olarak ortaya koyduğu vakayı hatırladı. O da şuydu:

1485 yılında Rumeli Beylerbeyi **Hadım Ali Paşa**, rütbesi vezirliğe yükseltilerek İstanbul'a çağrılmıştı. Çünkü kızışan Osmanlı-Memlûk muhârebelerinde, o zaman üst üste mağlubiyetler yaşanıyordu. Bir taraftan **Cem Sultan** gâilesi ile başı sıkıntıda olan Osmanlı Devleti, şimdi de Mısır'da hüküm süren Memluklarla uzun süren bir çatışmanın başlamasıyla zor günler geçirmekteydi.

Gerçekten Osmanlı-Memlûk münâsebetleri, **Fâtih Sultan Mehmed Han** devrine kadar dostâne

bir sûrette devam etmişti. Fakat Karaman Beyliği'nin ortadan kaldırılmasıyla bu iki devlet, hem-hudud bir hâle gelmiş oluyordu. Daha o zaman Hicaz su yollarının tâmiri ve Memlukluların ikide bir Osmanlı himâyesi altındaki Dulkadir Beyliği'nin hududlarına tecavüze yeltenmesi gibi sebeplerle iki tarafın arası açılmaya başlamıştı.

Şimdi ise, Memluk sultanı **Kayıtbay**'ın, **Cem Sultan**'la, O'nunla birlikte hareket eden ve bu fırsattan istifade ile tekrar Karaman tahtına oturmak emelini güden **Yakup Bey**'i, para ve asker vererek desteklemiş ve bu durum gergin münâsebetlere tuz-biber ekmiş bulunuyordu. Fazladan olarak hac kafilelerinden vergi talep edilmesi ve bunu vermek istemeyenlerin tecâvüze uğraması, bu iki devlet arasında 1485 yılından itibaren tam altı yıl sürecek muharebelerin başlamasına sebep olmuştu.

"Kilikya" denilen Adana bölgesinde Osmanlı kuvvetleri Memluk ordusu karşısında mağlup olmuş, hatta Osmanlı serdarı **Hersekzâde Ahmed Paşa** esir düşmüştü. İşte bu sebeple O'nun yerine konacak dirâyetli bir kumandana ihtiyaç duyulmuş ve bu sebeple **Hadım Ali Paşa** merkeze çağırılmıştı.

Hakikaten **Hadım Ali Paşa**, cesur, dirayetli ve bilgili bir kumandandı. Rumeli'de pek çok başarılı akınlara kumandanlık etmiş ve haklı bir ün kazanmış bulunuyordu. O, sarayda yetişmiş **"ak ağalar"**dan biriydi. Siyâhî, yani zenci olmayan, fakat onlar gibi hadım edilmiş, yani erkekliği giderilmiş olanlara sarayda **"ak ağalar"** denilirdi. Şimdi artık rütbesi vezirliğe yükseltilmiş bulunan **Hadım Ali Paşa** -beklenildiği gibi- yüz ağartan bir zafer kazanacak ve bu sebeple kısa zamanda sadrazamlık mevkiine getirilecekti.

Bu dirâyetli kumandan, daha sonra görüleceği üzere, tarihlerimizin **"Şeytan Kulu"** diye andığı

Şahkulu'nun çıkardığı Kızılbaş İsyanı'nı 1511 yılında bastıracaktır. Bununla beraber etrafına yirmi bin kızılbaş toplayarak Antalya'dan ta Kütahya'ya kadar gelmiş olan bu mel'unu tepelerken sıradan bir nefer gibi en ön safta harb etmeyi tercih ederek bu gözü karalığı sebebiyle kazandığı zaferin tadını çıkaramadan şehid olacaktı. Daha sonra devlet kademelerinde temâyüz etmiş başka **Ali Paşalar**'ın da zuhur etmesi sebebiyle **"Atik"** (Eski) nâmıyla anılacak olan bu büyük kumandanının İstanbul'da pek çok hayratı vardır. Çarşıkapı'da büyük bir cami, medrese ve imarethâne yaptırmıştır. İmârethâne, her karnı aç olanın, bedavadan yemek yiyebildiği bir müessese idi ki, Osmanlı Devleti'nin hemen her bucağında bunların pek çok örneği mevcuttu. **Ali Paşa**'nın bu hayır müesseselerine ilâveten Karagümrük'te güzel bir câmi-i şerife ve onun karşısında bir de çifte hamamı vardır.

Şimdi O, İstanbul'a dönerken güzergâhtaki Silistre'ye uğramış bulunuyordu. Maksadı hem biraz dinlenmek ve hem de Rumeli fetihlerinde, kendisi gibi nam salmış bir kumandan olan **Malkoçoğlu Bâlî Bey**'le askerî ahvâl hakkında istişârelerde bulunmaktı. **Bâlî Bey**, İstanbul'dan gelen misafirlerin geliş sebeplerini öğrenince, o zaman **Hadım Ali Paşa** ile yapmış olduğu görüşmeyi hatırladı. Bu görüşmede **Bâlî Bey**, bu değerli kumandana demişti ki:

"-Paşa hazretleri!.. Geçenlerde buraya Enderun'un tarih hocalarından **Şâhin Bey** teşrif etmişti. O artık bir hayli ihtiyarlamış olmasına rağmen keskin zekâsı ve müthiş muhâkeme kabiliyeti ile devletimizin içinde bulunmuş olduğu şartları, hayran olunacak bir vukûfla tahlil etmiş ve bir ara merkezde oturup kalan vakanüvistlerin, hâdisâtı, lâyıkıyla tâkip ederek tarihe intikal ettiremediklerinden şikâyet etmişti. Kendisi de bir tarihçi olduğundan bu durum, O'nu ziyâdesiyle üzüyor-

du. Yanlış veya eksik pek çok nakil veya kayıt üzerinde durup bunları tashih eden ifâdelerden sonra bana demişti ki:

"-**Bâlî Bey**!.. Belki üzüleceksin ama ben yine de söylemek istiyorum. Geçenlerde merak edip devletin vakanüvisti, yani resmî tarih yazarı olan **Âşıkpaşazâde Derviş Ahmed Efendi**'nin yazdıklarına şöyle bir göz attım. Bir çok şeyi eksik yazmış olduğunu gördüm. Hele şu Rumeli'deki akıncı faaliyetleri hakkında hemen hemen hiçbir ciddi şey kaydetmemiş olduğuna teessüf ettim. Rumeli'deki akıncı beylerinin çoğu Enderun'dan yetişmiş olmakla benim talebemdir. Öteden beri husûsî bir merakla onların hizmet ve faaliyetlerini öğrenmeye gayret sarf etmişimdir. Rumeli'den herhangi bir vesileyle İstanbul'a gelen birini duysam, O'nu hemen arayıp bulur ve şâhid olduğu vak'aları kendisine anlattırırım. Bu, benim karşı konulmaz bir merakımdır. Bu sebeple O'nun yazdıklarının çok eksik olduğunu görünce, kendisine dedim ki:

"-Efendi hazretleri!.. Rumeli'de ne büyük muharebeler olduğunu bilmiyor musunuz?!. Akıncılarımızın Adriyatik Denizi'nin kuzeyinden batıya geçerek bu denizin en üst noktasındaki Venedik'i nasıl tazyik ettiklerini, bu havâliyi ne ölçüde kasıp kavurduklarını, hatta buradan İsviçre ve güney Fransa'yı aşarak Endülüs toprağında bile akınlar gerçekleştirdiklerini duymadınız mı? Gelecekte sizin tarihinizi okuyanlar, bu muazzam ve cesûrâne askerî hareketler hakkında hiçbir şey öğrenemeyecekler!.."

Bana ne cevap verse beğenirsiniz:

"-Ben, ancak Padişah efendimizin katıldığı seferlerde bulunuyorum!.. Pek tabiî olarak da sadece onlar hakkındaki tafsîlâtı kaydedebiliyorum. Taşrada olup bitenleri de ancak merkeze gönderilen raporlardan tâkip edebiliyorum. Onlar da pek kısa olduğu gibi aynı

zamanda sadece çok mühim olan akınlar hakkındadır."

Bâlî Bey, Şâhin Bey'in naklettiği bu gerçekten o âna kadar haberdar olmadığı için hazır merkeze gitmekte olan **Hadım Ali Paşa**'yı eline geçirmişken, O'na demişti ki:

"-Siz, artık bir vezirsiniz!.. Devletin her memuruna emir verebilirsiniz. İstanbul'a vardığınızda vakanüvist efendiyi Rumeli'ye gönderseniz, böylece O'nun buraların ahvâlini de öğrenip tarihine tafsîlâtlı bir şekilde kaydetmesini temin etmiş olursunuz!"

Hadım Ali Paşa, bu hususta **Bâlî Bey**'e katî söz vermiş ve İstanbul'a vardığında devrin vakanüvisti **Âşıkpaşazâde Derviş Ahmed Efendi**'yle bu meseleyi konuşmuştu. Fakat O'nun cevabı şöyle olmuştu:

"-Doğru söylersin, Paşa hazretleri!.. Efendimizin katılmadığı askerî harekâtlar hakkında ve bu arada bilhassa Rumeli'deki akınlara dair gereği gibi mâlumât ihtivâ etmemesi benim tarihim için bir noksanlıktır. Fakat bu ancak yerinde bir tahkikat ile yapılabilir. Halbuki ben artık ihtiyar oldum. Bu iş benim harcım değil!.."

O zaman **Hadım Ali Paşa**:

"-Öyleyse bir yardımcını gönder!.. Rumeli ahvâlini senin nâmına o tahkik edip tarihin için mâlumât toplasın!.." demiş vakanüvist efendi de bunu kabul etmişti. Lâkin bilahare sadrazam olan **Hadım Ali Paşa, Cem Sultan** gâilesi ve Anadolu'daki Kızılbaş İsyanları'yla öylesine bir meşguliyete dalmıştı ki, yıllarca vakanüvist efendi ile yaptığı bu konuşma hatırına bile gelmemiş ve bu mesele, böylece sürüncemede kalmıştı.

Hadım Ali Paşa ile bu görüşmeden sonra **Bâlî Bey**, bir çok akınlara kumandanlık etmiş ve bunların her birini merkeze rapor ederken de sadrazama, vakanüvist efendiyi Rumeli'ye göndermek hususundaki vaadini hatırlatmış, fakat O, çoğu kere seferde bulunduğundan bu mükerrer ısrarlardan haberdâr olama-

mıştı. **Bâlî Bey**, bu arzusunun aradan on yıldan fazla bir zaman geçmiş olmasına rağmen, ancak şimdi yerine getirilmiş olduğunu anlıyordu. Gecikerek de olsa, maksad hâsıl olmuş ve işte, vakanüvist efendi yerine O'nun yardımcısı **Hasan Çelebi** bu maksatla Silistre'ye gelmiş bulunuyordu. Bu durumda son iki büyük seferi olan Lehistan akınları hakkındaki raporunu nihayet sadrazamın ulaşmış bulunduğunu anlamış oluyordu. Çünkü bu raporla birlikte **Hadım Ali Paşa**'ya bu hususta ki ricasını yenilemişti. Bunları hatırlayıp düşünen **Bâlî Bey**, **Hasan Çelebi**'ye dönerek:

"-Efendi hazretleri!.. Birkaç gün istirahat buyurunuz. Bu arada ben de civardaki akıncı beylerini dâvet edip buraya çağırayım!.. Sizin onları tek tek dolaşıp bir tahkikat yapmanız hem zahmetli olur ve hem de pek çok zaman alır. Onların hepsiyle birlikte burada görüşelim!.."

Hasan Çelebi ile bu hususta mutâbık kalan **Bâlî Bey**, derhal sekiz-on ulak göndererek Rumeli'de o anda hayatta olan bütün sancakbeyleri ve meşhur akıncı kumandanlarını Silistre'ye dâvet etti.

Bir hafta, nihayet on gün sonra çağrılanlar Silistre Sancakbeyliği'ne gelmiş ve onların peyderpey gelişleriyle kadro tamamlanır tamamlanmaz toplantı başlamış oldu. Evvelâ **Âşıkpaşazâde Derviş Ahmed Efendi**'nin husûsî kâtibi ve yardımcısı olan **Hasan Çelebi** Rumeli'yi ziyaret sebebini anlatmış, ondan sonra da müzâkere başlamıştı. **Bâlî Bey**, **Hasan Çelebi**'ye:

"-Efendi hazretleri!.. Üstâdınızın daha önce yazdıklarının bir sûreti yanınızda ise, evvelâ siz taa başlangıçtan itibaren onları okuyunuz. Sonra da bizler, bu yazdıklarınızda mevcut olan eksiklik ve yanlışlıkları aramızda müzâkere ederek size bildirelim. Böylece maksat, daha pratik bir şekilde hâsıl olur!.." dedi.

Bu usûl, herkes tarafından kabul edilince, **Hasan**

Çelebi Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan başlayarak taa **Köse Mihal**'in ihtidâ ederek **Osman Gâzi** hazretleriyle birlikte akınlara katılışından itibaren yazdıklarını okumaya başladı. Bunlar, toplantıya katılanların içinde yaşamış oldukları vakalar değildi. Bu sebeple bu başlangıca âit bilgiler hakkında pek bir itiraz vâkî olmadı. **Hasan Çelebi**, müteâkiben Osmanlı Devleti'nin Bizans'ı batı cihetinden kuşatmak üzere akıncıların Rumeli yakasına çıkışlarına dâir yazdıklarını okumaya başladı. Bu satırlarda tarihimize **"Rumeli Fâtihi"** olarak geçmiş bulunan **Orhan Gâzi**'nin oğlu **Süleyman Paşa**'nın takvâsını, mücâhidliğini, ganimetlere karşı istiğnâsını, yiğitliklerini ihtivâ eden pek çok vak'a naklolunuyordu.

O'nun, takriben seksen kişilik bir mücâhidler kadrosuyla bir sal üzerinde Gelibolu'da Rumeli toprağına çıkışlarını, harekete geçerken **Nuh** -aleyhisselâm-'ın meşhur gemisine binmekteyken okuduğu ve meâli:

*"(**Nuh**) dedi ki:*

*Binin gemiye!.. Onun yüzüp gitmesi de, durması da Allah'ın adıyladır!.. Şüphesiz ki O çok esirgeyen ve bağışlayandır."*şeklinde olan Hud Sûresi'nin 41. âyet-i kerimesini duâ mâhiyetinde:

"Ve kâlerkebû fîhâ bismillâhi mecrâhâ ve mürsâhâ inne rabbî le gafûrurrahîm"

diye okuyuşunu ve azgın dalgalarla boğuşarak Rumeli toprağına ayak basışlarını bir destan üslubuyla ve takdirkâr cümlelerle ifade etti ve sonra da:

"-Benim üstâdım, o büyük kahraman için şu şiiri yazmıştır." diyerek, O'nun hakkında **Âşıkpaşazâde Derviş Ahmed Efendi**'nin yazmış bulunduğu şiiri okudu. Ki, O'nun bir kıtası şöyleydi:

"Süleyman geldi Dünya'ya Süleyman!..
Ki, Kâfir devletine vermez aman!
Bıraktı velvele Urumeline

Ki Türk'ün oldu bu devr u zaman!."

Sonra sözlerine devam ederek dedi ki:

"-O büyük mücâhid, Rumeli toprağında akıllara durgunluk verecek şekilde süratli bir fetih hareketi gerçekleştirmiş olmasına rağmen, tâlihsiz bir kaza neticesinde şehid olup Hakk'a yürümüştür. Atının ayağı bir köstebek yuvasına batmasıyla at tökezlemiş, o büyük kumandan yere düşmüştür. Bu esnada başının sert bir taşa çarpmasıyla emr-i Hak vâkî olmuş, o eşsiz kumandan bu sûretle Hakk'a yürümüştür. Devrin şâirinin, O'nun hakkında:

"Kerâmet gösterip halka, suya seccâde salmışsın,
Yakasın Rumeli'nin dest-i takvâ ile almışsın!."

deyişi mutlak bir gerçekti. O, büyük kumandan öyle büyük takvâ sahibi bir yiğitti ki, ganimetlerden sadece bir avuç altın alır, sonra bunları başı üstünden havaya savurur ve bunlar yere düşerken sarığının arasına takılıp kalan bir-iki tanesiyle iktifâ eder ve:

"-Bu kadarı bana yeter!.." derdi. O mübârek şehidin kabr-i şerifi, bugün Gelibolu'da kendisinin şehid olduğu yerdedir." dedi.

Sonra müteâkiben Rumeli'deki fetih hareketlerine geçti. **Sultan I. Murad**'ın 1389 Kosova Meydan Muhârebesi'ni nakletti. **Miloş** adlı bir kâfirin, Padişah'a mühim bir haber getirmiş olduğu iddiasıyla, o gâzi padişahı şehid edişini, yetişen Yeniçerilerin de **Miloş**'u parçalayışını anlattı.

Daha sonra **Yıldırım Han**'ın Anadolu ve Rumeli arasında âdeta mekik dokurcasına gidip gelişlerini ve nihâyet O'nun Niğbolu Meydan Muharebesi'ndeki kahramanlıklarına dâir yazdıklarını okudu.

Bundan sonra **"Gâzi Hünkâr"** diye yâd ettiği **II. Murad**'ın Rumeli toprağındaki emsâlsiz fetih-

lerinin tafsîlâtına geçti. Buraya kadar nakledilenlere hiçbir ciddî itiraz vâkî olmadı. Çünkü toplantıda bulunanlar, bu vak'aların da içinde yaşamamışlardı. Fakat sıra **Fâtih Sultan Mehmed Han Hazretleri** devrinin vak'alarına gelince yaşlı sancakbeylerinden bazıları, yer yer düzeltme ve ilâveler yapma ihtiyacını hissettiler. Hakîkaten Rumeli toprağındaki askerî faaliyetlerin kahir ekseriyeti o büyük padişahın otuz senelik hükümdarlığı zamanında gerçekleşmişti. Bu faaliyetlerin bazılarına fiilen katılmış olanlardan bazıları hayattaydılar ve bu toplantıda hazır bulunuyorlardı.

Vakanüvist efendi, Rumeli'de **Fâtih Hazretleri**'ni en fazla uğraştıran bir kimse olarak bu gün bile Arnavutlar'ın millî bir kahraman olarak bahsettikleri **İskender Bey** hakkında oldukça tafsîlâtlı bir sûrette mâlumât nakletmişti. Toplantıya katılanlardan **Evrenosoğulları**'nın müdâhalesiyle bu hususta ki notlar, bir iki noktada düzeltildi. Buna göre, **İskender Bey**'in **Fâtih** karşısında ülkesinin Osmanlı'ya katılmasını önleyemeyeceğini anlaması üzerine, Osmanlı'ya dehâlet edişi, **Fâtih** hazretlerinin O'nu alıp Edirne Sarayı'na getirerek göz hapsinde tutuşu ve O'nun itimad telkin etmek için önce gûya ihtidâ edip müslüman oluşu, sonra da ilk fırsatta kaçarak tekrar Hıristiyanlığını ilân ederek **Fâtih** hazretlerine Arnavutluk'un fethi hususunda büyük bir müşkîlât çıkarışı ve o büyük hükümdarı yirmi beş sene müddetle büyük bir sefer meşakkati ihtiyar etmeye mecbur bırakışı tafsîlâtıyla anlatıldı. Bu müşkîlâtın safha safha naklini dinleyen **Hasan Çelebi**, dizinin üstünde tuttuğu bir tomar kağıda, habire notlar almış ve verilen bilgiler için toplantıya katılanlara ayrı ayrı teşekkürler etmiştir.

Fâtih devri vakalarının hikâye edilişi bitmeden **Bâlî Bey**, Belgrat kuşatması hakkında yazılanları kifâyetsiz gördüğünden bu hususta tafsîlâtlı bir sûrette

mâlumât arz ettikten sonra:

"-Çelebi Efendi!.." dedi. "**Fâtih Sultan Hazretleri**'nin bu seferi hakkında şu iki noktayı da ilâveten kaydetmelisiniz. O büyük kumandan, Belgrat surlarını zorlarken belli olmaya başlayan muvaffakiyetsizlik üzerine hırsa kapılmış, atını şâha kaldırarak bir nefer gibi düşmanla vuruşmaya başlamıştır ki, paşaları, O'nu bu tehlikeli hamleden vazgeçirmekte güçlük çekmişler, biraz geri safa çekilince de, çenelerini çok sıkmış olacak ki, mübârek bir dişinin kırılmış olduğunu görmüşlerdir. O mübârek padişahın din gayretini gösteren bu hâdise yanında bunu da yazmalısınız.

Ayrıca Tuna Nehri yoluyla Belgrat kalesi üzerine bir kısım gemiler getirilmişti. Tuna Nehri bu noktada birkaç kola ayrılır. O gemileri, kaleye daha fazla yaklaştırabilmek için Tuna'nın bir kolundan diğer koluna, aynen İstanbul'un fethinde olduğu gibi bu gemileri karadan naklederek ulaştırmıştı. Çünkü nehir yolu, nispet kabul etmez bir düşman kuvveti tarafından kesilmiş bulunuyordu."

Hasan Çelebi, yapılan bu ilâveleri kaydettikten sonra, tarihinde sadece Rumeli'deki vakalara ait mâlumâtı okumak istediğinden diğer askerî harekâtlar hakkındaki bilgileri atlayarak **Fâtih** devrinin Rumeli'de vâkî olan diğer hâdiselerine geçince her taraftan itiraz sesleri yükseldi. Hazırda bulunan bey ve paşalar, bizzat içinde bulundukları bu vakaların noksanlıklar ve yanlışlıklarla dolu olduğunu görerek itirazlarda bulundular. İtirazlar çoğalınca vakanüvist efendi:

"-Öyleyse, bundan sonrasını siz söyleyin, ben yazayım!.." dedi.

Bunun üzerine hazırda bulunanlar, aralarında en yaşlı akıncı beyi olan **Mihaloğlu İskender Bey**'e dönerek:

"-Siz buyurun, Paşa hazretleri!.." dediler.

O da tane tane, **Fâtih** devrinin son on-onbeş senelik Rumeli vukuâtını, **Hasan Çelebi**'ye takrir edip yazdırdı. **Fâtih** devri tamamlandığında vakit bir hayli ilerlemiş bulunduğundan öğle namazı için toplantıya ara verildi. Evvelce de söylenmiş olduğu gibi, eski Türkler öğle yemeği yemezlerdi Sabahleyin en kuvvetli bir şekilde kahvaltı ederler ve onunla akşama kadar dururlardı. Arada çerez nev'inden bir şeyler atıştırır veya birkaç meyve yerlerdi. O gün de öyle yapıldı.

Namaz ve ikramlardan sonra sıra **Sultan II. Bayezid** hazretlerinin iştirâk etmiş bulunduğu Rumeli seferlerine gelmiş bulunuyordu. Vakanüvist efendi, bu seferlere bizzat katılmış bulunduğundan bunları düzgün ve tafsîlâtlı bir şekilde kaydetmişti. Bu sebeple **Sultan II. Bayezid** hazretlerinin bizzat başında bulunduğu 1483 yılındaki Morova Seferi ile 1484 yılında yapılan Buğdan Seferi hakkında yazılmış olanlara pek bir müdahale gerekmedi. Bunlar, doğru ve tafsîlâtlı şekilde yazılmışlardı. Fakat padişahın katılmadığı 1492 yılı akınlarına sıra gelince bu hususta yazılanların pek çok eksik ve hata ile dolu olduğu görüldü. Bunun üzerine vakanüvist efendi:

"-Buyurun!.. Bu seferi de siz anlatın, ben yazayım!.." dedi. Bütün gözler, tekrar **Mihaloğlu İskender Bey**'e çevrilince, O da:

"-Yaz öyleyse!.." dedi ve anlatmaya başladı.

"-Akıncılar, 1490 yılında yedi kere Venedik Körfezi'nin kuzeyindeki Karnıyol'a kadar gidip o noktaya kadar düşman arazisini defaatle tahrip ettiler. 1492 yılına gelindiğinde Macar kralı **Matyas Korven**, çocuksuz olarak ölmüştü. Bu müthiş Osmanlı düşmanı kralın **Cem Sultan** kullanılarak bize karşı tertiplenecek olan bir haçlı seferinde Papa'nın yegâne ümid bağladığı bir kimse olduğu mâlumdur. O'nun ölümüyle bu teşebbüs akîm kaldığı gibi Macaristan'da da yeni

bir kral seçimi yüzünden dâhilî karışıklıklar çıkmıştı. O sırada Macarlar'la yapılmış olan Saldırmazlık Paktı'nın müddeti de bitmişti.

Semendire Sancakbeyi olan **Hadım Süleyman Paşa**, bu durumdan faydalanmak istedi. Belgrat muhâfızı despot **Oylak**'a haber göndererek Belgrat'ı Osmanlılar'a teslim ederek padişahın gözüne girmesini teklif etti. Bunu yaptığı takdirde İzvornik ve Alacahisar'ın kendisine timar olarak verileceğini vaad eyledi. Macaristan'daki kral seçiminden doğan karışıklıklar sebebiyle menfî bir cevap verdiği takdirde Belgrat'ı Osmanlılar'a karşı koruyamayacağını düşünen despot **Oylak**, her iki tarafa da çekilebilecek olan diplomatça bir karşılık verdi.

Hadım Süleyman Paşa, bu bilgiyi İstanbul'a ulaştırınca, **II. Bâyezid** kendisine Belgrat'ı kuşatmasını emreylediği gibi kendisi de ordu ile İstanbul'dan hareket ederek Sofya'ya geldi. Bu sırada **Hadım Süleyman Paşa**, Sırbistan dâhilinde bazı kaleleri ele geçirerek emrindeki Akıncılarla Macaristan'a girdi. Bu sebeple kendileri için beliren bu tehlike karşısında Macar beyleri, aralarındaki ihtilâftan vazgeçerek **Kinis** kumandası altında birleştiler. **Hadım Süleyman Paşa**'nın emrindeki az bir kuvvetle, birlik olan Macarlara karşı zafer kazanmasına imkân yoktu. O, mevcud ihtilâfa güvenerek bu harekâtı plânlamıştı. Bu sebeple müthiş bir mağlubiyete uğradı. Macar kuvvetlerinin başındaki **George More**, esir aldığı binlerce akıncıyı katlederek bunların kafalarını at arabalarına yükleyerek kumandan **Kinis**'e gönderdi. Bununla büyük bir zafer kazanmış olduğunu ispatlamış oluyordu.

Bundan sonra Macarlar, Osmanlı'ya karşı mülâyim bir tavır alan Belgrat kale kumandanı **Oylak**'ı değiştirdiler ve buraya müthiş bir yığınak yaptılar. Bu durumu, Sofya'dayken haber alan **II. Bâyezid**, bir kı-

sım kuvvetlerini **Hersekzâde Ahmed Paşa** kumandasında orada bırakarak Belgrat üzerine yürümekten vazgeçip Arnavutluk'a yöneldi. Bu sırada **Malkoçoğlu Yahya Paşa**'yı da beraberine alarak yaptığı bu seferin tafsîlâtını, üstadınız **Âşıkpaşazâde** de bu sefere katıldığı için tafsîlâtıyla yazmış olmalısınız!.. Eksik bir şey yazdınızsa, **Yahya Paşa** hazretleri buradadırlar. Tashih buyururlar!.." dedi.

Bu beyân üzerine, **II. Bâyezid**'in bu seferi hakkında daha önce yazılmış olanlar okundu. Bunları dinleyen **Mihaloğlu İskender Bey**:

"-Çelebi Efendi!.. Üstâdınız, bence burada çok ehemmiyetli olan bir noktayı kaydetmemiş!.." dedi ve şu izahatı verdi:

"-Padişah hazretleri bu sefer-i hümâyunda Pirlepe yakınlarında, dar bir geçitten geçerken derviş kıyâfetli birisi kendisine yaklaşıp alçakça bir sûikasd teşebbüsünde bulunmuştur. Daha önce askerlerimiz arasına karışarak kendisini **"Işık"** adıyla tanıtmış olan bu sahte derviş, meğer taa İran'dan gönderilmiş bir Kızılbaş sûikastçısı idi. Azmettiği sûikasdı gerçekleştiremeden muhafızlarca parçalanan bu hâin sûikastçinin İran'dan gönderilmiş, Türkçe konuşan bir alevî fedâîsi olduğu, yapılan kısa bir tahkikat neticesinde ortaya çıkmıştır. Bunu kaydetmelisiniz ki, İran'ın mezhep taassubuyla ne âdî ve şerefsiz işlere karışabildiği anlaşılabilsin!.."

Hasan Çelebi, anlatılanları not ettikten sonra teşekkür etti ve bunun üzerine **İskender Paşa**, vermekte olduğu izahata şöyle devam etti:

"-Bu sûretle Belgrat'ın alınamamasının ve **Hadım Süleyman Paşa**'nın mâruz kaldığı fecî mağlubiyetin intikamını almak için akıncılar, üç kol hâlinde harekete geçtiler. Birinci kol, tam sekiz kere Karnıyol'a kadar giderek bu geniş arazi üzerindeki köy ve kasabaları müthiş bir sûrette tahrip edip pek çok esir ve

ganimetle geriye döndü.

İkinci kol da, altı kere Karentina'ya kadar ilerledi. Aynı şekilde onlar da geçtikleri her köy ve kasabayı tahrip ettiler. Fakat ne yazık ki, altıncı seferlerinde Alman İmparatoru **Maxi Millian**'ın gönderdiği nispet kabul etmez bir kuvvetle karşılaştılar. Bunlar, Akıncılar'ın dönüş yolunu dar bir berzahta kesmiş bulunuyordu. Akıncılar, onlarla vuruşmaya başladılar. Sayıca kendilerinden çok fazla olan bu Alman kuvvetlerini tam da bertaraf edecekleri bir anda müthiş bir aksilik vâkî oldu. O da şuydu: Bu akında, Akıncılarımız, düşmandan on beş bin esir almış ve bunları zincire vurarak peşlerine takmış oldukları hâlde dönüş yolundaydılar. Nasıl olmuşsa bu esirlerden biri zincirlerinden kurtulup serbest kalmış olduğundan, bunlar süratle birbirlerinin zincirlerini çözerek Akıncılara arkadan hücum eden ilâve bir düşman kuvveti hâline geldiler. Bu sebeple iki ateş arasında kalan akıncılarımız, on bin şehid, yedi bin esir vererek maalesef mağlub oldular. Gerçi düşmana da sekiz bin zâyiat verdirilmişti. Fakat hazin olan nokta şuydu ki, benim kardeşim, hepinizin çok iyi tanıdığı **Mihaloğlu Ali Paşa** da esir edilen Akıncılar arasındaydı. Çünkü bu ikinci kolun kumandanı O'ydu.

Almanlar, esir ettikleri yedi bin akıncıyı câniyâne bir sûrette öldürdüler. Onların kafalarından büyük bir dağ gibi bir tepe vücuda getirerek etrafında şarap içip hora teptiler. Maalesef benim kardeşim **Ali Paşa** da önce idam edilmiş, sonra da mübârek başı kesilerek bu akıncılarımızın kafalarından meydana getirilen tepenin en üstüne konmuştu. Onlar, böylece kazandıkları zaferin büyüklüğünü göstermek istiyorlardı...."

Mihaloğlu İskender Bey, bu noktada sıcak gözyaşlarının boşalmasıyla sözüne devam edemedi. **Hasan Çelebi**:

"-Akıncılarımızın üç kol hâlinde hareket ettiğini

söylemiştiniz. Üçüncü kol ne yaptı?" dedi.

Bu suâli birkaç kere tekrarladığı hâlde **İskender Bey**, ağlamaktan cevap vermekte güçlük çekiyordu. Bunun üzerine **Bâlî Bey**:

"-Onu da ben anlatayım!.." diyerek söze başladı ve:

"-**Hadım Ali Paşa** kumandasındaki bu kol, Transilvanya'daki Erdel'e kadar başarılı bir şekilde ilerlemiş her tarafı yakıp yıkmıştı. Fakat O'nun önüne de Alman kuvvetleri çıkmış ve nispet kabul etmez bu düşman kuvvetleri karşısında O da geri çekilmek mecburiyetinde kalmıştı. Geri çekilirken pusuya düşürülmüş, Kızılkule mevkiinde on bin şehid vermiş, o ana kadar ele geçirdiği esirler ve ganimetleri bırakarak güçlükle Eflâk'a dönebilmiştir." dedi.

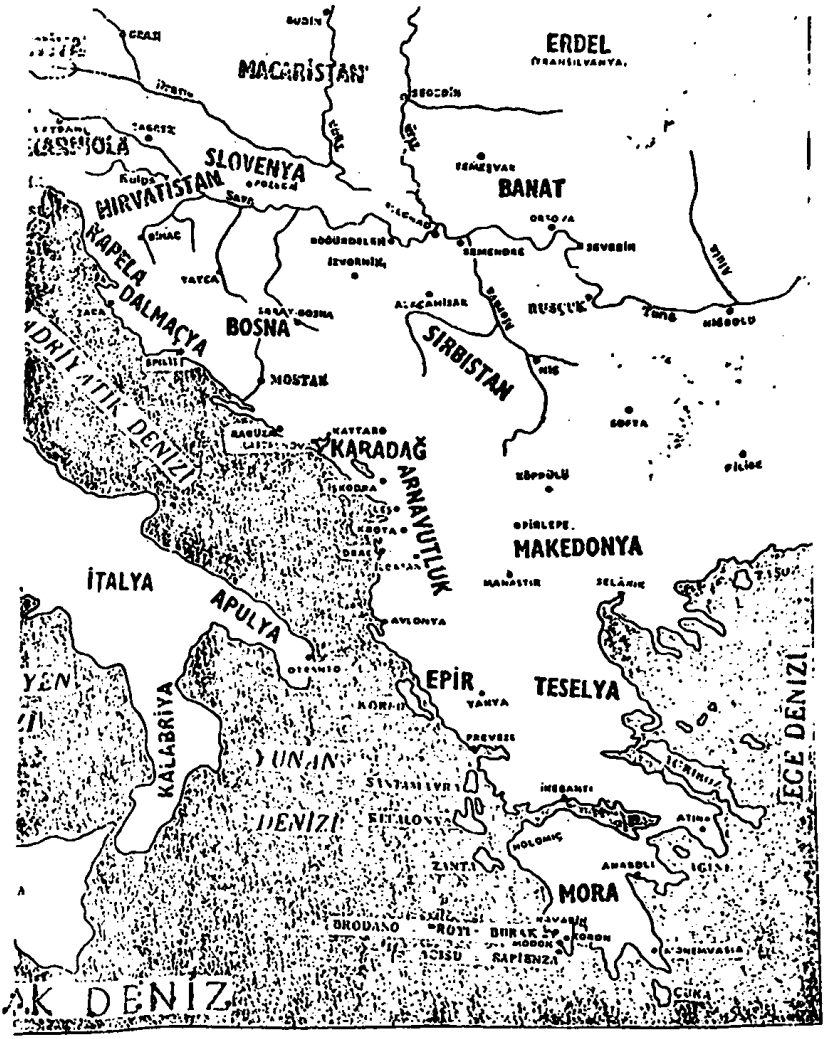
Bundan sonra **Mihaloğlu İskender Bey** tekrar sözü alarak:

"-Akıncıların, büyük kumandanları **Mihaloğlu Ali Paşa**'nın intikamını almak için harekete geçecekleri muhakkaktı. Nitekim bir yıl sonra Bosna Sancakbeyi **Yakub Bey** kumandasında sekiz bin kişilik bir akıncı kuvveti hareketi geçti. Onlar Yaiçe Kalesi önündeyken bir papaz önlerine çıktı ve **Yakub Bey**'e:

"-Kaleyi kuşatarak insanların ölmesine, malların zarar görmesine sebebiyet vermeyiniz!.." deyince, **Yakub Bey**, O'nunla kale kumandanına haber göndererek:

"-Gelsin!.. Önce biz ikimiz yiğitçe dövüşelim!.." dedi.

Kale kumandanının buna cevabı bir baskın oldu. Fakat muvaffak olamayarak büyük bir zayiatla kaçmaya mecbur kaldı. Akıncılar ileri harekâta devam ederek aşağı İstirye'ye girdiler. Kulpa Nehri'ne kadar ilerlediler. Hırvatlar'ın ülkesini baştan başa çiğneyip harap



Akıncıların bir çok akın gerçekleştirmiş bulundukları Adriyatik sahilleri

ettiler. Buralarda onbeş gün kadar dolaşıp yağma ve talanda bulundular.

Yakub Paşa bu seferden dönerken Hırvatistan'da Satvar Geçidi'nin barikatlarla kesilmiş olduğunu gördü. Buradan geçmesine imkân yoktu. Önüne çıkan büyük bir ormanı kâmilen yakarak kendisine yeni bir geçit yolu açtı. Fakat Kırbova mevkiine geldiğinde büyük bir Macar ve Alman kuvvetiyle karşılaştı. Kendisinden sayıca pek fazla olan bu kuvvetlere karşı harbe tutuşup gerçekten parlak bir zafer kazandı.

Bizim öğrendiğimize göre, **Yakub Paşa**, yirmi beş bin düşman askerini esir aldı. Kont **Kinis**'in, Osmanlı akıncılarına karşı icrâ ettiği mezâlime mukabele olmak üzere bu esirlerden bir çoğunun burunlarını keserek torbalar dolusu İstanbul'a gönderdi. O esirleri de bu hâliyle geriye göndererek icabında böyle bir mukabelede bulunulacağını hesab ederek bir daha Osmanlı esirlerine kötü muâmelede bulunmamasını ihtar etmiş oluyordu. Padişahın bu büyük başarı üzerine **Yakub Paşa**'ya murassâ bir kılıç, hilât ve ferman göndererek O'nu taltif etmiş olduğunu her hâlde siz de öğrenip yazmışsınızdır.

Yakub Paşa, kahraman olduğu kadar aynı zamanda büyük bir şâirdir. Kazandığı bu büyük zaferi, uzun bir şiirle anlatmış ve bunu kendisi gibi şâir olan Padişahımıza takdim eylemiştir." deyince, **Hasan Çelebi**:

"-Evet, Efendim!.. Bu şiiri biz de gördük ve tarihimize kaydettik!.." karşılığını verdi ve notlarını karıştırarak bu şiirden şu bölümü hazırda olanlara okudu:

"Buluşduk düşmanla çün «Kırbova»da
Nidâ îrişdi kim «Kır bu ovada!..»
Hakkın emriyle ittüm bir gaza kim

Murad Han itti ancak «Kosova»da
Ururduk kâfirün boynuna şemşîr
Melekler bağlayup saflar havada
Aceb mi bu zafer, çün gayb erenler
Muâvindir bize arz ü semâda
«Derencil-Ban» kıral beylerbeyîsi
Bile çok ban tutuldu ol arada
Şehenşâh devletinde ol melâîn
Yatur mahbus olup bend-i belâdâ
Ko çeksün mihnet ü renc u belâyı
Yaraşur câhilün cânî cezâda
Fenâyâ vireyüm iklîm-i küfrü
Mukîm oldukça bu dâr-i fenâda
Kılam ednâ kulumu Voyvoda ben
Huda fırsat virürse «Belgrad»a

*

Benüm Bosna beği derviş ***Yakub***
Huda avniyle irdüm bu cihada
Makam iydde bana cennât-ı Adnî
Umarum ol Ganî Dârulbekaa'da"

Şiirin okunması bitince, **Mihaloğlu İskender Bey**, izahatına şöyle devam etti:

"-Bu zafer üzerine o âna kadar **Yakub Bey** diye bilinè bu yiğit akıncının rütbesi "paşa"lığa yükseltildi ve Rumeli Beylerbeyi tayin edildi.

Macar kumandanı **Kinis**, mâruz kaldıkları bu korkunç mağlubiyetin intikamını almak için **Matyas Korvin**'in yerine seçilen yeni Macar kralının huzuruna çıktı. Ondan, Osmanlılar'a karşı bir sefer için izin istedi. Lâkin bu müsaadeyi kopardığı sırada oracıkta kendisine inme inmiş ve dili tutulmuştur. Plânını krala sözle anlatamayınca işaretlerle konuşarak bir harita

getirtmiş, sonra da eliyle Osmanlı sınırını gösterip arkasından kendi boğazını sıkarak bu târifle Türkler'den o sûretle intikam alınması yolundaki maksadını ifadeye çalışmıştı.

Felçli vaziyetli Macar askerlerine sedye üstünde kumandanlık eden **Kinis**, İstirya'dan binlerce düşman esiriyle dönmekte olan Akıncıların arkasından Semendire'yi kuşatmışsa da, heyecandan kalbi durmuş ve orada vefat etmiştir. Bunun üzerine ordusu, bazı esir ve ganimetlerle geri dönmek zorunda kalmıştır. Azılı bir Türk düşmanı olan **Kinis**'in bu şekilde ortadan kalkmasıyla sulh isteyen Macarlar'la üç senelik bir saldırmazlık paktı imza edilmiştir.

Akıncıların, devletimizle böyle bir anlaşma yapmış olan herhangi bir ülkeye karşı aslâ akınlarda bulunmadıkları mâlumdur. Bu sebepledir ki, bundan sonraki akınlar Venedik üzerine yapılmıştır." dedi ve başta Papalık olmak üzere Venedik, Napoli, Milan gibi kuzey İtalya'daki devletçikleri Osmanlı'dan aman dileyip bir sulh anlaşması imzâlamaya mecbur bırakan sayısız akını hikâye ettikten sonra sustu. Çünkü bundan sonra anlatılması gerekenler, kendi kahramanlıklarına âid olduğu için bunları nakletmek istemiyordu. Bu sebeple meseleyi geçiştirmek üzere:

"-Biliyorsunuz, kâtip efendi!.. İtalya'nın kuzeyindeki bu sayısız akınlar neticesinde Venedik'le aramızda harp çıkmış, donanmamız İnebahtı'nın fethi için gönderilmiş olduğu gibi Padişahımız da karadan harekete geçmiştir. Bu, Padişah'ın katıldığı bir sefer-i hümâyundu. Siz, böyle seferleri doğru ve tafsilatlı bir şekilde yazmaktasınız. Elbette bunu da yazmışsınızdır!.." dedi.

Hasan Çelebi:

"-Evet efendim!.." diyerek bu hususta elindeki tarihe yazılmış olanları okumaya teşebbüs etmişti ki,

İskender Bey:

"-Gerekmez!.." diye ona mâni oldu.

İskender Bey'in okunmasını istemediği o bölümde, kendisinin ordu, İstanbul'dan hareket etmezden önce memur edildiği Dalmaçya Sâhilleri ve Venedik'in kuzeyindeki akınlarda elde ettiği muazzam başarılar ve bu bölgede fırtına gibi hareket ederek kazandığı parlak zaferler anlatılıyordu. Hakikaten **İskender Bey**, Kuzey italya'da tam 130 şehir ve kasabayı tahrip ve yağma etmiş, emrindeki akıncıların sayısından birkaç kat fazla esir almıştı. Bu harekâtın bir kısmını, O'nun oğlu **Mustafa Bey** idare etmiş, O da bir çok zafer kazanarak müthiş bir yekûn tutan esir ve ganimetlerle Bosna'ya dönmüştü. **İskender Bey** artık ihtiyar bir faniydi. Din ve vatan yolunda yaptığı hizmetlerin sayılıp dökülmesiyle nefsinin kabarıp bir iftihar hissine kapılarak ihlâs ve hasenâtını gölgelemek istemiyordu. Onun için:

"-Ben söyleyeceklerimi söyledim!.. Bu kadarı yeter!.. Artık Lehistan'a karşı yapılmış olan akınlar konuşulsun!.. Bunları gerçekleştirenlerse, gerek büyük **Malkoçoğlu Kardeşler**, yani **Bâlî Bey** ve **Yahya Paşa** ve gerekse küçük **Malkoçoğlu** Kardeşler, yani **Ali** ve **Turali Beyler**'dir. Onların hepsi de buradadırlar. Bu faslı da onlardan biri anlatsın!.." diyerek sözlerini bitirdi.

Mecliste kısa bir fâsıla yaşandı. Toplantıda bulunanların gözleri **Bâlî Bey**'e çevrilmişti. Çünkü O, **Malkoçoğlu** Kardeşlerin en büyüğü olduğu gibi Lehistan'a yapılmış olan iki büyük seferin de kumandanıydı. Lâkin O da, **İskender Bey** gibi nefsine bir övünme payı çıkabileceği için bu seferlerin tafsilatını nakletmek istemiyordu. Israr üzerine:

"-Ben bu iki seferi de İstanbul'a gerekli tafsîlâtı vererek rapor etmiş bulunmaktayım. Vakanüvist efen-

di bunları görmüş ve tarihine nakletmiş olmalıdır. Benim emrimdeki askerler kırk bin akıncı idi. Fakat Kırım Hanı **Mengli Giray** elli bin askeriyle bizimle birlikte hareket etmiştir. İstanbul'a gönderdiğim raporda da belirtmiş olduğum üzere, bu iki seferin asıl şerefi, O'na âittir." demekle iktifâ etti. Bütün ısrarlara rağmen tafsîlât vermek istemiyordu.

Taa Varşova'ya kadar uzanan bu seferlerde Akıncılık tarihinde âdeta bir rekor kırılmıştı. Buna rağmen, O, bu hususstaki ısrarlara aldırmayarak tafsilat vermekten ısrarla imtinâ etti. Bu sebeple umûmî arzu üzerine **Hasan Çelebi**'nin bu muazzam Lehistan seferleri hakkında yazmış olduklarının okunmasına karar verildi. **Hasan Çelebi**, elindeki kağıtları karıştırarak bu sefer hakkında yazdıklarını okumaya başladı. **Bâlî Bey**, ne eksik tamamlamak ne de yanlış düzeltmek için müdahale etmedi. Okunanlarda kendisine âid medhiyeler ve takdir cümleleri karşısında zaman zaman yüzü kızarmakta idi. Başını önüne eğmiş, herkes gibi O da dinliyordu. Vakanüvist vekili **Hasan Çelebi**, bu hususstaki izahatlarını şu cümlelerle bitirdi:

"-Bu iki Lehistan seferi, taa büyük mücâhid **Süleyman Paşa**'nın Rumeli toprağına ayak bastığı zamandan bugüne kadar yapılmış olan büyük-küçük sayısız akının en büyüğü olduğu gibi kazanılan zafer itibariyle en parlak ve kazançlı olanıdır. Bu, akıncılık tarihinde "rekoru bir daha kolay kolay kırılamayacak derecede" azametlidir."

O, bu sözleri okuyup bitirdiği zaman, **Bâlî Bey**, utancından ne yapacağını bilemeyecek bir durumdaydı. Sanki bir suç işlemiş gibi başını daha da öne eğerek zor işitilebilir bir sesle:

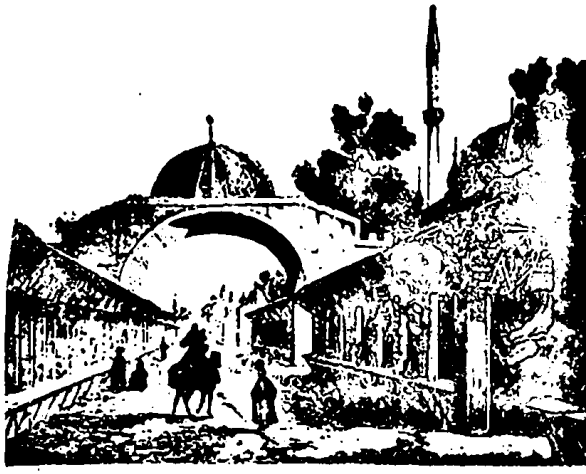
"-Elhamdülillâh!.." diyebildi.

Toplantıda bulunanlar:

"-Gâzi kardeş!.. Allah sâyini meşkûr ve makbul

kılsın!.. Sana sıhhatli ve uzun bir ömür lutfetsin ki, din ve vatan yolunda daha böyle nice başarılar elde edesin!.." deyince, **Bâlî Bey** kısık bir sesle:

"-Hepimize!.." mukabelesinde bulundu ve toplantı bu son temennî ile nihâyete erdi.





-VI-
KADER GEÇMİŞTE MALUM, GELECEK İÇİNSE MECHULDÜR!..

1511 yılı Ağustos ayı başlarında **Bâlî Bey**, Silistre Sancakbeyliği'nde birkaç akıncı ileri geleniyle sohbet etmekteydi. Muhâfızlar, kalabalık bir asker topluluğunun sancak idâre merkezi olan konağa doğru gelmekte olduğunu haber verdiler. **Bâlî Bey** ve beraberindekiler, konağın bahçe kapısı önüne çıkınca bu gelenlerin bir müslüman asker topluluğu olduğunu fark etmekte gecikmediler.

Bâlî Bey'in oğulları **Ali** ve **Turali Beyler** en önde görünüyorlardı. Onlar, birkaç ay evvel **Şehzâde Selim**'e iltihak etmişlerdi. O, 1510 yılı sonbaharında yirmi dokuz yıldan beri sancakbeyliğini yapmakta olduğu Trabzon'dan bir kısım mâiyetiyle birlikte oğlu **Şehzâde Süleyman**'ın vâli bulunduğu Kefe'ye geç-

miş ve burada babasıyla gidip gelen elçiler vâsıtasıyla yapılmış olan bir çok pazarlıktan sonra talepleri kabul edilmeyince, 1511 yılı Temmuzunda yüz gemi ile Kefe'den hareketle Akkerman Limanı'nda Rumeli toprağına çıkmıştı. Bu itaatsizliğe rağmen kendisine Vidin Sancakbeyliği verilmiş ve Macaristan üzerine bir sefere memur edilmişti. **Şehzâde Selim,** bu Macaristan Seferi bahanesiyle kırk bin kişilik bir akıncı topluluğu meydana getirmiş ve bununla Macaristan yerine Edirne üzerine yürümüştü.

O sırada **Bâlî Bey**, Silistre Sancakbeyliği'nden emekli edilmiş, yerine oğlu **Turali Bey** sancakbeyi olmuştu. Diğer oğlu **Ali Bey** ise, Sofya Sancakbeyi idi. Bunlar da Macaristan Seferi için vâkî dâvete icâbet ederek **Şehzâde Selim**'e katılmışlardı. Bu geliş, bir şeylerin ters gittiğini gösteriyordu. **Bâlî Bey**, önce **Ali** ve **Turali Beyler**'in hedef değiştiren **Şehzâde Selim**'den ayrılarak geriye dönmüş olduklarını sandı.

Gelenler iyice yaklaşınca **Ali** ve **Turali Beyler**'in önünde at süren **Ferhad Bey** (sonra sadrazam) çevik bir hareketle atından inerek **Bâlî Bey**'e doğru ilerledi. **Bâlî Bey**, kollarını açarak kendisini kucaklamaya hazırlanan **Ferhad Bey**'i tanımamıştı. Oğlu **Ali Bey**, babasının yüz ifâdesinden bunu fark edince:

"-Gâzi Baba!.. Kumandan **Ferhad Bey**'i tanıyamadın mı? Bu, merhum amcam **Damad Yahya Paşa**'nın Enderun'dan sınıf arkadaşı olan **Ferhad Bey**'dir. **Bâlî Bey**, O'nu birkaç kere kardeşinin yanında görmüştü. Onların samimi arkadaş olduklarını biliyordu. Sarılıp kucaklaştıktan sonra:

"-Hayırdır, hele içeriye buyurun da neler oldu bir anlatın bakayım?!" dedi.

Hep birlikte içeriye girdiler. Girerken **Bâlî Bey** kapı üstünde muhâfızlarına askerlerin yorgun olduk-

larını, süratli bir şekilde dinlendirilip karınlarının doyurulması tâlimâtını verdi. **Ferhad Bey:**

"-Bunlar arasında bazı yaralılar var. Lütfen söyleyiniz de yaralılar tedâvî olunsun!.." dedi.

Bâlî Bey, bu hususta gereken emirleri de verdikten sonra salona geçip oturdular. Kısa bir hoşbeşten sonra **Bâlî Bey** sordu:

"-Hayırdır inşâallâh?! Hâlinizde bir fevkalâdelik görüyorum. Siz harpten çıkmışa benziyorsunuz? Neler oldu? Anlatın bakayım!.."

Ferhad Bey bu talep üzerine, son aylarda başlarından geçen mâcerâyı hikâye etmek üzere söze başladı ve:

"-**Bâlî Bey** kardeşim!.. Evvelâ **Damad Yahya Paşa**'nın şehâdetinden dolayı sana başsağlığı dilemeliyim. Gerçi diyeceksin ki, O'nun şehâdeti üzerinden beş-altı sene geçti. Lâkin ben, uzun zamandan beri **Şehzâde Selim**'le birlikte Trabzon gibi uzak bir sancakta bulunduğumdan dolayı bu elîm hâdiseyi geç duydum. Hem de o zamandan beri sizi ilk defa görüyorum!.." dedi.

Bâlî Bey, bu sözlere teşekkür ettikten sonra, yanındaki genç **Bâlî Bey**'i göstererek:

"-Sağolun!.. Bu yeğenim, aynen babasıdır. İnşallâh, O'nun yerini dolduracaktır!.." dedi.

Ferhad Bey, ondokuz-yirmi yaşlarındaki yeğen **Bâlî Bey**'i aşağıdan yukarıya bir süzdükten sonra:

"-Maaşallah, maşallâh!.." dedi. "Evlad, sana da başsağlığı dilerim!.." dedikten sonra büyük **Bâlî Bey**'in heyecanla beklemekte olduğu izahatına devam etti:

Gerçekten **Bâlî Bey**'in kardeşi **Yahya Paşa**, Rumeli Beylerbeyi olduktan 1501 yılında **II. Bâyezid**'in kızı **Hümâ Sultan** ile evlenmişti. Bu sırada **Mihaloğlu İskender** Bey'in kızı **Dilruba**'da olma altı yaşında

bir erkek evlâdı vardı. O'na ağabeyine aşırı muhabbetinden dolayı **"Bâlî"** adını takmıştı. Bu evlilikten sonra **Yahya Paşa**, **Malkoçoğlu Damad Yahya Paşa** diye anılmaya başlanmışsa da, bu durum uzun sürmemiş, beş sene sonra bir akında şehid olmuştu. O'nun şehâdeti üzerine **Hümâ Sultan** İstanbul'a, babasının yanına dönmüştü. Birinci hanımı olan **Dilrubâ** da oğlu **Bâlî Bey**'i alarak kız kardeşi **Dilârâ** ile evli olan büyük **Bâlî Bey**'in yanına sığınmıştı.

O zaman on bir yaşında bir çocuk olan genç **Bâlî Bey**, şimdi ondokuz-yirmi yaşlarında yetişkin bir delikanlıydı. Sonradan **"Koca Bâlî Paşa"** diye anılacak ve meşhur olacak bulunan genç **Bâlî Bey**, babasının bu çocukluk arkadaşını tanıyınca O'ndan, **Yahya Paşa**'nın gençlik zamanına âid bazı bilgileri öğrenmek için suâller sormak istiyordu. Buna teşebbüs etmişse de, amcası **Bâlî Bey**:

"-Küçük **Bâlî**!.. Bunları sonra konuşuruz. Şimdi âcilen öğrenmemiz gereken çok mühim işler var!.." diyerek O'nun sözünü kesti.

O, **Yahya Paşa**'nın bu yegâne evlâdına yanına geldiği günden beri hep böyle hitap etmekteydi.

Bu ikaz üzerine **Ferhad Bey** şunları anlattı:

"-**Şehzâde Selim**'in memur edildiği Macaristan üzerine gitmeyerek Edirne üstüne yürüdüğünü duymuşsunuzdur."

Bâlî Bey:

"-Evet, bu noktayı biliyorum. Ya sonrası?" deyince, **Ferhad Bey** devam etti:

"-Bu sırada Efendimizin kendisine veliahd tâyin ettiği Amasya Sancakbeyi **Şehzâde Ahmed**, küçük kardeşinin Rumeli'deki harekâtını tâkip etmekteydi. O'nun merkezdeki taraftarları, bu hareketiyle âsî durumuna düşmüş olan **Şehzâde Selim**'e karşı Padişahı tahrik ettiler. Merkezden **Selim**'in üzerine

Rumeli Beylerbeyi **Hasan Paşa** gönderildi. Fakat **Hasan Paşa**, **Şehzâde Selim**'i durdurmak için ya kardeş kavgasını tasvip etmediğinden veyahut da **Şehzâde Selim**'e taraftarlığından dolayı ciddî bir harekâta girişmedi. Bunun üzerine **Şehzâde Selim**, Edirne'ye doğru yürüyüşünü devam ettirerek Tunca Nehri yakınındaki Çukurçayır mevkiine geldi. Burada babasının geriye dönmesi için gönderdiği emirleri dinlemedi ve sırf babasıyla görüşmek, elini öperek duâsını almak için harekete geçtiğini bildirdi. Ancak **Şehzâde Ahmed**'e taraftar olan devlet ricâli, O'nun babasıyla görüşmesini engellediler.

Şehzâde Selim, babasıyla kendisi arasında arabuluculuk yapan **Mevlânâ Nureddin Efendi**'nin, iki tarafı da teskin eden faaliyeti sonunda bir anlaşma temin etti. Buna göre, **II. Beyazıd**, oğlu **Şehzâde Ahmed**'i daha önce veliahd ilân etmiş olmasına rağmen padişah yapmayacağına dâir söz verdi. Bu hususu bir **"ahidnâme"** hâline getirerek imzalamış olmasına rağmen temin olunan bu anlaşma uzun sürmedi. Zira **Şehzâde Selim**, daha sonra tafsîlâtının nakledeceğim üzere, Anadolu'da **"Şahkulu İsyanı"** adıyla ortaya çıkan büyük bir ayaklanmayı tâkip ediyordu. Bu sebeple memur edildiği Vidin ve Semendire'ye gitmeyerek oraya bir vekil gönderdi. Eski Zağra ve Filibe arasında oyalandı.

Anadolu'da Kütahya'ya kadar ilerleyen bu alevîleri tenkile memur edilmiş bulunan **Karagöz Ahmed Paşa** esir edilmiş ve cesedi bir kazığa bağlanarak, tavuk kızartır gibi pişirilerek âsi alevî müridlere yedirilmiş olduğu haberi geldi. Çünkü **Şehzâde Selim**, gerek rakibi olan kardeşleri nezdinde ve gerekse İstanbul'da güvenilir adamları vâsıtasıyla olup bitenlerden günü gününe haber almaktaydı. Nihayet **Şahkulu**'nu tenkil için **Hadım Ali Paşa** memur edil-

di. O da **Şehzâde Ahmed**'e taraftar olduğundan, emin olduğu başarısına O'nu ortak ederek asker nezdinde prestijinin artmasına sebep olmak istedi. Bu sebeble O'nu birlikte harekete dâvet etti.

Şehzâde Ahmed, bu harekâta katılmışsa da, başarısızlıkla sancağına çekilmek mecburiyetinde kalmıştı. Buna rağmen İstanbul'daki taraftarları, O'nu tahta geçmek üzere İstanbul'a dâvet ettiler. **Şehzâde Ahmed**, Maltepe'ye kadar gelmişse de Yeniçeriler, O'nun Şahkulu İsyanı'nda gösterdiği korkaklık üzerine aleyhine kıyam ettiler. Hatta O'na taraftar olan bir kısım paşanın evlerini baskınlarla yağma veya talan ettiler.

Şehzâde Ahmed'in, bu sûretle bir kısım devlet ricâli tarafından tahta geçirilmek üzere dâvet edildiğini haber alan **Şehzâde Selim**, babasıyla arasında imza edilmiş olan ahidnâmenin bozulduğunu söyleyerek İstanbul üzerine harekete geçti. Edirne'ye girerek fiilen padişahlığını ilân etti.

Bunu haber alan **Sultan II. Bâyezid** hazretleri de İstanbul'dan elli bin kişilik bir ordu ile harekete geçti. İki taraf, Çorlu'nun Muradlı Belde'sine bağlı bulunan "Sırtköy" (Uğraş Deresi) mevkiinde karşı karşıya geldiler. Padişahın emrindeki kuvvetler, Rumeli akıncılarına karşı harb etmek istemiyorlardı. Padişah, onlara bir nutuk îrad ederek sözlerinin sonunda:

"-Bu azim bir fitnedir!.. Beni seven cenk etsin!.." diyerek onların **Şehzâde Selim** kuvvetlerine karşı harekete geçmelerini sağladı.

Şehzâde Selim, Trabzon Vâliliği'nde elde ettiği askerî başarılarla Yeniçeriler'in gönlünü kazanmış ve onların nezdinde bir umut hâline gelmişti. Fakat O'nun bu başarılarından Rumeli akıncılarından çoğunun haberi yoktu. Belki de bundan dolayı veyahut bir

kardeş kavgasına çok arzulu olmadıklarından gereği gibi dövüşmediler. Biz de senin oğullarınla birlikte **Şehzâde Selim**'in saflarındaydık. Maalesef mağlub olduk. **Şehzâde Selim**, güçlükle kaçıp kurtulabildi. Altında, Kara Bulut denilen meşhur atı olmasaydı, muhakkak yakalanıp öldürülürdü. İyi ki, Kefe'den Rumeli'ye gelirken kullandığı gemilerden bazılarını Ahyolu Limanı'nda hazır bulundurmuştu. Bunlara binerek tekrar Kefe'ye avdet edebilmiştir. Kaçarken de bana tâlimât vererek tâkipçileri oyalamamı ve taraftarlarını toplayarak kendisine karadan mülâkî olmamı istedi.

O'nun emrindeki kuvvetlerin çoğu, bu mağlubiyet üzerine Rumeli'deki sancaklarına döndüler. Çünkü **Şehzâde Selim**'e taraftarlık hususunda henüz tam mânâsıyla iknâ olmuş değillerdi. Bu kırk bin kişilik ordudan, benim emrimde üç-beş bin kişi kaldı. Biz de bu kuvvetlerle birlikte gördüğün gibi yoldayız. Kısa bir dinlenmeden sonra şehzâdemize mülâkî olacağız."

Bâlî Bey'in, bu anlatılanlar hakkında, evvelce pek az bir mâlumâtı vardı. Birkaç ay evvel, Rumeli'deki bütün akıncı beyleriyle birlikte kendisi de İstanbul'a çağrılmış, Padişah tarafından büyük oğlu **Şehzâde Ahmed**'in tahta çıkarılması hususunda fikirleri sorulmuş ve muvafakatleri temin olunmuştu. Bu sebepledir ki, daha **Sultan II. Bâyezid**'in sağlığında, oğulları arasında bir taht kavgası başlamış bulunduğundan az-çok haberdar olabilmişti. Fakat hiç şüphesiz bu hususdaki tafsilâtı ancak **Ferhad Bey** bilebilirdi. Çünkü O, Enderun'u bitirdikten sonra merkezde kalmış, daha sonra da uzun bir müddetle **Şehzâde Selim**'in mâiyetinde bulunmuştu. Şimdi anlattıklarına bakılırsa, O, bu Şehzâde'nin sağ kolu durumundaydı.

Bâlî Bey, Şehzâde Selim'in tahtı ele geçirmek için giriştiği faaliyetler hakkındaki tafsilatı merak etmekle beraber, evveliyetle bu mücâdelenin meşrû olup olmadığı hususunda tereddüt içindeydi. Bu sebeple **Şehzâde Selim**'i destekleyen ve bu uğurda kardeş kanı dökmekten bile çekinmeyen **Ferhad Bey**'e önce şu suâli sordu:

"-Bugüne kadar Osmanlı tahtı için vâris durumunda olan kardeşler arasında bir mücadeleye bir çok kereler şâhid olunmuştur. Lâkin **Şehzâde Selim**'in yaptığı gibi meşrû bir hükümdar hayattayken, O'nu devirerek tahtın ele geçirilmesi gibi bir hâdiseyle ilk defa karşılaşıyoruz. Bu maksadla kardeş kanı dökülmesini şer'ân nasıl izah ediyor ve vicdanınızı nasıl tatmin edebiliyorsunuz?"

Ferhad Bey:

"-Aziz kardeşim!.." dedi. "Siz Anadolu'dan uzaktasınız. Orada olup bitenlerden fazla haberiniz yoktur. Ülkemiz şu anda dehşetli bir fitnenin çalkantıları içindedir. Kızılbaşlık tehlikesi, almış-yürümüştür. Ashâb-ı kirâma küfreden, Hazret-i Âişe vâlidemize iftirâ atan Kızılbaşlar'ın bünyemizi, üstelik İran nâm ve hesâbına nasıl karıştırdıklarını bilmiyorsunuz!.. Bu dehşetli tehlikeye karşı velî tabiatlı padişahımızın gerekli tedbirleri almak hususundaki ihmalkârlığından da haberiniz yoktur. Eminim ki, siz bugün Anadolu'da birlik ve beraberliğimizin ne ölçüde sarsıldığını ve devletimizin geleceği itibariyle ne müthiş bir tehlikeye mâruz kaldığını gösteren vak'aları öğrenirseniz, hem bana, hem de **Şehzâde Selim** hazretlerine hak vereceksiniz. Hatta hak vermekle kalmayıp bizim yanımızda kılıç kullanacağınızdan bile eminim!.." dedi.

Bunun üzerine **Bâlî Bey**'in:

"-Hele anlat, anlat!.. Cidden merak ediyorum!..

Bir kardeş kavgasını bile meşrûlaştıracak derecede ehemmiyetli olan gerçekleri öğrenmek istiyorum!.." demesi üzerine, **Ferhad Bey**, aslında tafsilatı saatler sürecek olan Kızılbaşlık tehlikesini, yola girmek için acele etmekte olduğundan dolayı şöyle hülâsâ eyledi:

"-Azerbaycan'ın Erdebil Şehri'nde vaktiyle halvetî tarikatı'ndan ayrılarak «Safevî tarîkatı» adıyla kendi tekkesini kurmuş olan **Şeyh Safiyuddin**'in halefleri, kısa bir müddet sonra Sünnî olan bu tarîkatı, tamamen siyâsî maksatlarla Alevîliğe inkılâb ettirdiler. O'nun haleflerinden **Şeyh Alâüddin Ali**, **Timur** mel'ununun Anadolu'dan sürüp götürdüğü esirleri, kendi hizmetinde bulunmaları ricasıyla Erdebil'de alıkoymuş ve bunların kimini zorla, kimini de zehirli telkinleriyle alevîleştirerek taraftar toplamak üzere Anadolu'nun dört bir bucağına göndermişti.

Fakat asıl ihânet, O'nun torunlarından **Şeyh Cüneyd** eliyle gerçekleşmiştir. Uzun ve maceralı bir hayatı olan **Şeyh Cüneyd**, devletimiz karşısındaki en büyük muhâlif güç olan Akkoyunlu hükümdarı **Uzun Hasan**'ın yanına gitmiş, O da bu alevî şeyhin müridlerinden istifâdeyi düşündüğü için kendisini kızkardeşi **Hatice Begüm** ile evlendirmişti. **Şeyh Cüneyd**'in şeyhliğini şâhlığa tebdil etmek için giriştiği mâceraların sonuncusu Gürcistan'da bir muharebe oldu. Bu muharebede maktul düşen **Şeyh Cüneyd**'in yerine oğlu **Haydar** geçti.

Şeyh Haydar da babasının yolunda yürüdü. Fakat Akkoyunlu Devleti'nin toprağı olan İran'ın, doğusundaki Şeybânî Hanlığı, O'nun siyâsî faaliyetlerini fark ederek kendisini ortadan kaldırmış ve çocuklarını bir kaleye hapsetmişti. Babası gibi Akkoyunlu hükümdarının damadı olan **Haydar**'ın, bu çocuklarından biri de bir yaşındaki **İsmail**'di. Bunun anası,

Uzun Hasan'ın kızı **Halime Begüm**'dü.

Siyâsî faaliyetleri men edilmiş bulunan **Şeyh Haydar**'ın bu çocukları, on-onbeş sene sonra Şeybânî Hanlığı'nın mâruz kaldığı dâhilî kargaşadan istifade ederek bu kaleden kaçtılar. Bunlardan **İsmail**, belli bir müddet Safevî müridleri arasında gizlenerek hayatını idâme ettirebildi. O'nun delikanlılık çağına geldiği sırada Akkoyunlu Devleti'nde saltanat kavgaları baş göstermişti. Bunun üzerine ortaya çıktı.

Esâsen, dedeleri zamanından beri Anadolu dâhilindeki müridleri birer **"ahund"** yani propagandacı olarak faaliyet göstermekteydiler. Bu faaliyetler sonunda bir çok Türkmen Aşîreti, alevîleştirilmiş bulunuyordu. Bunlardan Ustacalu, Tekeli, Avşar ve Kaçar aşîretlerinin mensuplarını etrafına toplamaya muvaffak olan **İsmail**, Akkoyunlular'ın içinde bulunduğu dâhilî ihtilâflardan istifâde ederek 1502 yılında Tebriz'de taç giyerek kendini **"şâh"** ilân etmiştir.

Kısa zamanda Akkoyunlular'a karşı başarılar elde ederek onların topraklarının büyük bir kısmını ele geçirmiştir. Kendisi dehâ sahibi bir şâirdir. Türkçe yazdığı ve **"Nefes"** denilen şiirleriyle Anadolu'da onbinlerce taraftar kazanmış ve milletimizin birlik ve beraberliğini berhavâ etmiştir. Kısa zamanda Akkoyunlular'ın, bir zamanlar taht şehri olan Tebriz, Bağdad ve Âmid (Diyarbekir) gibi üç büyük şehri ele geçirerek devletimizin karşısında büyük bir rakip durumuna yükselebilmiştir.

Şâh İsmâil'in bu sûretle zuhuru, batı Hıristiyan âleminde aynen **Timur** ve **Uzun Hasan**'ın zuhurları gibi büyük bir alâka uyandırmıştır. Osmanlı ilerleyişini önleyemeyen ve bu hususta acze düşen Batılılar, aynen Endülüs'ü yok ederek elde ettikleri zafer gibi Osmanlı'yı da iki kıskaç arasında bırakıp yok etmek hesaplarını yapmaya başladılar. Papa, bunu taraftar-

larına **"ilâhî bir fırsat olarak"** bildirmiştir.

Şu sıralarda Hıristiyan Âlemi'nde siyâsî faaliyet merkezi Venedik'tir. 1508 yılında **Şah İsmail**, bize karşı Venedik'in deniz gücünden istifâde etmek için oraya elçiler gönderip birlikte hareket etmek hususunda ittifaklar yapmıştır. Venedik, altı yıl evvel bizimle sulh yapmıştı. **Şah İsmail**'in kendilerine yaptığı, batıdan ülkemize taarruz etmek hususundaki teklifi göze alamadılar. Sadece O, Osmanlılar'la harbe girişirse kendisine yardımcı olacakları vaadinde bulundular.

O zamana kadar İran halkı Hanefî ve kısmen de Şâfiî idi. Alevîler yok denecek kadar azdı. **Şah İsmail**, burada Şiîliği yerleştirmek için -bizim öğrendiğimize göre- kırk ilâ elli bin insan öldürmüştür. Bunların çoğu lider veya hoca vasfındaki Sünnîlerdi. Bu zulümlerden kaçan pek çok insan Anadolu'ya yerleşmiştir. **Şah İsmail**'in yükselişini, bulunduğu Trabzon Sancağı'ndan dikkatle tâkip eden **Şehzâde Selim**, İran'dan kaçıp gelen sünnî Müslümanları kendi bölgesine iskân ederek Trabzon ve Rize dolaylarının süratle daha da yoğun bir şekilde türkleşmesini sağlamıştır.

Şah İsmail, Venedik'le bu anlaşmayı yaptıktan sonra aynı yıl Dulkadir Beyliği'ne saldırmıştır. Bahanesi gâyet basitti. Dulkadir Beyi **Bozkurt Bey**, şiî olan **Şah İsmail**'e kızı **Beğli Hatunu** vermekten imtinâ etmişti. **Şah İsmail**, bizim topraklarımızı çiğneyerek Kayseri'nin güneydoğusundan Dulkadir Beyliği'ne bir sefer tertip etti. **Bozkurt Bey**'in bir oğlu ve iki torununu katlederek Maraş ve Elbistan'ı eline geçirdi. Binlerce insan katlettiği gibi Dulkadir Beylerinin mezarlarını açtırarak kemiklerini yaktırdı. Dönerken de **II. Bâyezid**'e bir mektup göndererek *"zarûreten Osmanlı topraklarından geçmiş bulunduğu"* yolunda-

ki bir aldatmaca özür beyanıyla riyâkârlığını ortaya koymuştur.

Bu hâdiseler karşısında Mısır Melûkluları ve hatta Osmanlı Devleti de sessiz ve hareketsiz kalmıştır. Gerekli olan aksülâmeli (reaksiyonu), **Şehzâde Selim** göstermiştir.

Şehzâde Selim Hazretleri'nin anası **Âişe Hâtun**, Dulkadiroğulları'ndandır. **Şah İsmail**, bu seferinde O'nun bir dayısıyla iki oğlunu fecî bir sûrette öldürmüştü. Şehzâde, bunun intikamını almak için İran topraklarını çiğneyen bir seferi gerçekleştirmiştir. Zira elde ettiği başarıyla şımaran **Şah İsmail**, bu sırada Trabzon'u yağmalamak için kardeşi **İbrahim Mirza**'yı bir kısım kuvvetlerle bu şehir üzerine saldırtmıştı.

Şah İsmail'in Osmanlı toprağına karşı bu tecâvüzleri, sadece orta Anadolu'ya bir kısım kuvvetlerin gönderilmesine sebep olmuş ve bu kuvvetler de **Şah İsmail**'in taa Diyarbekir'e kadar her tarafı yakıp yıkarak ilerlemesine seyirci kalmaktan başka bir şey yapamamıştır.

Bu gelişmeler karşısında sadece **Şehzâde Selim** gerekeni yapmış ve fakat O'nun hareketleri de merkezce tasvib olunmamıştır. Şöyle ki, bu değerli şehzâdenin arka arkaya üç defa Gürcistan Seferi yaparak Kütais Şehri'ne kadar kuş uçuşu iki yüz seksen kilometrelik bir sahayı ülkemize kazandırmış, Gürcüleri vergiye bağlamıştır. **Şah İsmail**'in kardeşi vasıtasıyla vâkî tecâvüzünü de büyük bir dirâyetle bertaraf ederek kendisini esir almış, Bayburt, Erzincan, Kemah, İspir, Gümüşhane ve Çemişkezek (Tunceli) arasındaki eski Akkoyunlu topraklarını ele geçirmiştir. Erzincan'a gelen **Şah İsmail**'in ordusunu perişan edip kendisini kaçmaya mecbur bırakmıştır.

Bu hâdiseler karşısında **Şah İsmail**, Osmanlılar'la

sulh hâlinde bulunmasına rağmen **Şehzâde Selim**'in, sanki durup dururken kendisine karşı harekete geçmiş gibi göstererek şikâyetçi olmuştu. "Padişah Babam!.." diyerek pohpohladığı **II. Bâyezid** ne yapmıştır biliyor musunuz?! **Şehzâde Selim**'in böyle kendi başına buyruk hareket etmesini kınayan ve kurtardığı toprakları **Şah İsmail**'e iâde etmesini emreden bir ferman göndererek **Şah İsmâil**'in gâye ve maksadından gâfil olduğunu ortaya koymuştur!."

Sözün burasında **Bâlî Bey**:

"-Kulaklarıma inanamıyorum!.. Taa **Fâtih Hazretleri** tarafından fethedilip ülkemize katılan Bayburt, Erzincan, Kemah ve İspir'in Safevîlere geri verilmesini, kim, nasıl emredebilmiştir? Bunu anlayamıyorum?!" deyince, **Ferhad Bey**:

"-Peki **Şah İsmail**'in Venedik ve hatta Papalık ile bize karşı anlaşmalar imza ettiğini, **Şehzâde Selim**, taa Trabzon gibi uzak bir yerde sancakbeyi olduğu hâlde öğreniyor da, İstanbul'daki idârecilerin bundan nasıl olup da gâfil bulunduklarını anlayabiliyor musunuz?!.. İşte **Şehzâde Selim** hazretlerinin giriştiği harekât, bir taht sevdâsı değil, bu gibi sebeplerle devlet ve milletin gelecekte mâruz kalacağı içten çökertilme ve İran güdümüne girmek gibi büyük bir belâyı def etmek içindir. **Bâlî Bey** kardeşim!.. Bundan büyük meşrûiyet sebebi olur mu?!.." dedi ve anlatmaya devam etti:

"-**Şehzâde Selim** hazretleri, bir ilk tedbir olarak oğlu **Şehzâde Süleyman**'ın sancakbeyi bulunduğu Karahisar-ı Sahib (Şebinkarahisar)'dan Bolu Sancakbeyliği'ne naklini talep etti. Fakat **Şehzâde Süleyman**'a Bolu Sancakbeyliği verilince, kendini Osmanlı tahtı için tabiî bir vâris olarak gören **Şehzâde Ahmed**:

"-Bu oğlanın benim yolum üzerinde işi ne?!.." diyerek itiraz etmiş ve bu itiraz üzerine, **Şehzâde Süleyman**, Kefe'ye sancakbeyi tâyin edilmiştir. Çünkü o sırada **II. Bâyezid**'in, burada sancakbeyi bulunan oğlu **Mehmed** ölmüş ve burası boş kalmıştı.

Bu sırada **II. Bâyezid**'in hayatta olan en küçük çocuğu **Şehenşâh**, Karaman Sancakbeyi idi. O'nun, normal eceliyle ölümü üzerine de buraya O'nun oğlu **Şehzâde Mehmed** sancakbeyi tâyin edilmişti. Çünkü O'nun anası, Karaman kızıydı. Fakat **Şehzâde Ahmed**, babasından müsaade almaksızın Amasya'yı terk ederek Karaman'a gitti ve bu küçük şehzâdeyi oradan kovalayarak kendi kendine Karaman Sancakbeyi oldu. Buna rağmen **II. Bâyezid**, hâlâ bu başına buyruk büyük şehzâdeye taraftarlık ediyordu. Halbuki O'nun böylece Konya'ya geçmesiyle hâsıl olan otorite boşluğundan istifade eden kızılbaşlar Tokat havalisinde büyük bir isyan çıkardılar. Başlarında **Nur-i Ali** diye bilinen **Şah İsmâil** taraftarı olan bir kızılbaş vardı. Oluk gibi kan akmasına sebep olan bu alevî isyanı, buna sebep olduğu düşüncesi ile **Şehzâde Ahmed**'in asker nezdindeki itibarını sıfıra indirdi.

Mısır'da yüz bulamayarak geriye dönen **Şehzâde Korkut** da merkezdeki adamları vasıtasıyla kendisini İstanbul'a daha yakın olan Manisa'ya sancakbeyi tâyin ettirmişti. Bütün bu gelişmeleri, günü gününe tâkip etmekte olan **Şehzâde Selim**, kardeşlerinin başına buyruk hareketleri hoş görülürken, kendisinin **Şah İsmail**'e ve Gürcistan'a karşı giriştiği askerî harekâttan dolayı muâheze edilmesine ve hele kan dökerek geriye aldığı toprakların Safevîler'e iâde ettirilmesine dâir emirlerden münfâil olarak Trabzon'u terk etmeye karar verdi."

Bâlî Bey sordu:

"-**Şehzâde Korkut** ne maksad gütmektedir? **Cem Sultan**'ı taklîden neden Mısır'a gitmiş olduğu halde neden daha önce **Cem Sultan**'ı desteklemiş olan Memlûklar O'na yüz vermemişlerdir?"

Ferhad Bey cevap verdi:

"-**Şehzâde Korkut**'un gâyesi de tahtı ele geçirmekten başka bir şey değildir. Çünkü O, **Fâtih** hazretlerinin vefâtı hengâmında babası **Bâyezid** Amasya'dan İstanbul'a gelinceye kadar tam on yedi gün Padişah nâipliği yapmış ve padişahlığın lezzetini tatmıştır. Mısır'a gitmesi de oradan destek bulmak içindi. Lâkin **Şah İsmail**'in zuhuruyla ortaya çıkan Kızılbaşlık tehlikesinin Osmanlılar kadar Memluklular'ın aleyhine bir gelişme olduğundan bu iki devleti birbirine yaklaştırmıştır. Yüz bulmamasının sebebi budur."

Bâlî Bey sordu:

"-Peki, askerin O'na bakışı nasıldır?"

Ferhad Bey:

"-Kendisini pek severler. O, âlim, fâzıl, şâir ve mücâhid bir zâttır. Teke'de sancakbeyi bulunmasından dolayı denizcilere pek çok yardım etmiş, öteden beri her esir düşen Osmanlı levendini **"kurtuluş akçesi"** ödeyerek esaretten kurtarmıştır. Lâkin şu ânda kırk beş yaşlarında bulunan bu şehzâdenin erkek evlâdı yoktur. Bundan dolayı Yeniçeriler, kendisine karşı büyük bir muhabbet besledikleri hâlde O'nu padişah görmek istemiyorlar. Bizim istihbaratımız bu merkezdedir.

Geçen sene **Şehenşâh**'ın vefâtı üzerine ortada tahta vâris olabilecek üç şehzâde kalmıştır. Bunların büyüğü olan **Şehzâde Ahmed** izah edildiği üzere yeniçeriler tarafından aslâ sevilmemektedir. Bunun iki sebebi vardır. **Şehzâde Selim** hazretleri Rumeli toprağına geçtiği sırada **Şah İsmail**'in Anadolu'daki

halifelerinden biri olan **Karabıyıkoğlu Hasan** adında bir alevî ahundu, **Şehzâde Korkut**'un Mısır'a gitmesiyle hâsıl olan otorite zaafından istifade ederek büyük bir isyan çıkarmıştı. Evvelce bahsettiğim üzere, **"Şahkulu"** ünvanını alan bu Kızılbaş âsî, Kütahya'ya kadar gelerek üzerine gönderilen **Karagöz Ahmed Paşa**'yı câniyâne bir sûrette öldürmüştü. Bunun üzerine **Hadım Ali Paşa**, **Şehzâde Ahmed**'e taraftar olduğu için O'nu birlikte harekete dâvet etmiş, O ise, küçük bir çarpışmadan sonra cepheyi bırakıp kaçmıştı. Bunları birer sâbıka addeden yeniçeriler, O'na aslâ taratar değildir. Askerin istediği **Şehzâde Selim** hazretleridir. O'nun da durumunu ve bu hususdaki kararlılığını size anlatmış bulunuyorum.

Şimdi artık O, kanaatimce Kefe'de kendisine yapılacak dâveti bekleyecektedir. Rumeli toprağına geçmeden önce **Nureddin Sarıgürz** isimli, Padişahın yakını, muteber bir insan nasihatçı olarak Kefe'ye gönderilmişti. O'nun:

"-Padişahın emrine uymamakla bir fitneye sebep olmaz mısınız?" yolundaki itirazına:

"-Ne gerekiyorsa, o olsun!.. Devletin içine düştüğü bu bâdireden kurtarmak için Merkez-i hükümetteki gâfillere karşı ne gerekirse yapacağım!.." diyerek bu hususta kesin bir sûrette kararlı olduğunu bildirmişti.

Bu kesin karar, 3 Ağustos'ta babasının emrindeki kuvvetlerle karşı karşıya vuruşmaya kadar gitmiş ve şimdi hepimize, neticeyi beklemekten başka yapacak bir iş kalmamıştır. Baldırı çıplak bir alevî isyancı, Kütahya'ya kadar gelebiliyor!.. Etrafına **"surh-ser"** yani Kızılbaş diye anılan güruhu toplayıp devlete meydan okuyacak hâle gelebiliyor. **Şah İsmail**'in, arz ettiğim maksadı ve bu maksatla giriştiği tecâvüzler cevapsız kalıyorsa, devletin gelece-

ği için bu tehlikeyi görmeyenlere kılıç çekmek aslâ gayr-i meşrû bir hareket sayılmamalıdır, kanaatindeyim. Esâsen hâdiseleri askerî nokta-i nazardan tâkip ve tahlil eden ordu, mutlak bir sûrette **Şehzâde Selim**'e taraftardır. Daha şimdiden onlar:

"-Yürü **Sultan Selim**, devran senindir!.." diyerek gazeller söylüyorlar.

Şimdi kanaatimce, söz sırası askerdedir. Haber aldığımıza göre, birtakım paşaların dâveti üzerine Üsküdar'a kadar gelmiş bulunan **Şehzâde Ahmed**'i, Yeniçeriler geri gitmeye mecbur bırakmışlardır.

Bunun üzerine O'ndan ümidi kalmayan bir kısım devlet ricâli **Şehzâde Korkut**'u dâvet edip İstanbul'a getirtmişlerdir. O da yeniçeri kışlalarına sığınmış, askerleri iknâ etmeye çalışmış olmasına rağmen onlardan yüz bulamamıştır.

Bu durumda **Şehzâde Selim Hazretleri** Osmanlı tahtı için yegâne namzeddir!.."

Sözün burasında **Bâlî Bey**:

"-**Ferhad Bey** kardeşim!.. Seni yorduk. Fakat çok ehemmiyetli bir gerçeği öğrendik. **Şehzâde Selim** hazretlerinin taht sevdasından ziyâde din ve devlet gayretiyle hareket ettiğinden, şahsen ben de emin oldum!.. Peki öyleyse, şimdiden sonra ne olacak?" diye sordu.

Ferhad Bey:

"-Endişelenme!.. Bu din, kıyamete kadar bâkîdir!.. Devletimiz de bu iman ve İslâm dâvâsının gelmiş-geçmiş en metin kalesidir. Allah bir sebep halk eder ve o yıkılmaz!.." dedi.

Bâlî Bey:

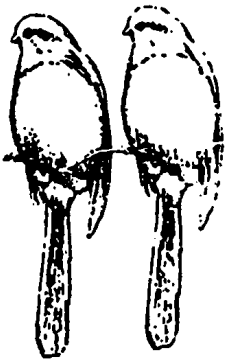
"-Doğru söylersin!.. Benim de buna imanım var!.. Fakat gelecek hakkındaki düşüncen nedir? Bu durumda hepimizin ne yapması gerekiyor?" diye suâlini tekrarlayınca, **Ferhad Bey**:

"-Allah'ın takdiri ne ise, o, olur. Müsterih olunuz. **"Kader, geçmişte mâlum, gelecek içinse, meçhuldür."**

Gelecekteki bir yirmi dört saati bile bir gün evvelden kat'î olarak tahmin mümkün değildir. Bize düşen vazife, haklı gördüğümüz tarafla beraber hareket etmektir. Gerisi, Allah'ın takdiridir. Takdir icabı olan şey ise, kaderdir. Kader de, az evvel ifade etmiş olduğum gibi «Geçmişte mâlum, gelecek içinse meçhuldür.» dedi.







-VII-
ŞEHİDLİĞE HASRET!..

İhtiyar ve hasta olan **II. Bâyezid**, saltanatın getirdiği gâilelerden bıkıp usanmıştı. Tahta geçtiğinde **Cem Sultan**'ın isyanıyla karşılaşmış, O'nunla yıllarca uğraşmak mecburiyetinde kalmıştı. Osmanlı padişahları arasında **Fâtih Sultan Mehmed** hazretlerinden sonra en âlim ve takvâ sahibi bir şahsiyetti. Kan dökmekten hazzetmediği için **Cem Sultan**'ın müteselsil silâhlı başkaldırışına tahammül etmiş ve ele geçirdiği hiçbir fırsatı kullanarak O'nun katline râzı olmamıştı.

1492 yılına kadar bu gâilelerle uğraşan **II. Bâyezid**, 31 sene süren saltanatının son beş-altı senesinde de oğullarının taht kavgasıyla giriştikleri hareketlerden bîzâr olmuştu. Artık saltanat sürmekte gözü yoktu. Büyük oğlu **Şehzâde Ahmed**'e karşı büyük bir muhabbeti vardı. Fakat O, dâvet üzerine Maltepe'ye

kadar geldiği hâlde Yeniçeriler'in ayaklanması göstermişti ki, tahtı O'na bıraktığı takdirde kan dökülecekti.

Bu sebeple etrafındaki ricâl ile istişâre ettikten sonra oğlu **Şehzâde Selim**'i tahta dâvet etmeye karar verdi. Zira ordu mensuplarıyla birlikte O da, Kızılbaşlık belâsından ülkeyi kurtarabilecek yegâne şahsiyetin, O olduğuna inanmıştı. Gerçi **Şehzâde Selim**, kendisine itaatsizlik göstermişti. Fakat diğer şehzâdeleri **Korkut** ve **Şehzâde Ahmed** de itaatsizlikte O'ndan geri kalmamışlardı. **Ahmed**'den ümid kesilince, şiddetli bir şehzâde olan **Selim**'i istemeyen merkezdeki paşalar, **Korkut**'u dâvet edip İstanbul'a getirmişlerdi. Daha önce izah ediliş olduğu üzere **Şehzâde Korkut**, Yeniçeriler'e sığınmış, onların desteğini sağlamak istemişti. Bu destek sağlanamayınca, **Beyazid**, ister istemez **Şehzâde Selim**'i davet mecburiyetinde kalmıştı.

Şehzâde Selim, büyük bir merâsimle İstanbul'a gelmiş, üç-beş gün asker, ricâl ve hatta babasıyla pazarlıklarda bulunmuştu. Hayatta bulunan **Şehzâde Ahmed** ve çocuklarıyla diğer şehzâdesi merhum **Şehenşâh**'ın oğulları ve **Şehzâde Korkut**'a dokunmayacağı yolunda kendisinden söz aldıktan sonra **Sultan Bâyezid** 24 Nisan 1512 tarihinde tahttan feragatini bildirip **"Eski Saray"** denilen, **Fâtih**'in yaptırdığı ilk saraya çekilip yerleşti.

Lâkin devlet ricâli, O'nun padişah olarak bulunduğu bir şehirde böylece ikamet etmesini bu saatten sonra doğru bulmadılar. Dilediği bir yerde istirahate çekilebileceğini söylediler. **II. Bâyezid** o sırada 62 yaşındaydı. Fakat ağır bir sûrette hastaydı. Dimetoka (Gümülcine) Sarayı'na çekilmek arzusunu gösterdi. Bunu daha önceden düşünmüş olmalıydı ki, saltanatının son yıllarında bu sarayı tepeden tırnağa tâmir ettirmişti. Emrine verilen Rumeli Beylerbeyi **Yunus** ve **Kasım Paşalar**'la âile efrâdını alarak yola girdi.

24 Nisan tarihinde Topkapı Sarayı'nda biat merâsimi icrâ edilen ve artık Padişah olan **Sultan Selim**, önce babasını, atının yanında yaya yürüyerek Eski Saray'a kadar götürmüştü. Bundan on bir gün sonra da buradan ayrılan sâbık Padişah'ı, yine yayan olarak Edirnekapı'ya kadar uğurladı. **II. Bâyezid**'in hastalığı ilerlemiş ve bu sebeple ata bindirilememişti. Taht-ı revânla götürülüyordu. Edirnekapı Surları'nın kapısına gelindiğinde, **Sultan Selim** atına bindi ve babasına at üstünde refakat etmeye başladı.

Böylece belli bir mesafe gidildikten sonra ayrılmasına müsaade olunmasını ricâ etti. Babasından hayır duâ istedi. Bu esnada her ikisi de ağlamaktan, birbirlerine merâmlarını anlatamıyorlardı. **Sultan II. Bâyezid**, oğluna hayır duâ etmekle beraber bu arada:

"-Kılıcın keskin, ömrün kısa olsun!.." dedi.

Sultan Selim, hıçkırıklarını tutamıyordu. Bedduâ mâhiyetindeki bu sözleri duyup duymadığı belli olmadı.

Sultan II. Bâyezid, murad ettiği Dimetoka Sarayı'na ulaşamadan Hafsa Kasabası'nın Abalar Köyü'nde Hakk'a yürüdü.

Sultan Selim, tahtı ele geçirmeden evvel girişeceği icraatı, dakik bir şekilde plânlamış bulunuyordu. Yeniçerileri karşısına alarak onlara bir hitâbede bulundu. Konuşması, hem bir teşekkür ve hem de bir ikaz mâhiyetindeydi. Sözlerini şu cümlelerle bitirdi:

"-Sakın benim babam gibi yumuşak başlı bir padişah olacağımı sanmayınız!. Zafer kazanmanın birinci şartı disiplindir. Disipline riâyet etmeyen, kim olursa olsun, aslâ affetmem!..

Şunu da unutmayınız ki, İran'da beliren büyük tehlikeye karşı artık aslâ seyirci kalacak değiliz!.. Bu devletin şu anda mâruz bulunduğu tehlike, **Timur**

gâilesi belâsından bile büyüktür. Gece gündüz sefer meşakkatine hazır olunuz!.."

Hakikaten dediğini yapan **Sultan Selim**, üç-dört ay gibi kısa bir zaman sonra **Şah İsmail**'in üzerine yürümüş ve 23 Ağustos 1514'te Çaldıran Ovası'nda büyük bir zafer kazanmıştı. Lâkin bu zaferle iktifâ etmeyerek ileri harekâta devam edecekti. Ancak yeni bir sefere girişmeden önce **"zafernâmeler"** tanzim ederek bütün ecnebî devletlerle birlikte Rumeli'deki sancakbeylerine ulaştırmayı düşündü.

Böyle bir zafernâmeyi getiren ulaklardan biri, Silistre Sancakbeyliği'ne geldiğinde **Bâlî Bey**'i sorunca, kendisine hasta yatmakta olduğunu söylediler. Ulağı karşılayan küçük **Bâlî Bey**'di:

"-Amcam hasta, yatıyor!.. Getirdiğiniz zafernâmeyi bana veriniz. Ben kendisine okurum!.." dedi.

Fakat ulak:

"-Hayır, arkadaşım!.. Beni hastanın yanına götürünüz. Getirdiğim zafernâmeyi, ben kendisine okuduktan sonra teslim etmeliyim. Bana verilen emir böyledir!.." diye ısrar edince, küçük **Bâlî Bey**, O'nu alıp amcasının yatağı başına getirdi.

Bâlî Bey, dalgın bir şekilde uyuyordu. Küçük **Bâlî**, ulaka biraz istirahat edip dinlenmesini, o zaman zarfında amcasının da uyanabileceğini bildirdi. **Bâlî Bey**'in oğulları Sofya Sancakbeyi olan **Ali Bey** ve Silistre Sancakbeyi olan **Turali Bey** de şehzâdeliğinde beraber oldukları **Sultan Selim**'le birlikte Çaldıran Seferi'ne katılmışlardı. O'nun için konakta küçük **Bâlî Bey**'den başka âile efrâdından erkek bir kimse yoktu. Takrîben yarım saatlik bir istirahatten sonra **Bâlî Bey**, gözlerini açarak yeğenine seslenip bir bardak su istedi. Suyu veren küçük **Bâlî**:

"-Gâzi amca!.. Padişahımız, efendimiz nezdinden bir ulak gelmiş!.. Elinde bir zafernâme var!.. Onu size

okumayı diler. Müsaitseniz gelsin de okusun mu?!" diye sordu.

Bâlî Bey, kendisinin yatakta biraz doğrultulmasını istedi. Sırtına birkaç yastık konulduktan sonra:

"-Buyursun!.." dedi.

Tâ Çaldıran'dan beri at tepmiş olan ulak, hürmetle hastanın yatağı önüne geldi. Kendisine selâm verip hürmetlerini arz ettikten sonra:

"-Efendim!.. **Sultan Selim** hazretleri Çaldıran'da **Şah İsmail** mel'ununa karşı büyük bir zafer kazandılar. Bunu bildiren zafernâmelerden biri de size gönderilmiştir. Müsaade buyurursanız okuyabilir miyim?" dedi.

Bâlî Bey kısık bir sesle:

"-Göreyim!.." deyince, ulak koynundan çıkardığı zafernâmeyi üç kere öpüp başına götürdükten sonra **Bâlî Bey**'e uzattı. O da, zarfı açmadan üç kere öpüp başına götürdü. Sonra yavaş bir hareketle zarfı açıp içinde Divânî hatla yazılmış olan zafernâmeye baktı:

"-Fesubhânellâh!.. Gözlerim bir hayli gerilemiş, seçemiyorum. Siz okuyunuz!.." dedi.

Ulak, zafernâmeyi alıp okumaya başladı. Yer yer **Bâlî Bey**:

"-Maşaallah, Maşallah!.." diyerek kazanılan zafer hakkında takdirlerini izhar eyledi. Lâkin okunan metinde bir yere gelindiğinde ulak sustu. Gözlerine inanamıyordu. Zira bu noktada zafer kazanılırken şehid olan büyük kumandanların isimleri sayılıyordu. Birkaç ismi okuduktan sonra sıra **Ali** ve **Turali Beyler**'e gelince bunları okuyup okumamakta tereddüt etti. Zira hasta bir mücâhidi çok üzecek olan bu satırları okumak istemiyordu. Çünkü bunlarda okunma sırası O'nun sevgili iki evlâdına gelmiş bulunuyordu. O'nun tereddüdünü gören **Bâlî Bey**:

"-Evladım!.. Niye durakladın, devam etsene!.."

deyince mecburen müteakip satırları, şehid olan kumandanlar arasında Sofya Sancakbeyi **Ali Bey** ve Silistre Sancakbeyi **Turali Bey**..." diye terennüm etti. **Bâlî Bey** eliyle dur işâreti yaptı. Sıcak gözyaşlarını tutamadı. Küçük **Bâlî**:

"-Niye böyle yaptın!.." der gibi ulağın ayağına bastıysa da, zavallı ulak getirdiği zafernâmenin içinde bu satırların yazılı olduğunu önceden bilmiyordu. Bilse, belki de hasta bir mücahidi daha fazla üzmemek için bu satırları atlayarak okuyabilirdi. Lâkin gafil avlanmış, söz, bu isimlere gelince duraklamış ve verilen emir üzerine mecburen onları da okumak mecburiyetinde kalmıştı.

Bâlî Bey, yeğenine eliyle yaklaşmasını işaret etti. O'ndan duvardaki kılıcı istedi. Bu kılıç, **Fâtih** hazretlerinin İstanbul'u fethederken kullandığı eşsiz bir hâtıraydı. O büyük kumandan, kardeşi **Yahya Paşa**, Enderun'dan birincilikle mezun olunca onu kendisine armağan etmişti. **Yahya Paşa** da bu kılıcı sayısız akında kullanmış ve onun 1506 yılındaki şehâdeti üzerine oğlu küçük **Bâlî**, amcasının yanına gelirken onu da beraberine almıştı.

Bâlî Bey, bu mübârek hatırayı öpüp başına götürdükten sonra onu baş ucunda bir çiviye astırmıştı. Şimdi yeğeni tarafından oradan alınan ve kendisine verilen kılıcı elinde tutuyordu. Onu üç kere öpüp alnına götürdü. Sonra üzerine abanarak ağlamaya başladı. Ulak, O'nun şehid olan evladları için ağladığını sanmıştı. Fakat onun bir müddet sonra şöyle dediği işitildi:

"-Aman Allah'ım!... Senin takdirine karşı hiçbir mahlûkun yapacağı bir şey yoktur!.. Dedem şehid oldu. Babam şehid oldu. Kardeşim **Yahya Paşa** şehid oldu. Artık büyük "**Malkoçoğlu Kardeşler**" denilemez.

Şimdi âilemizin bu şehidler kafilesine arslan gibi iki evlâdım da katılmış bulunuyor. Bu sebeple küçük

"Malkoçoğlu Kardeşer de artık yok demektir!." dedi. Sonra yeğeni küçük **Bâlî Bey**'e baktı ve:

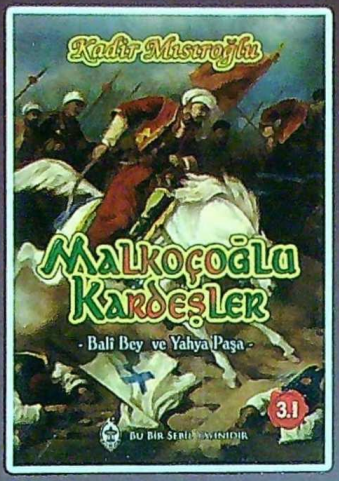
"-Küçük oğlum **Hamza Bey** de 1501'de genç yaşta şehid oldu. Henüz alaybeyi olmuştu. Şimdi Malkoçoğullarından biz ikimiz hayattayız. Ha, bir de Aydın Sancak Bey'i en küçük oğlum **Sinan Bey** hayattadır.

Vücudumda avuç içi kadar bir kılıç yarası olmayan yer mevcud olmadığı hâlde bu şeref bana nasip olmadı. Hâşâ, takdirine itirazım yoktur!.. Bu durumda ben yaşlı develer gibi hasta yatağımda, normal ölümümle hayata vedâ edeceğim!.." dedi.

Bu, **"şehidliğe hasret"** ifade eden sözler, büyük İslâm mücâhidi **Halid bin Velid** hazretlerinin vefat ederken söylediği sözlerin aynısıydı. Acaba **Bâlî Bey**, o büyük İslâm kahramanın da böyle **"şehidliğe hasret"** duyarak son nefesini verdiğinden ve O'nun da kılıcı üzerine kapanarak aynı sözleri söylemiş olduğundan haberdâr mıydı? Bu nokta, herkes için ebedî bir meçhul olarak kaldı. Zira bu sözleri söyledikten sonra derin bir "Ah!.." çekti ve güçlükle duyulabilen bir sesle "kelime-i şehâdet" getirdikten sonra yaşadığı derin hasret ve heyecandan kalbinin durmasıyla ebedî bir uykuya daldı.

Böylece Rumeli'nin her karış toprağında kahramanlıkları dillere destan olan "Malkoçoğlu Kardeşler" artık tarihe intikal etmiş oldu.





VATAN ÇOCUKLARININ SAF DİMAĞ VE GÖNÜLLERİNE , ONLARIN UFUKLARINI AYDINLATACAK BÜYÜK VE ULVÎ DÜŞÜNCELERİN İLK TOHUMLARINI EKEBİLMEK HERŞEYDEN ZİYÂDE TARİH ŞUURUNUN BESLENMESİYLE MÜMKÜNDÜR.

BU MAKSATLADIR Kİ DERİN BİR İSLAMÎ ŞUURLA YOĞRULMUŞ OLAN OSMANLI TARİHİNİ BAŞTAN BAŞA BİR SERİ ROMAN HALİNDE ORTAYA KOYMAK İHTİYACI HİSSETTİK.

BİR SERİ TEŞKİL EDEN BU ESERLER, BİR TAKIM TARİHÎ KAHRAMANLAR VESİLE EDİNİLEREK GENÇ DİMAĞLARIN İSLAMÎ ESASLARIN FİİLÎ ÖRNEKLERİYLE KAVRAYABİLMELERİ İÇİN YAZILMIŞTIR.

FİKRÎ VE FİİLÎ MUHTEVÂLARI KASDEN SAKATLATILMIŞ GENÇLERİMİZİN , HAKKA VE HAYRA YÖNLENDİRİLMELERİNDE EN MÜESSİR BİR VASITA OLABİLECEK BU ESERLERİN YAYINLANMIŞ OLANLARI -ŞİMDİLİK - ŞUNLARDIR;

Târihi Romanlar Serisi

1 - KANLI DÜĞÜN
2 - UZUNCA SEVİNDİK
3 - KIRIK KILIÇ
4 - KAVUKLU İHTİLÂLCİ
5 - DÜZMECE MUSTAFA
6 - ZAĞANOS PAŞA
7 - CEM SULTAN'IN PAPAĞANI
8 - MALKOÇOĞLU KARDEŞLER
- BALİ BEY VE YAHYA PAŞA -
9 - VELİ BAYEZİD'İN BEDDUASI
10 - MAKBUL VE MAKTUL İBRAHİM PAŞA
11 - BARBAROS HAYREDDİN PAŞA
12 - SOKOLLU MEHMED PAŞA
13 - MİMAR KOCA SİNAN
14 - ZORAKİ ÂSİ - ŞEHZÂDE BÂYEZİD -
15 - PÎRÎ REİS

ISBN 978-975-580-028-8
9 789755 800288

Sebil Yayınevi

www.sebilyayinevi.com
/sebilyayinevi
/Sebilyayinevi
/sebilyayinevi